

«Frelse» i Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid, mål og metode?

- En kvalitativ undersøkelse av Frelsesarmeens forhold til frelse.

Petra Kjellén Brooke

Masteroppgave, Master i Diakoni

Veileder: Stephanie Dietrich

Antall ord: 32 353

Diakonhjemmets høyskole

15 Mai 2014

Sammendrag

Denne masteroppgaven omhandler Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeids forhold til begrepet frelse. Jeg har også valgt å problematisere bruken av ordet «diakoni». Diakoni ble tatt i bruk for det korps (menighets) baserte sosiale arbeidet for 10 år siden. Frelsesarmeen mangler imidlertid en egen definisjon av dette begrepet.

Min problemstilling er:

Hvordan forstås og brukes frelse i Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid?

Oppgavens metode er en litteraturstudie og en kvalitativ intervjustudie. Metoden belyser temaene frelse og diakoni. Det er gjennomført en gjennomgang av den litteratur som er aktuell for problemstillingen og en intervjuundersøkelse av elleve ansatte i Frelsesarmeen.

Teorien baserer seg på fem hoveddokumenter som er aktuelle for problemstillingen. Intervjustudien belyser hvordan begrepene frelse og diakoni forstås og brukes i hverdagen til et utvalg ansatte i Frelsesarmeens diakonale og sosiale arbeid.

Analysen og drøftingen vil vise på en teologisk forpliktelse til forkynnelse av frelse i all Frelsesarmeens virksomhet. Den vil også peke på en relativt lav intensitet av forkynnelse i noen av Frelsesarmeens sosiale og diakonale tiltak. Herunder diskuteres profilering, egen motivasjon, implisitte og eksplisitte forutsetninger for denne forkynnelsen.

Analysen og drøftingen presenterer også et grunnlag for hvorfor Frelsesarmeen burde gjennomføre et definisjonsarbeid av begrepet «diakoni». Forskjeller i teologisk forståelse av begrep som frelse, barmhjertighet og holistisk tenking blir presentert som et grunnlag for den konklusjonen som foreligger.

Oppgavens konklusjon beskriver at det til dels er et språk mellom hva teologien forplikter til og hva som blir gjennomført i forhold til forkynnelse. Den vil også konkludere med at noe av dette er nødvendig for å møte de behov som i dag finnes i samfunnet.

Konklusjonen vil også løfte frem behovet for et arbeid med enten å definere ordet «diakoni» innenfor Frelsesarmeens egne rammer eller velge å gå tilbake til å bruke sosialt arbeid, også for det arbeidet som skjer på korpene

Forord

Moss 15 Mai 2014

Arbeidet med denne oppgaven begynte lenge før jeg visste at jeg skulle skrive en masteroppgave om tema. For over ti år siden fikk jeg være med, på sidelinjen, da ordet «diakoni» ble tatt inn i Frelsesarmeens vokabular. Helt siden den gang har jeg gjort meg tanker om hva dette betyr for Frelsesarmeen og hva dette ville gjøre med dess selvforståelse.

Da Lindis Evja, sosialsjef i Frelsesarmeen, begynte å ta opp frelse som tema i sosialtjenesten og jeg selv var i en stilling som innebar kontakt med det sosiale og til dels med det diakonale feltet, ble tanken om å bruke disse to temaene for min oppgave vekket.

Mye har blitt bekreftet i denne oppgaven og jeg har blitt om enn enda mer glad i den teologien bevegelsen som jeg kaller min kirke bygger på. Men jeg håper også at oppgaven kan være med på å løfte opp tema som er viktige for denne kirkens eksistens i dagens samfunn. Frelsesarmeen møter stadig nye utfordringer og blir også til stadighet utfordret. Jeg tror at et økt fokus på teologien og på hvordan bruk av ord og begrep kan være med å gi en ny glede og stolthet over det som Frelsesarmeen står for. Dette har vært en spesiell oppgave å skrive. Det er ikke tenkt som en teologisk oppgave, men som en oppgave som ser på den praktiske bruken av teologien. Den har til dels utfordret meg personlig og jeg håper at den inneholder elementer som kan bidra til diskusjon og nytenking innenfor Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid.

Jeg vil også takke alle som har vært støttespillere for meg i skrivingen av denne oppgaven. Sosialsjef Lindis Evja, som har hatt mot nok til å la meg skrive om et tema som er aktuelt for sosialtjenesten. Min sjef, Elin Herikstad, som har strukket seg langt for å hjelpe meg å gjennomføre både studier og skriving. Jeg vil også takke alle på sosialavdelingen og ute på tiltakene som har orket å høre på mine stadige utlegg om denne oppgaven, både på gode og på litt mer utfordrende dager.

Et stort takk til Inger Marit Nygård, Maria Herikstad og Tone Grindal som alle har hjulpet med å korrekturlese oppgaven, for det trengtes! Et takk til Paul Waters som har sikret oppgaven slik at den er innenfor det som Frelsesarmeen faktisk står for.

Et stort takk til min veileder Stephanie Dietrich, uten henne hadde dette ikke gått.

Jeg vil også takke alle gode venner som har heiet på meg og som har bidratt med middager, gode ord og bønn i denne perioden.

Sist men ikke minst vil jeg takke min familie for all støtte, tålmodighet og kjærlighet i denne perioden. Den største takken går til min fantastiske mann, Martin, som har stilt opp både for meg og barna, slik at jeg har fått frigjort tid.

Et takk til Gud, som har satt Frelsesarmeen til å utføre et viktig oppdrag i denne verden, og som har tillit til at vi alle kan bidra til å gjøre hverdagen til et bedre sted for de som lider.

Innhold

Sammendrag

1	Innledning	s.1
1.1	Presentasjon av Frelsesarmeen	s. 2
1.2	Forutsetting for å skrive om tema	s. 3
1.3	Problemstilling og hypoteser	s. 4
2	Metode	s. 6
2.1	Presentasjon av oppgavens struktur	s. 6
2.2	Metodebeskrivelse	s. 7
2.2.1	Gjennomgang av intervjustudien	s. 7
2.3	Validitet og reabilitet	s. 9
2.4	Etiske avveigninger	s. 10
2.5	Kritisk vurdering av metodevalg	s. 10
3	Teori	s. 11
3.1	Definisjoner av begreper	s. 11
3.1.1	Frelsesarmeen som kirkesamfunn	s. 11
3.1.2	Frelse	s. 12
3.2	Frelsesarmeens troslære	s. 13
3.2.1	Frelsesarmeens trosartikler	s. 14
3.3	Diakoni	s. 16
3.3.1	Den diakonale kirken	s. 17
3.4	Diakoniforståelser	s. 18
3.4.1	Diakoni i Den norske kirke	s. 18
3.4.2	Diakoni i Metodistkirken	s. 19
3.4.3	Diakoni i Frelsesarmeen	s. 19
3.5	Profilering	s. 21
3.6	Forskningshistorie og bakgrunnsmateriale	s. 21

3.6.1	«Keeping Faith in faith Based Organizations»	s.22
3.6.2	Frelsesarmeens sosiale engasjement- Gudstjeneste og etterfølgelse eller solidaritet og samfunnsansvar	s. 22
3.6.3	Suppe, såpe og frelse som del av det miljøterapeutiske arbeidet- En studie av Frelsesarmeens barnevernsinstitusjoner	s. 23
3.6.4	Person og Profesjon	s. 24
3.6.5	Frelsesarmeens håndbok i troselære	s. 24
3.7	Integrert misjon	s. 25
3.8	Diakonalt arbeid som profesjonell omsorg	s. 26
3.8.1	«Added value»- «Det lille ekstra»	s. 27
3.8.2	Maslows behovspyramide	s. 27
3.9	Diakoniens funksjoner	s. 29
3.9.1	Misjonerende og evangeliserende diakoni	s. 30
3.10	Frelsesarmeens historie	s. 30
3.10.1	Historisk kontekst	s. 30
3.10.2	Fra «The Christian mission» til «The Salvation Army»	s. 31
3.10.3	Frelsesarmeen i Norge	s. 32
3.11	I mørkeste England og veien ut	s. 33
4.	Funn	s. 36
4.1	Hva betyr frelse for deg?	S. 36
4.2	Hva er Frelsesarmeens oppdrag?	S. 37
4.3	Forklar hva dette oppdraget, slik du forstår det, betyr for ditt arbeid.	S. 38
4.4	Hva legger du i begrepene «Suppe, såpe og frelse»?	s. 39
4.5	Vektlegger du noen av begrepene mer enn de andre?	S. 42
4.6	Hva betyr frelse i ditt daglige arbeid?	S. 42
4.7	Tror du måten du forholder deg til frelse ville vært annerledes hvis du arbeidet i en annen del av Frelsesarmeen?	S. 44
4.8	Er «suppe, såpe og frelse» relevant som motto for Frelsesarmeen i dag?	S. 45
4.9	Hva betyr ordet «diakoni»?	s. 46
4.10	Mener du at diakoni og sosialt arbeid er det samme?	S. 46
4.11	Forklar hvordan diakoni kan være et relevant ord	

	for Frelsesarmeen.	S. 47
5.	Analyse	s. 48
5.1	Frelse i Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid	s. 48
5.1.1	Frelse som implisitt del av arbeidet	s. 49
5.1.2	Frelse som eksplisitt del av arbeidet	s. 52
5.1.3	Frelse som egen motivasjon for arbeidet	s. 53
5.2	«Suppe, såpe og frelse» som relevant slagord for Frelsesarmeen i dag	s. 54
5.2.1	Arbeid med verdier	s. 55
5.3	Diakoniordet som relevant for Frelsesarmeens sosiale engasjement	s. 56
5.3.1	Frelsesarmeens forståelse av diakoni	s. 57
6.	Drøfting	s. 59
6.1	Blir frelse formidlet?	S. 60
6.1.1	Profilering	s. 62
6.1.2	Et homogent frelsesyn blant Frelsesarmeens ansatte	s. 63
6.1.3	Internasjonalt arbeid med Frelsesarmeens teologiske forståelse	s. 64
6.1.4	«Suppe» og «såpe» men ikke «frelse»	s. 65
6.2	Frelse som egen motivasjon hos ansatte og som motivasjon for Frelsesarmeens sosiale engasjement	s. 67
6.2.1	Forskjeller i formidling av frelse mellom det sosiale og det diakonale arbeidet	s. 68
6.2.2	«Suppe» og «såpe» som virkemiddel for «frelse»	s. 71
6.3	Frelsesarmeens diakonale forståelse	s. 72
6.3.1	Frelse, en forutsetning for sosialt og diakonalt arbeid i regi av en kristen evangelisk bevegelse, eller en sidefunksjon eller tilleggsverdi?	S. 73
6.3.2	Definisjonsarbeid av begrepet «diakoni» i Frelsesarmeen	s. 73
6.3.3	«Diakoni» og «Suppe, såpe og frelse»	s. 74
6.3.4	Bruk av ordet «diakoni», eller ikke?	S. 78

7. Konklusjon **s. 80**

Litteraturliste

Vedlegg

1 Innledning

“We are a salvation people - this is our speciality - getting saved and keeping saved, and then getting somebody else saved, and then getting saved ourselves more and more until full salvation on earth makes the heaven within, which is finally perfected by the full salvation without, on the other side of the river.” (William Booth 1879)

“Suppe, såpe, frelse” kjennetegner Frelsesarmeens arbeid.

- Suppen er de grunnleggende behovene vi som mennesker har. Mat, klær og et sted å bo.
- Såpen står for verdighet. Det å kunne vaske seg, ha rene klær, arbeid, være del av et fellesskap hvor man er akseptert for den man er.
- Frelsen er Guds grensesprengende og livsforvandlende kjærighet i hvilken det ligger mulighet for opprettelse av liv og muligheten å leve i en relasjon til den som har skapt mennesket og alle dens muligheter. (Frelsesarmeen Norge, 2007)

Frelsesarmeen i Norge, har en unik stilling i samfunnet. Denne tilliten som organisasjonen opplever, er også internasjonalt sett enestående, og man finner ikke tilsvarende i mange andre territorier hvor Frelsesarmeen virker. De siste årene har vi også sett en profesjonalisering av arbeidet, spesielt innenfor de sosiale arbeidet. Det er flere profesjonelle ansatte som ikke deler organisasjonens verdier, men som respekterer dem. Dette er et resultat av arbeid innen fagområder som krever økt kompetanse og en deltakelse i samfunnsdebatten som stiller krav

til saklig og nøytral formidling. Det har vært et fokus på suppen og såpen og alt som omfattes av de begrepene. Men hva har denne profesjonaliseringen og økte tilliten gjort med forholdet til frelse i vårt sosiale arbeid?

Frelsesarmeens sosialsjef ønsket å se nærmere på hvordan Frelsesarmeens sosialtjeneste forholder seg til frelsesbegrepet. Det også interessant å se om man forholder seg annerledes til frelse hvis man arbeider i sosialtjenesten eller med diakonalt arbeid på korps (menighet). Som diakonistudent ville jeg også se på diakonimedarbeideren og dennes funksjon, og arbeidet i forhold til frelse. Problematisering av Frelsesarmeens bruk og, begrunnelse av diakonibegrepet er del av denne oppgaven. Samsvarer de teologiske grunnlag som begrunner diakoni i den lutherske kirke med hvordan Frelsesarmeen begrunner sitt arbeid? Eller må Frelsesarmeen, på grunn av et annet teologisk syn på frelse og holistisk tenking, arbeide med en egen forståelse og begrepsbruk?

Alle Frelsesarmeen institusjoner er tydelig profilerte, og tilbud om sjelesorg, forbønn og andakt finnes tydelig med i den daglige driften. Alle disse aktivitetene er frivillige.

Frelsesarmeen i Norge er tydelige på hva som er Frelsesarmeens oppdrag, og uttrykkes i alle anbudsdokumenter. På den måten har Frelsesarmeen klart å bevare en tydelig kristen profil. Men hvordan fungerer den daglige driften i forhold til dette? Hvordan klarer vi å ivareta den åndelige delen, når vi skal levere en verdinøytral behandling? Hva skjer med frelse som verktøy, når vi ikke kan bruke den for å forbedre menneskers liv?

For å få svar på min problemstilling har jeg brukt en kvantitativ undersøkelse. Undersøkelsen består av en gjennomgang av aktuell litteratur og en intervjustudie av ansatte i Frelsesarmeens sosiale og diakonale tiltak.

1.1 Presentasjon av Frelsesarmeen

Frelsesarmeen i Norge er et eget kirkesamfunn med et stort fokus på sosialt arbeid.

Frelsesarmeen er bygget opp etter en militær struktur og er styrt fra et internasjonalt hovedkvarter i London. Norge, Island og Færøyene er et territorium og er administrativt styrt fra Oslo, hvor det territoriale hovedkvarteret er plassert.

Oppgaven inneholder frelsesarméspesifikke begreper som krever en forklaring, og jeg velger å legge den forklaringen i begynnelsen av oppgaven.

General	- Frelsesarmeens øverste leder, med base i London
Territorialleder	- Leder for et territorium, også kalt Kommandør
Territorium	- Et eller flere land kan utgjøre et territorium
Offiser	- Soldat som har utdannet seg til heltidstjeneste i Frelsesarmeen
Soldat	- Medlem som har forpliktet seg til trosartikler og livsstils løfte, bærer uniform
Salvasjonist	- Samlende begrep for alle medlemmer i Frelsesarmeen verden over
Tilhørig	- Medlem som har forpliktet seg til trosartikler, bærer ikke uniform
Korps	- Menighet
Feltavdeling	- Administrativ ledelse av alle menigheter
Sosialavdelingen	- Administrativ ledelse av sosialt arbeid som ikke er knyttet til menighet
Sivilt ansatt	- Ansatt i administrasjon eller sosialtjenesten som ikke er offiser (inkluderer soldater)
Diakon/Diakoni-Medarbeider	- Ansvarlig for korpsets sosiale arbeid
Botsbenk	- Bønnebenk lengst frem i alle Frelsesarmeens gudstjenestelokaler

På Frelsesarmeens hjemmesider kan man lese hvordan organisasjonen har utviklet seg til å bli en verdensvid kirke med et sterkt fokus på å avhjelpe sosial nød og med et fokus på å drive virksomhet utfra de steder og ressurser som er tilgjengelige.

Per skrivende dato har Frelsesarmeen arbeid i 126 land og på 175 ulike språk. (The Salvation Army, 2013)

1.2 Forutsetninger for å skrive om tema

Jeger soldat i Frelsesarmeen og ansatt i Frelsesarmeens sosialtjeneste som fagkonsulent. Min interesse for dette tema kommer fra tiden da Frelsesarmeen valgte å innføre ordet diakoni for sine sosiale tjenester som springer ut fra menighetsarbeidet.

Begrepet frelse fått en sentral posisjon, i denne sammenhengen, da det har blitt sagt at diakonien står frelsen nærmere enn sosialtjenesten. Etter at jeg begynte å arbeide for

sosialtjenesten, og da mye med de gjenværende slumstasjoner, har tanker rundt dette vært oppe til diskusjon flere ganger.

Da jeg selv både har erfaring fra arbeid som diakonimedarbeider på korps og som ansatt i sosialtjeneste, både som sykepleier og som fagkonsulent, er det interessant å undersøke om plassering i korps, til forskjell fra sosialtjenestens plassering som oftest er i institusjon, har betydning for hvordan man formidler budskapet om frelse.

1.3 Problemstilling og hypoteser

Bakgrunnen for denne oppgaven er et ønske å se på hvordan Frelsesarmeen som en kirke med et sterkt sosialt/diakonalt fokus, forholder seg til begrepet frelse. Alt arbeid som utføres, springer ut fra det oppdrag som Frelsesarmeen internasjonalt har vedtatt, og som på norsk lyder som følger:

«Frelsesarmeen er en internasjonal evangelisk bevegelse og en del av den universelle kristne kirke. Budskapet bygger på Bibelen. Tjenesten er motivert av kjærligheten til Gud. Oppdraget er å forkynne Jesu Kristi evangelium og i hans navn møte menneskelige behov uten diskriminering.» (Verdiboken, side 3)

Frelsesarmeen i Norge har en organisatorisk struktur hvor korpsarbeidet og sosialt institusjonsarbeid er delt. Korpsarbeidet (feltavdelingen) har sin egen leder, og denne har ansvar for alle de 105 korpse og alt det arbeid, inklusive sosialt/diakonalt arbeid, som utføres der. Feltavdelingen har valgt å definere det sosiale arbeidet som drives ut fra korps, som diakonalt arbeid.

Sosialavdelingen, med sosialsjefen som leder, har ansvar for alt det sosiale arbeidet som drives i institusjoner, samt barnehager, Fretex og ettersøkelsesarbeidet. Lederen av Frelsesarmeen i Norge, territoriallederen (kommandøren), har et hovedansvar for begge disse avdelingene og sitter som leder i både feltstyret og sosialstyret som er de øverste organene for respektive avdeling.

Til tross for at Frelsesarmeen er organisatorisk delt, har både feltavdelingen og sosialavdelingen samme oppdrag, som nevnt over, og samme slagord, som er «Suppe, såpe og frelse». Dette slagordet er også internasjonalt og brukes i alle 126 land som Frelsesarmeen arbeider i.

Både oppdraget og slagordet har en tydelig evangelisk profil som har røtter helt tilbake til Frelsesarmeens første dager. Mitt mål med denne oppgaven er å sette et fokus på hvordan Frelsesarmeen forholder seg til forkynnelse, knyttet opp mot det sosiale arbeidet som gjøres.

Man kan anta at fokuset på evangelisering ville vært tydelig i korpssammenheng, men at utfordringen for institusjoner er større. Er det slik at vi i vårt sosiale arbeid er blitt gode på suppe og såpe, men at frelsen har fått en sidefunksjon kun som en tilleggsverdi?

Frelsesarmeen har i dag mange ansatte som ikke bekjenner seg til den kristne tro og som ikke har en tilhørighet til Frelsesarmeen mer enn som ansatt. Er det slik at frelsen har blitt satt til side for å romme alle de forskjellige verdisyn som disse ansatte representerer?

Med dette som bakgrunn vil jeg arbeide med denne oppgaven utfra følgende problemstilling:

Hvordan forstås og brukes «frelse» i Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid?

Jeg vil også bruke følgende hypoteser for å drøfte tema:

- Formidling av frelse er annerledes i sosialtjenesten enn i den diakonale tjenesten i Frelsesarmeen.
- Frelsesarmeens diakoniforståelse tar utgangspunkt i definisjonen av diakoni i Den norske kirke og har som organisasjon ikke selv arbeidet med definisjon av begrepet.

2 Metode

I begynnelsen av dette kapittelet vil jeg gjøre noen refleksjoner om det å skulle skrive om egen organisasjon. Et slikt valg har både fordeler og ulemper. Objektiviteten og forforståelsen er et hinder for å lage en analyse og en drøfting som er nøytrale. I denne oppgaven har jeg selv vært kritisk til hvordan Frelsesarmeen har organisert seg og opplever, til tross for min nærhet til organisasjonen, at jeg har klart å holde et faglig kritisk blikk på temaet. I en oppgave som denne, lar det seg ikke gjennomføre og belyse alle de nyanser som ligger til grunn for både min forforståelse og slik virkeligheten er. For å få til det, kreves det et meget større arbeid, og et arbeid som også inkluderer ledelse og organisasjon på en helt annen måte enn det oppgavens omfang tillater.

Den som forsker på sine egne, kan føle et ubehag for å publisere forskningen, da enkelte kan bli såret eller føle seg utpekt eller utsatt. Jeg har tatt hensyn til dette og prøver å presentere alle funn på en objektiv og generell måte. Jeg har bevisst utelatt å ta med eller referere til uttalelser fra personer i eller utenfor Frelsesarmeen. Jeg håper at jeg ved dette arbeidet har klart å fremstille funn, analyse og drøfting på en slik måte at den skal anses som verdifull for lesere og mottakere i egen organisasjon.

Fordelen med å skrive om egen organisasjon, er at det forenkler prosessen med å finne både litteratur og intervjuobjekter. Man har også en mulighet til å forstå hva som ligger bak noen av de utsagn som blir sagt, uten at dette skal presenteres på en slik måte at det blir syning. Nærheten til organisasjonen gjør også at selv med kritiske øyne, er målet å forbedre og forstå. Dessuten er det også nyttig å se på sin egen organisasjon fra litt avstand, da dette gir et større og kanskje et litt mer nyansert bilde enn den forforståelsen man har fra før.

2.1 Oppgavens struktur

Jeg vil i denne oppgaven først presentere den litteraturstudie som jeg har gjort. Dette presenteres først, da det danner et grunnlag for leseren å forstå de spørsmål som jeg har stilt informantene.

Følgende kapittel presenterer mine funn som er gjort med hjelp av en kvalitativ intervjuundersøkelse. Denne presenteres uten analyse og med sitater for på den måten best presenterer hva den enkelte deltaker har sagt.

Analysen og drøftingen skal være med på å belyse de tema som er hovedpoenget for denne oppgaven. Jeg har her henvist både til intervjuer og til min litteraturstudie for på den måten best svare på min problemstilling.

I konklusjonen vil jeg prøve å vise til resultat som enten kan bekrefte eller avkrefte min problemstilling og forklaringer til dette.

2.2 Metode

For å samle informasjon om temaet og dets aktualitet, har jeg valgt å bruke en kvalitativ metode. Den lar meg samle og analysere fakta underveis i arbeidet. Den gir også muligheter for en mindre strukturert form for datainnsamling og åpner for bruk av forskjellige former for informasjon til analyse. Da min studie ikke forutsetter et enhetlig svar eller en løsning på et problem, anser jeg at den kvalitative metoden er å foretrekke fremfor den kvantitative. Ved en kvalitativ metode er det utvalg av informasjon, som baserer seg på dimensjoner og kategorier, og som åpner for å utvikle disse til verdier som kan ha betydning for resultatet av undersøkelsen. (Grønmo, 2004)

For å finne begrepsavklaringer og begrunnelser for verdier og holdninger innenfor mitt tema, har jeg valgt å bruke den litteratur som finnes om frelse, diakoni og Frelsesarmeen samt kristent omsorgsarbeid. Dette vil ikke bare gi meg en historisk og tematisk forutsetting for å analysere resultatet av den kvalitative studien. Det vil også legge en god grunn for og beskrivelse av tema. Det har vært en utfordring å finne gode kilder til en litteraturstudie for å belyse temaet diakoni og Frelsesarmeen. Denne utfordringen var kjent på forhånd, slik at dette også ligger til grunn for valg av en kvalitativ metode. (Skjørshammer, 2009)

Teorikapittelet baserer seg på en litteraturstudie for å belyse bakgrunns materiell, historie og hva som er skrevet om dette temaet tidligere. Den litteraturen jeg har valgt, har jeg funnet via Frelsesarmeens ressursenters bibliotek, Diakonhjemmets bibliotek og på nettet. Noe av litteraturen har jeg fått anbefalt. Jeg har brukt litteratur som er aktuell, det vil si at noen av bøkene er av eldre dato, men jeg anser dem likevel aktuelle for problemstillingen.

Da det ikke finnes en stor mengde litteratur som beskriver det jeg har valgt å bruke som problemstilling, har jeg valgt å legge opp teoridelen med tyngde på noen hovedkilder. Disse er de kildene som jeg etter litteratursøk har funnet å være de mest relevante og interessante for min studie. Øvrig litteratur brukes for å komplettere og utfylle disse hoveddokumentene på definisjoner og spesifikke tema.

2.2.1 Gjennomføring av intervjustudien

For å få belyst dette temaet så bredt som mulig, ønsket jeg å bruke meg av informanter som jobber i sosialtjenesten og i korps. Dessuten ville jeg prøve å finne både troende og ikke troende ansatte, samt ansatte som har en høyskole/universitetsutdannelse og de som har en

utdannelse fra Frelsesarmeen offisersskole (fagskolenivå). For å rekke å gjennomføre denne studien, var jeg avhengig av at de jeg skulle intervjuer befant seg i et slikt område at jeg kunne bruke bil for å komme til dem eller møte dem i nærhet av der jeg bor eller arbeider. Jeg valgte å bruke et utvalg av informanter ved en form for snøballutvelging, hvor aktører kan peke ut andre som kan være interessante for undersøkelsen. (Grønmo, 2004)

For å søke opp de ansatte, valgte jeg å spørre seksjonsledere ved sosialtjenesten om de hadde forslag på mennesker som kunne stille til intervju. Jeg sendte en e- post til alle seksjonsledere og fikk svar fra 3 av 5. I tillegg hadde jeg selv kjennskap til to informanter som jeg syntes ville være interessante å ha med i studien.

Dette resulterte i at jeg satt tilbake med ni navn som jeg mente var innenfor det jeg beskrev som ønskelig. Disse ble så kontaktet via e- post med et spørsmål om å stille til intervju. Jeg la ved min foreløpige problemstilling og presenterte kort hvordan intervjuet ville foregå. Alle informanter unntatt én takke ja. Jeg intervjuet også to medarbeidere som var på kurs på østlandsområdet og som ble spurt der og da. Jeg har intervjuet ti medarbeidere.

Intervjuene ble gjennomført både på arbeidsplassene, på Frelsesarmeens hovedkvarter i Oslo, på kafé, i mitt hjem eller på korpset i Moss, utfra hva som var mest hensiktsmessig.

Intervjuene varte mellom 45 og 60 minutter. Alle intervjuer ble tatt opp på bånd. Etterarbeidet bestod i å skrive alle intervjuer ned på datamaskin. Jeg brukte senere dette materialet til min analyse og drøfting.

Intervjumaterialet er presentert i kapitel fire; funn. Her presenteres materialet ut fra intervjuguiden. Jeg har valgt å bruke mange sitater for på den måten presentere materialet uten tolking og analyse.

Jeg lot de fleste svare på alle spørsmål. Jeg unnlot å spørre tre av informantene om diakoniens plassering i Frelsesarmeen, da disse er sivilt ansatte i sosialtjenesten uten annet engasjement i Frelsesarmeen.

Jeg har i denne oppgaven valgt å bruke kvalitativ forskningsintervju, noe som ofte brukes ved kvalitative undersøkelser. Jeg ønsket å stille åpne spørsmål og valgte derfor å bruke en intervjuguide som var utarbeidet på forhånd. (vedlegg 1). Det gav meg muligheten til en bred analyse av svarene. utfordringer med denne formen av intervjuer er at kommunikasjonen mellom den som stiller spørsmålene og informanten blir god. Man må også være klar til å stille oppfølgingsspørsmål og forholde seg til uventede svar. (Grønmo, 2011)

Det kvantitative forskningsintervjuet er en enkel, men faglig samtale som følger en viss form og som har som mål å få fram erfart kunnskap. Intervjuet er ment å samle inn beskrivelser fra informanter med mål om å fortolke de beskrevne erfaringene. Intervjuet blir sett på som en faglig utveksling mellom to personer. Samtale og intervjuform har de siste årene blitt er viktigere form for innsamling av kunnskap, også innenfor vitenskapen. Det er i samhandlingen i samtalen som den vitenskapelige viten skapes. Intervjuet er ment å kunne fange opp et vidt spekter av dimensjoner som kan tolkes, utforskes og brukes i videre forskning. Det er viktig med gode spørsmål som kan bidra til å belyse det tema som ønskes undersøkt. (Kvale, 2001)

For meg passet denne metoden godt da jeg ønsket en samtale, fremfor en veldig strukturert form for intervju. Dette da jeg mente at hvis informantene selv fikk mulighet å utvikle sine svar, ville jeg kunne fange opp nyanser og tema som jeg ellers ville ha gått glipp av. Det er viktig ved en slik undersøkelse at man er bevisst sin forforståelsen og verdier og at disse kan ha en innvirkning både på hvordan spørsmålene stilles og materialet senere tolkes.

Det er en utfordring å forske på egen sammenheng og i denne situasjonen kan det oppstå fare for at den intervjuede kan bli identifisert. Jeg har så langt det er mulig, fjernet utsagn som er stedsbunde eller beskrivelser av miljøer som lett kan kjennes igjen. Jeg har også unnlatt å bruke dialektuttrykk eller gjengi andre uttrykk eller taleformer som kan bidra til å identifisere den enkelte informant.

Jeg har opplevd at det har vært en tydelig og god kommunikasjon i alle intervjuene. Det har vært en åpenhet for å stille spørsmål, også spørsmål som går på personlige opplevelser.

2.3 Validitet og reabilitet

For å sikre validiteten, er det viktig at ikke spørsmålene er så åpne at man ikke kan utlese en felles analyse fra materialet. Dette har jeg forsøkt å unngå ved at spørsmålene jeg har stilt, er utformet slik at tema hele tiden kommer tydelig frem. Validiteten bestemmes av gyldigheten av datamaterialet i forhold til de problemstillinger som stilles. (Grønmo, 2011)

Generelt kan reabiliteten defineres som graden av samsvar mellom ulike innsamlinger av data om samme fenomen basert på samme undersøkelsesopplegg. (Grønmo, 2011) Reabiliteten er ikke alltid like enkel å sikre helt i en kvalitativ undersøkelse. Ved å bruke åtte informanter til dybdeintervju og uttalelser fra samtalegruppen, samt at disse kommer fra et bredt spekter fra Frelsesarmeens sosiale og diakonale felt, vil forutsetningene for en god reabilitet være til stede. Min erfaring fra intervjuene og svarene jeg har fått, bekreftet en sterk reabilitet. Mange

svar er samstemte, de peker på forskjellige utfordringer utfra hvilken setting og erfaring den enkelte har.

2.4 Ethiske avveininger

I alle studier er det viktig å følge de forskningsetiske retningslinjene som foreligger. Dette er informantenes rett til selvbestemmelse, respekt av informantenes privatliv, og forskerens ansvar å unngå skade.

Da de informanter som har deltatt i denne studien, har fått mulighet til selv å bestemme om de ville være med eller ikke, forutsetter jeg at de har deltatt av egen fri vilje. Jeg har unngått å bruke informanter som jeg arbeider med daglig eller har stor privat omgang med. Det er kun en informant som jeg har et samarbeid med i menighetssammenheng, som faller noe utenfor dette. På grunn av både økonomiske og tidsmessige begrensinger, er åtte av ti informanter bosatt eller arbeider i østlandsområdet.

Jeg har ikke funnet noen grunn til å melde denne studien i forhold til personvern. Alle opplysninger vil bli anonymisert. Arbeidssted og andre forhold som kan identifisere personene, vil så langt det er mulig, bli omskrevet, slik at det ikke skal være mulig å spore utsagn tilbake til den enkelte. Jeg har intervjuet mennesker som er ansatte i Frelsesarmeen og vurdert denne informasjonen som ikke sensitiv informasjon.

2.5 Kritisk vurdering av metodevalg

Jeg har i denne undersøkelsen brukt mennesker som har minst to års fartstid som ansatte i Frelsesarmeen. Da min oppgave handler om å finne frem til frelsens plass i vårt sosiale og diakonale arbeid og hvordan «diakoni» blir forstått, mener jeg at det utvalget jeg har gjort, svarer til kravene man kan stille for en slik oppgave. Antallet informanter er ikke stort, men er stort nok til å gi en indikasjon om de forhold jeg ønsket å undersøke. Antallet intervjuer er ikke stort nok for å trekke helt avgjorte og bastante konklusjoner, men kan være med å drive diskusjon og arbeid med disse spørsmålene videre.

Intervjuer sammen med den litteraturstudie jeg har foretatt, viser seg samlet å være godt nok for å besvare min problemstilling.

3 Teori

I teoridelen vil jeg prøve å danne et bilde av den litteratur og den forforståelsen som ligger bak tematikken i denne oppgaven.

Bakgrunns litteraturen som er spesifikt for Frelsesarmeen som angår denne oppgaven, er noe begrenset. Derfor har jeg valgt å se problemstillingen i en større sammenheng, institusjonsdiakoni. Dette gir meg mulighet til å innhente informasjon og teorier fra det diakonale faglige miljøet her i Norge og legge dette til grunn for deler av drøftingen.

3.1 Definisjoner av begreper

Jeg vil begynne med å definere noen av de begreper som er sentrale i denne oppgaven.

3.1.1 Frelsesarmeen som kirkesamfunn

Frelsesarmeen er en del av den universelle kirke og karakteriserer seg som en del av Kristi kropp. I uttalelsen om Frelsesarmeens ekklesiologi står det « Vi tror at Frelsesarmeen hører til et spesielt fellesskap av den universelle kirke og en representant for Jesu kropp. Kristus er det sanne vintre (Joh 15,1) og alle troende er hans levende, fruktbare grener, oppfordret av Bibelen til å leve i Kristuslik enhet (1 Kor, 12,22). (Frelsesarmeens internasjonale hovedkvarter, 2008)

Allerede i Frelsesarmeens begynnelse var den preget av sekulærteologi, slik den er i dag. Sekulærteologien plasserer Gud i verden og som del av den. Den presiserer at Gud er kommet til verden og at det religiøse ikke skal være en avskilt del. Sekulærteologien har sitt opphav i Dietrich Bonhoffers teologiske fremlegging, i boken «Letters and papers from prison» (1967). Han beskriver kirkens rolle i en sekularisert verden. Kirken er kun kirke, hvis den eksisterer for andre. Han beskriver også menneskets avhengighet av den organiserte religionen og at dette har ført til mindre genuin tro. Videre sier han, at teologiske spekulasjoner er ikke hva mennesker på gaten spør etter. (Bonhoffer, 1967)

For Frelsesarmeen kommer sekulærteologien til uttrykk i en teologi, som understreker Guds tilstedeværelse blant de svake, og som springer ut av storbylivets vilkår. Utgangspunktet er bevisstheten om at Kristus døde for alle og er til stede overalt. Derfor ble gatehjørner og vertshus sanne gudstjenestesteder. Synet på mennesket som skapt i Guds bilde og som Guds barn, er grunnleggende for det oppsøkende arbeid for å bringe budskapet om Kristus til alle.

«Møtet med Kristus og omvendelsen er utgangspunktet for det kristne livet og et vesentlig ekklesiologisk kjennetegn blir den enkelte troendes fromhet og livsstil som uttrykkes gjennom Frelsesarmeens helligjørelseslære.» (Lydholm, 1987, sid 13)

Siden kirken kjennetegnes av Guds handlinger gjennom den, og fordi oppbygningen skal tjene det som er hensiktsmessig og praktisk, forvandles sakramentenes betydning fra å være tegn og fellesskapsbyggende, til ikke å være til stede av helt praktiske årsaker i Frelsesarmeens historie. Frelsesarmeen sluttet med å feire nattverd etter en diskusjon hvor Catherine Booth argumenterte for at man ikke skulle gjøre seg for avhengig av symboler. Det viktigste var frelsen som indre forvandling. Symbolhandlinger, som nattverd, kan ikke være normativt for å være en kristen. (Green, 2005)

For dåpens vedkommende var det en grunnholdning at barnet tilhører Gud fra fødselen, men også barnet trenger frelsen som det personlige møte med Jesus kan gi. Dette kan kun skje når barnet er stort nok til å være bevisst sine egne handlinger. I 1883 begynte man en praksis med barnevelsignelse. (Lydholm, 1987, side 23).

I Frelsesarmeens troslære forklares det at Frelsesarmeen har sine røtter i den Wesleyanske læren og i den evangeliske vekkelsesbevegelsen fra atten- og nittenhundretallet. Det som spesielt kjennetegner Frelsesarmeens lære, er forutgående nåde og helliggjørelse, overbevisningen om at evangeliet er for absolutt alle, og fokuset på menneskets frie vilje.

Frelsesarmeen har 11 trosartikler, og de kan studeres enkeltvis, men bør sees som en helhet fordi det gir et godt samlet bilde av hva Frelsesarmeens troslære består av. (Vedlegg 2)

Jeg kommer i denne oppgaven å beskrive troslære 6-11 som berører frelsen, rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen, fordi disse er de som er mest aktuelle for oppgavens tema. Da dette skal være en oppgave med fokus på formidling av frelse, vil jeg kun gi en kort innføring i de forskjellige trosartiklene som presenteres.

3.1.2 Frelse

Begrepet «frelse» er ikke bare brukt i den kristne troen, men også i mange andre religioner, som buddhisme og hinduisme. Begrepet blir brukt for å beskrive sjelens redning og dets konsekvenser for mennesket. Det har også vært brukt av forfattere i tidligere Sovjetunionen for å beskrive Lenins politikk på 1920. Ordet har også vært benyttet i beskrivelsen av militære kupp i Afrika på 1980- tallet. Selv Hitler brukte ordet «frelse» aktivt for å promotere sin politikk og hans budskap om den rene ariske rasen.

Mennesker har forskjellige forutsetninger for å forstå og leve i troen. Det resulterer i at mennesker tolker hva frelse betyr ut ifra deres situasjon og erfaringer. Hvordan man tolker frelse, beror også til stor del på hva som er viktig for den enkelte.

I kristendommen er Jesus grunnlaget for frelse. Den kristne læren fokuserer på Jesu frelsesverk gjennom hans død og oppstandelse. Den kristne lære sier at Jesu liv, død og oppstandelse gjenopprettet den hellige ordningen som beskriver mennesket som skapt i en relasjon til Gud. Frelse for kristenheten betyr å gjenopprette denne hellige orden hvor mennesket igjen lever sitt liv i relasjon til sin skaper. Det som Jesus gjorde på korset, blir ofte kalt soningsverket, «atonement» på engelsk. Den skotske teologen, John McLeod Cambell har forklart det slik:

«Atonement is to be regarded as that by which God has bridged over the guilt which separated between what sin had made us, and what is the desire of the divine love that we should become» (Mc Grath, 2011, side 313)

Kristendommens spesifikke tilnærming til frelse blir definert av spesielt to områder. Det første er som nevnt over, at frelsen har sitt utspring i Jesu liv, død og oppstandelse. Det andre er at Jesus er et forbilde for et liv i relasjon til Gud. (McGrath, 2011)

3.2 Frelsesarmeens troslære

Frelse som begrep blir omtalt på mange forskjellige måter i Frelsesarmeen. Utgangspunktet for forståelsen av frelse er Frelsesarmeens håndbok i troslære. I intervjuene vil det komme frem at mange har et forhold til frelsen som noe personlig, en gave fra Gud som er gitt i nåde, men som må aksepteres og tas imot.

For Frelsesarmeen betyr frelse betingelsesløs aksept fra Gud og et nytt liv gjennom ham. Men å bli frelst er ikke bare en personlig opplevelse, det betyr også at man blir del av noe større. Frelsen handler om å ta del i Guds nye samfunn og om mennesker som er kalt til å forkynne evangeliet til verden. Å ta imot frelse innebærer å bli en Jesu etterfølger, en kristen. Frelsen er derfor avgjørende i en salvasjonists forståelse og uttrykk for tro.

Den universelle kirke inkluderer alle som tror på Jesus Kristus, bekjenner han som Frelser og Herre og er et vitnesbyrd om dette, i kjærlighet gjennom gjensidig lydighet (Matt 18, 15-20, John 13, 34-35, Ef 5,21) og selvoppofrende tjeneste. (Mark 8,34, Matt 20,25-28, John 13,1-17)» (Frelsesarmeens håndbok i troslære, 2013, sid 341).

Troslæren om frelse legger vekt på at frelsesverket skjer ved Den Hellige Ånd. Læren poengterer at Frelsesarmeen har en forpliktelse å undervise og forkynne om frelse på en slik

måte at mennesker forstår og at det blir troverdig. Det poengteres i tros læren at frelsen ikke kun presenteres ved forkynnelse og barmhjertig handling, men at det er den når Den Hellige Ånd får tale til den enkelte svarer og velger tro og omvendelse, som det som leder til frelse.

Tros læren peker også på at frelse er en helhetlig forandring. Dette betyr for Frelsesarmeen at alt arbeid, praktisk, sosialt og åndelig, springer ut fra Guds og Frelsesarmeens ønske om å se mennesker leve i en relasjon til ham. Ingen av Frelsesarmeen prosjekter eller tiltak skal noen gang separeres fra det faktum at frelsen både er et løfte og en mulighet for den enkelte.

Tros læren legger vekt på at frelsen er noe som berører hele livet, både fysisk, følelsesmessig og åndelig. Det påvirker relasjonen til familie, venner og verden. Resultatet av dette er at når Frelsesarmeen gjennom all sin virksomhet prøver å hjelpe mennesker ved å gi omsorg og hjelpe til å lege brutte relasjoner og liv, så praktiseres og spres evangeliet om frelse.

Frelsesarmeen mener at det kristne livet starter ved å bli frelst av nåde, og tro på Jesus Kristus. Mennesket er rettferdiggjort av nåde ved tro. Denne rettferdiggjørelsen kommer av tro alene, og ikke av handlinger. Her er Frelsesarmeen og den reformerte kirken enige. Denne rettferdiggjørelsen gjør ikke mennesket fritatt fra å leve etter Guds lov og vilje, men legger vekt på liv og livsførsel som en konsekvens av troen og rettferdiggjørelsen og ikke en forutsetning for den. (Gundersen, 2005)

3.2.1 Tros artikler

Alle Frelsesarmeens elleve tros artikler uttrykker frelse, og det henvises til Frelsesarmeen håndbok i tros lære for den som ønsker å fordype seg i dette. Jeg har valgt å presentere artikkel nr. 6, 7 og 9 da de omtaler frelsen spesifikt.

Nr. 6:

«Vi tror at det Herre Jesus Kristus ved sin lidelse og død, har tilveiebrakt forsoning for hele verden, så alle som vil, kan bli frelst»

For Frelsesarmeen er det en helt grunnleggende faktor at alle kan bli frelst. Frelsesarmeen tror på en forutgående nåde, som gir alle mennesker en mulighet å bli frelst, men også en mulighet å avvise Gud. Dette sees som den viktigste motivasjonsfaktoren for alt arbeid i Frelsesarmeen. Forkynnelsen av frelse skal alltid gis på en slik måte at mennesker kan forstå og ta imot budskapet. Alle salvasjonister har et ansvar for både å tolke budskapet og å dele det.

Nr. 7:

«Vi tror anger for Gud, tro på vår Herre Jesus Kristus og gjenfødelse ved Den Hellige Ånd er nødvendig for å bli frelst.»

Omvendelse og tro er alltid et fritt valg. Det er ikke bare mennesket selv som bidrar til dette, men en opplevelse av Guds nåde som gjør mennesket i stand til å verdsette og ta imot denne gaven fra Gud.

Frelseslæren er en helt sentral del av Frelsesarmeens forståelse av Gud. Frelsen er avhengig av menneskets svar i tro på Guds nåde. Frelsen betyr at vi er helt gjennom akseptert av Gud og lovet en ny måte å leve livet på sammen med ham.

Det å bli frelst handler også om å bli del av et samfunn, en del av Guds folk. Dette folket har som oppgave å bringe budskapet om Jesu forsoningsverk til alle mennesker. Menigheten er Guds folk på jord, familien til de som er født på ny ved Guds nåde og Den Hellige Ånds kraft.

Nr. 9:

«Vi tror en stadig må lyde og tro på Kristus for å forbli frelst»

Frelse er for mange en handling, en avgjørelse å følge Jesus og bli lydig hans ord og vilje. Det betyr en forandring, en ny retning og en hjerteforandring. I dette ligger også håpet om evig liv og de mange velsignelser som er konsekvensen av et liv med Kristus. Men frelsen er ikke påtvunget mot vår egen vilje, og det innebærer at muligheten for å velge ikke lenger følge Jesus, er til stede. Dette er i tråd med forståelsen av Guds nåde, som alltid lar oss avgjøre hvordan vi vil svare på Guds kall. Frihet å leve i nåden, betyr også frihet å snu seg bort fra den. Troen blir bekreftet når vi er lydige til Kristi kall og tjeneste og holder oss nært til ham; å satse livet hvor det er menneskelig nød, konfrontere synd og leve det kristne livet fullt ut.

Nr. 10:

«Vi tror alle troende har rett til å bli helliget "helt gjennom" og at "ånd, skjel og kropp" kan bli "bevart uskadet så dere ikke kan klandres for noe når vår Herre Jesus Kristus kommer»(1 Tess 5,23)

Det å reflektere over Guds hellighet og bli mer lik ham, er hele meningen med å være et Guds barn. Dette kallet å leve hellig er ikke kun for noen få, det er et kall for alle kristne. I Frelsesarmeens teologiske forståelse betyr å leve et hellig liv, å bli mer lik Jesus som er det

sanne bilde av Gud. Hellighet er ikke noe mystisk eller noe som er vanskelig å forstå. Å leve i hellighet er å bli mer lik Kristus. Helligheten er den aktuelle og positive konsekvensen av frelsen.

Ved å være et speilbilde av Jesus, ved å reflektere ham og hans kall til å tjene andre, blir livet et sakrament, dette er også et hovedpoeng for hvorfor Frelsesarmeen ikke praktiserer sakramenter som dåp og nattverd. Et liv sammen med Gud utfordrer våre egoistiske motiver og leder oss til et liv i tjeneste, og en lengsel til å innringe andre mennesker i relasjonen med Gud.

Et hellig liv kommer til uttrykk ved en oppofrende, helende og kjærlig tjeneste. Et hellig liv er å leve et liv som peker på Kristus. Det er et liv med sosiale handlinger og kamp mot urett. Hellighet leder oss inn i tjenesten.

Frelse som begrep er brukt på mange forskjellige måter i Frelsesarmeen. I intervjuene vil det komme frem at mange har et forhold til frelse som innbyr til et vidt forståelsesspekter. Også Frelsesarmeens troslære beskriver frelsen slik at den kan forstås som hele salvasjonistens tro, og at frukten av frelsen kan bety forskjellige ting i forskjellige situasjoner.

I denne oppgaven vil frelsen bli omtalt som det som motiverer til innsats, den vil bli definert som noe som preger organisasjonen uten å bli eksplisitt uttrykket, og den blir også omtalt som direkte forkynnelse og omvendelse.

3.3 Diakoni

Begrepet «diakoni» og den faglige rammen rundt dette er til stor del preget av Den norske kirkes forståelse av diakoni. Det er denne forståelsen som dominerer både læringsinstitusjoner og mange av de diakonale tiltakene som drives i samfunnet i dag. I Metodistkirken har man definert hva man mener med ordet diakoni, og hvordan dette har en samklang med den metodistiske teologien. I Frelsesarmeen har ikke et slikt arbeid blitt gjennomført, og definisjonen av ordet diakoni er til viss grad preget av de som er opptatt av den faglige begrunnelsen for begrepet. Med dette som bakgrunn anser jeg det som viktig for oppgavens helhet å presentere hvordan diakoni blir forstått i Den norske kirke, Metodistkirken og gi en presentasjon av det som finnes av forklaring av begrepet innenfor Frelsesarmeen.

Ordet «Diakoni» kan oversettes med «tjeneste». Verbet «diakonein» (å tjene) og substantivet «diakonos» (tjener) er brukt omtrent hundre ganger i Det nye testamente. Diakoni kan brukes til å beskrive både en persons liv og dennes tjeneste. Jesus som tjener refererer tilbake til inkarnasjonen hvor det står: «... *men han uttømte seg selv, tok på seg en tjeners skikkelse og*

kom i menneskers likhet» (Fil 2:7). (Nielsen, 2009). I heftet «Diakoni kontekst» (2010) beskriver diakoniens kjerne som: «... *et kall til handling som svar på menneskelig lidelse og urettferdighet, og som omsorg for skaperverket»* (The Lutheran World Federation, 2010, side 8). Dette er en vid definisjon, termen «diakoni» har ikke en presis oversettelse eller definisjon i Det nye testamente. Forståelsen av diakoni, er hvordan kristne gjennom historien har forsøkt å være tro til kallet å tjene en lidende menneskehet.

3.3.1 Den diakonale kirken

Diakoni er en iboende egenskap for kirken og det sier noe om oppdrag og identitet. Det er ikke bygningen som skal være diakonal som egenskap, det er det det frelste mennesket som skal være. Diakonien, de gode gjerninger, er ikke en følge av tro; det er tro. Når kirken er et troens fellesskap, blir kirkens identitet, en diakonal identitet.

Det sentrale for å forstå diakoni som en egenskap ved kirken er fellesskapet som finnes mellom mennesker og Gud, og mennesker imellom. Fellesskapet er, som tidligere nevnt, både en gave og en oppgave. I det kristne fellesskapet, *koinonia*, ser vi at fellesskapet er avhengig av at flere faktorer sammen utgjør en helhet. Andreas Aarflots tanker rundt diakoni som integrert del av kirken, blir presentert ut i fra tanken om kjærlighetsfellesskapet. Han sier at diakonien er et kjennetegn på dette kjærlighetsfellesskapet en side ved selve kirkens liv. Han binder også sammen gudstjenesten og diakonien ved å si at dette er to sider av samme sak, det vil si av det å være kirke. Han beskriver kirken som et sakrament for verden, hvor diakonatet vokser ut av kirkens utsendelse og dens liv som helhet. Dette sammen vil si at tjenesten, diakonia, hører til kirkens vesen, samtidig som den utgjør en fundamental og uoppgivelig side ved troens liv. (Nordstokke, 2011)

Er det slik at Frelsesarmeen kan utvide forståelsen av diakoni, da mange diakonale institusjoner er mer knyttet opp mot den sekulariserte verden enn til kirken? Er det dessuten slik at diakonibegrepet kan forstås som de gode gjerningene som utføres, da også kanskje uten en religiøs forankring? Mange av de diakonale bibeltekstene, forholder seg til denne spenningen og den gode gjerningens betydning i vårt forhold til Gud og mennesker. Dette understreker også det mangfold som det kristne budskapet har til alle mennesker. Når Jesus viser til barmhjertighet og nestekjærlighet, viser han den allmenne og universelle forpliktelsen vi som mennesker er pålagt, det å vise omsorg for hverandre. Kan mennesker likevel gjøre Guds vilje og være vitner for Guds rettferdighet, uten et spesielt kall, oppdrag eller religiøs motivasjon?

Det er i dette spenningsfeltet mellom troen og de gode gjerninger som diakonien alltid må stå beredt å tenke og handle. Diakonien står ikke bare i kirken, men den står midt i den sekulariserte verden og må derfor drøfte og handle ut ifra den virkeligheten som den blir konfrontert med. Diakonien legitimitet og identitet vil alltid være knyttet opp mot det å leve etter Jesu eksempel som tjener for sine medmennesker, men det blir allment når det uttrykkes overfor våre medmennesker i samfunnet i dag. (Foss, 2009)

3.4 Diakoniforståelser

Jeg vil i denne oppgaven diskutere betydningen av innføringen av ordet diakoni i Frelsesarmeen. I den sammenhengen anser jeg det som nødvendig å presentere de diakoniforståelser som dominerer i Norge, samt hvordan diakoniarbeidet er organisert i Frelsesarmeen i dag.

3.4.1 Diakoni i Den norske kirke

Diakoniforståelsen i den norske kirke og i den lutherske tradisjonen, bygger på en lang tradisjon av bruken av ordet «diakoni». Den norske kirke står for mye av det akademiske og vitenskapelige arbeidet med diakoni og har således en påvirkende kraft på samfunnet hva angår bruken av ordet. Jeg anser det som viktig å presentere denne forståelsen av diakoni fordi den farger og påvirker den generelle forståelsen av diakoni i Norge.

Arbeidet med å definere og begrunne diakonien har vært gjort gjennom utvikling av planer for det diakonale arbeidet i Den norske Kirke. Den siste planen ble presentert i 2007 og definisjonen av diakoni er:

«Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og kommer til uttrykk gjennom nestekjærighet, inkluderende felleskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.» (Jordheim, 2009)

Denne definisjonen, gjennom utsagnet om at den er evangeliet i handling, bekrefter at diakonien er en del av det å være kirke. Diakonien er formet av det som gir kirken identitet og av et kristologisk og ekklesiologisk utgangspunkt. I tillegg er den også preget og formet av det oppdraget Gud har gitt kirken i verden. Med dette som utgangspunkt, ser vi at diakonien er en integrert del av kirken, og den kan ikke overlates til andre å utføre. Det må være en link mellom kirken og det diakonale arbeidet fordi kirken er kalt til å vise og utøve omsorg. (Nordstokke, 2011)

«Den norske kirke forstår seg selv som en tjenende kirke. Diakonien er et kjennetegn ved kirkens samlede oppdrag. Den preger fellesskapet og den enkeltes liv. Det teologiske utgangspunktet for diakonien finnes i det oppdraget Gud har gitt kirken og som kommer til uttrykk i vår samlede kristne tro.» (Plan for diakoni, side 7)

Til grunn for denne diakoniforståelsen ligger forståelsen av frelsen som gitt i dåpen. Frelsen er betingelsesløst gitt av Gud og kan ikke påvirkes av den enkeltes handling. Frelsen er noe mennesket får i Kristus, ved nåde alene, tro alene og Kristus alene. Frelse er ikke noe som kan formidles eller noe som kan gis. Således kan ikke frelsen noen gang bli et middel for diakonien, i følge den Lutherske tradisjonen. Diakonien er et svar på Guds kall og frelse.

3.4.2 Diakoni i Metodistkirken

Frelsesarmeen springer ut fra en metodistisk tradisjon. I denne sammenhengen er det interessant å vise hvordan Metodistkirken ser og forstår diakoni.

«Diakoni er en følge av Guds nåde og vår respons på Guds kjærlighet uttrykt gjennom holdninger og handlinger til beste for medmennesker og skaperverket.

Diakoni uttrykkes gjennom:

- omsorg for nesten
- inkluderende fellesskap
- arbeid for fred og rettferdighet
- solidaritet med hele skaperverket

Diakonien springer ut av menighetens gudstjeneste og ivaretar sammenhengen mellom alter og hverdagsliv..» (Diakoniplan for Metodistkirken 2010, side 9).

Metodistkirken tar utgangspunkt i at kirken fikk et oppdrag om å være Jesu hender og føtter, øyne og ører. I Diakoniplan for Metodistkirken påpekes det at diakoni ikke må forveksles med veldedighet (Diakoniplan for Metodistkirken 2010, side 6). Ved å tjene våre medmennesker tjener vi Gud, og dermed gir vi Gud vårt gjensvar. Her er man opptatt av at rollen kan veksle mellom å være yter og mottager.

3.4.3 Diakoni i Frelsesarmeen

I Frelsesarmeen verdibok står det:

«Frelsesarmeen har helt siden starten sett forkynnelse og sosialt arbeid som to sider av samme sak. Arbeidet vårt er uløselig knyttet til kristen tro og nestekjærlighet, som for oss betyr å vise omsorg for hele mennesket. Vi ser på mennesket som en helhet som har fysiske, psykiske, åndelige og sosiale behov. Å tilby suppe er å møte de

grunnleggende behovene rundt oss. Såpe handler om verdighet og selvrespekt. Frelse uttrykker Guds grenseløse og livsforvandlende kjærlighet gjennom Jesus Kristus.»
(Verdiboken, side 9)

Ordet «Diakoni» og hva det betyr for Frelsesarmeen, er beskrevet i Frelsesarmeens kvalitetssystem. Ordet er ikke definert, kun beskrevet, og er plassert under «Mål og Strategi for diakonalt arbeid». (se vedlegg 3)

I begynnelsen av 2000- tallet ble det opprettet en seksjon for diakoni i Frelsesarmeen. Denne seksjonen blev lagt til feltavdelingen og innførte bruken av ordene «diakoni» og «diakonmedarbeider». Det finnes ingen klare faglige definisjoner for hvem som kan være «diakon» og hvem som kan være «diakonimedarbeider». I lønssystemet blir de med tre år på høyskole definert som diakoner.

Diakoniseksjonen ble opprettet i forbindelse med at flere av slumstasjonene rundt om i landet, ble lagt ned. Mange av slumsøstrene jobbet på dette tidspunktet helt eller delvis for den kommunale hjemmetjenesten, og behovet for fortsatt å organisere dem i en slumstasjon, hadde forandret seg. Det sosiale arbeid som de fortsatt utførte, ble administrativt flyttet til nærliggende korps og organisert som menighetsarbeid. Seksjonens oppgave ble å administrere diakonimedarbeidere og sørge for opplæring og oppfølging. Seksjonen het først «seksjon for samfunn» men byttet til «seksjon for diakoni» i år 2004.

I noen tilfeller kom diakonimedarbeiderne inn i menigheten i tillegg til offiser på korpset. På de korpsetene hvor det ikke fantes offiser, skulle diakonen arbeide på korpset under divisjonssjefens ledelse. Diakonene har ingen felles krav til utdanning eller kvalifikasjoner, det bestemmes ved den enkelte ansettelse hva som er ønskelig for det lokale korpset. Det legges vekt ved personlig egnethet og tilknytning til organisasjonen i form av soldat eller tilhørig. I dag finnes det 19 diakonimedarbeidere/diakoner i Norge. Å være diakoniarbeider i Frelsesarmeen er ikke en pastoral lederstilling, men de fleste er ledere for diakonale råd/ team i korpsetene.

Administrativt ble «seksjon for diakoni» plassert i feltavdelingen. Dette innebærer at de som arbeider som diakoner eller diakonimedarbeidere, hadde sin korpsoffiser eller divisjonsoffiser som nærmeste overordnede, og at man hadde sin faglige tilknytning til feltavdelingen. Leder for seksjon for diakoni hadde det faglige ansvaret, samt ansvar for å lede diakonirådet. Det nasjonale diakonirådet hadde til å begynne med ansvar for planer for opplæring og fagansvar men de siste årene var oppgaven kun å fordele penger fra diakonifondet på bakgrunn av

søknader. Seksjon for diakoni ble nedlagt i år 2013, og i dag er det en offiser på hovedkvarteret som har ansvar for diakonifondet. Det er ingen i hovedadministrasjonen som per i dag har faglig ansvar for diakoner/diakonimedarbeidere. Dette ansvaret ligger hos den nærmeste overordnede.

3.5 Profilerings

Frelsesarmeen som organisasjon er en av samfunnets mest gjenkjennbare organisasjoner. Dette skyldes til stor del bruken av uniform og, i de siste år, den økte bruken av skjoldet som symbol for arbeidet.

Historisk er det «kronen» med all sin symbolikk som ble brukt som profilerings, spesielt i forhold til korps, administrasjon og evangeliseringsarbeid. (Vedlegg 4)

Skjoldet har internasjonalt også historisk blitt brukt som symbol for sosialtjenesten.

I dag er skjoldet det som er brukt for å profilere både korps og sosiale institusjoner. Kronen er brukt inne i gudstjenestelokalet.

3.6 Forskningshistorie og bakgrunnsmateriale

Det finnes utallige verk som omhandler frelse og frelsens betydning i forskjellige sammenhenger. Frelsen i de kristne sammenhengene er et bærende element som ofte er beskrevet i forbindelse med menighetsarbeid eller i menigheters og kirkers historiske tilblivelse. Frelsen er også grundig beskrevet i Frelsesarmeens teologidokumenter.

Jeg har valgt å bruke noen hoveddokumenter som referanselitteratur for denne masteroppgaven, da jeg mener at de svarer på relevante spørsmål for min egen undersøkelse, og dessuten stiller relevante spørsmål som berører mitt tema.

3.6.1 Keeping Faith in Faith-Based Organizations

Dean Pallant, offiser i Frelsesarmeen, har skrevet en doktoravhandling som er sentral i min forståelse av tema frelse i sosialt/diakonalt arbeid. Boken har tittelen «Keeping faith in Faith-Based Organizations, A practical Theology of Salvation Army Health Ministries» (Pallant, 2012). Denne relativt nye avhandlingen tar for seg Frelsesarmeens helsearbeid over hele verden. Avhandlingen er skrevet i sammenheng med forfatterens stilling for å vurdere Frelsesarmeens helsearbeid i verden. Denne stillingen var knyttet til Frelsesarmeens internasjonale hovedkvarter og varte i over fire år.

Denne boken er interessant, fordi den presenterer noe av den samme problemstillingen som jeg har, men også fordi den setter den norske situasjonen i et internasjonalt lys. Det viser seg at de problemstillinger og utfordringer vi har i Norge, ikke er så annerledes enn mange andre steder i verden, til tross for forskjellige kulturer, religioner og måter å organisere seg på.

Forfatteren setter et kritisk søkelys på hvordan Frelsesarmeen, og andre trosbaserte organisasjoner, forholder seg til evangelisering, frelse og tro. Han løfter frem det faktum at mange samfunn verden over ser på kirken som først og fremst et effektivt nettverk for å komme i kontakt med mennesker, og for å få utført tjenester. På grunn av dette løfter mange trosbaserte organisasjoner frem sin status som organisasjon mer enn statusen som kirke. I denne sammenhengen kommer det også frem at mange av samarbeidspartnere som Frelsesarmeen og andre trosbaserte organisasjoner arbeider med, ser kirken og teologien som et hinder for gjennomføring av tiltak. Dette gir utslag i en dempet evangelisering og forkynnelse i mange av Frelsesarmeens tiltak rundt om i verden.

Pallants bok tar opp kirkens ambisjon om å være en alternativ stemme, eller om dette er blitt erstattet av finansielle og forretningsmessige grunnlag for sine beslutninger. Han sier at troen for mange trosbaserte organisasjoner, også for Frelsesarmeen, virker å ha blitt en løs tittel enn noe som er dypt implementert i alt arbeid som gjennomføres.

3.6.2 Frelsesarmeens sosiale engasjement - Gudstjeneste og etterfølgelse eller solidaritet og samfunnsansvar?

I 2005 skrev Kaptein Bente Gundersen en masteroppgave med tittelen «Frelsesarmeens sosiale engasjement- Gudstjeneste og etterfølgelse eller solidaritet og samfunnsansvar?» Gundersen tar for seg begrunnelsen for Frelsesarmeens sosiale engasjement, og hun bruker begrepet «diakoni» aktivt. Hun gir en beskrivelse av omsorgsutøvelse i kristen regi og diakoniens historie og begrunnelse.

I sin oppgave tar hun opp bruken av ordet «diakoni» i Frelsesarmeen, og hun etterspør en teologisk og/eller et prinsipielt arbeid med hva dette ordet betyr i en frelsesarmésammenheng. Hun beskriver bruken av ordet «diakoni» i Frelsesarmeen som et fornyet fokus på det lokale sosiale engasjementet.

Denne oppgaven er interessant, fordi den fokuserer på teologien rundt diakoni og hvordan den kan knyttes opp mot Frelsesarmeens teologi i forhold til frelsesbegrepet. I tillegg gir oppgaven en god innføring i de forskjellige begrepene, og det har vært til stor hjelp i arbeidet med å finne en riktig vektlegging av problemstilling for min egen oppgave. Mitt mål er at min oppgave kan være en del av et arbeid for å finne en definisjon og begrunnelse for ordet «diakoni» i Frelsesarmeen og på den måten ta oppfordringen fra Gundersen i hennes oppgave.

3.6.3 «Suppe, Såpe og Frelse som en del av det miljøterapeutiske arbeidet- En studie av Frelsesarmeens barnevernsinstitusjoner».

Videre har jeg brukt en rapport skrevet av Nova i 2010 om «Suppe, Såpe og Frelse som en del av det miljøterapeutiske arbeidet - En studie av Frelsesarmeens barnevernsinstitusjoner».

Studien tar for seg alle de daværende åtte barnevernsinstitusjonene som Frelsesarmeen drev i samarbeid med kommuner rundt om i landet. Disse institusjonene har et stort fokus på fag, profesjonalitet og kvalitet i sitt arbeid. De er også regulert av kommunale retningslinjer og arbeider i et spenningsfelt mellom å være verdibasert og å oppfylle kravene om en livssynsnøytral behandling av sine klienter.

Rapporten er interessant lesing da den presenterer et syn på verdier og slagordet «Suppe, såpe og frelse» som nok tidligere ikke har kommet frem. Rapporten presenterer funn i de deler av organisasjonen som ikke er drevet på anbud, og gir et bilde av Frelsesarmeen som profesjonell arbeidsgiver. Rapporten gir den et godt bilde av hvordan man mener slagordet «suppe, såpe og frelse» blir oppfattet. Rapporten konkluderer med at «suppen» og «såpen» er det som er viktig for de ansatte på institusjonene. Frelsen har de enten ikke noe eller en liten interesse for eller kunnskap om. Samtidig konkluderte de fleste med at Frelsesarmeens verdier er viktige i arbeidet med mennesker, og at de kun noen ganger er kommet i konflikt med egne overbevisninger.

For mange av de ansatte er idealisme det samme som Frelsesarmeens verdier. De aller fleste mente at de var godt kjent med Frelsesarmeens verdibok som dokument. For andre som selv betegnet seg som religiøse, mente de at de å arbeide for en idealistisk organisasjon, var del av

dere religiøse overbevisning. Idealismen ble også sett på som en styrke for det miljøterapeutiske arbeidet.

3.6.4 Person og profesjon

Jeg har valgt å ta med Torbjørg A. Leenderts bok «Person og profesjon» (1995) som bakgrunnsmateriale til denne oppgaven. Gjennom mye av mitt yrkesaktive liv, både som sykepleier og diakonimedarbeider i korps, har boken vært viktig for refleksjon rundt tema verdinøytralitet og formidling i profesjonell praksis.

Torbjørg A Leenderts skriver at det nok foreligger en større forventning til hvordan et kristent sosialt tiltak skal være enn forventingen til ikke- kristne/religiøse tiltak. Hun skriver at klienter har en forventning til at institusjonen er preget av sitt kristne grunnsyn. Det de er opptatt av, er at denne egenarten skal ha en slik karakter at den ikke krenker, men ivaretar deres personlige egenart som mennesker. Hun kommenterer også det faktum at den forkynnende virksomhet som drives, skal være av frivillig art, men at det er en balansegang å bestemme i hvilken grad. Noen ganger gjøres disse tilbudene så frivillige at de blir usynlige og glemmes bort, fordi de ikke blir godt nok kjent, eller at personalet ikke er flinke til å promotere dem.

3.6.5 Frelsesarmeens håndbok i tros lære

William Booth fikk en gang et spørsmål om å oppsummere Frelsesarmeens tros lære i et ord. Han svarte: «*Others.*» Han beskrev videre at Frelsesarmeens tros lære ikke skulle være tyngre enn at man kunne bære den i en liten ryggsekk på ryggen (Gundersen, 2005). Siden den gang har tros læren og teologien fått mer oppmerksomhet, men i forhold til andre kirkesamfunn har nok Frelsesarmeen lagt ned relativt lite tid og krefter på å forandre eller fordype sin teologi.

Frelsesarmeens håndbok i tros lære har blitt utgitt ut i mange omganger, både i utdrag og i sin helhet. Den norske utgaven kom i 2013 og har tittelen «Frelsesarmeens håndbok i tros lære». Boken beskriver tros artiklene og gir også en innføring i blant annet hvorfor Frelsesarmeen ikke bruker sakramenter, sin forståelse som kirke i den verdensvide kirke og en plan for forkynnelse. Boken er delt inn i kapitler og hvert kapittel inneholder spørsmål til samtale, viktige poenger for salvasjonister og brukes aktivt som et redskap i grupper rundt omkring i frelsesarmé verden.

3.7 Integrert misjon

Integrert misjon, eller «holistic ministry», kjennetegnes ved at både evangelisering og sosial utvikling er integrert i hverandre. Den integrerte misjonen handler om hele menneskets og konteksten menneskene lever i. Kirken skal, med fokus på integrert misjon, møte menneskets sosiale, åndelige og kulturelle behov (The Lutheran World Federation, 2009).

Diakoni blir i diakonal litteratur beskrevet som en brobygger og som en «go-between». Begrepet «go-between» handler om diakonien som en tjeneste som bringer erfaringer og stemmene til de marginaliserte inn i kirken, inn i de troendes fellesskap. Dette bidrar til at kirken også står rotet i virkeligheten og gir kirken forutsetninger og handle ut fra den kunnskapen. (Dietrich, 2006). På denne måten skal diakonien være noe som binder sammen både mennesker og aktiviteter.

For Frelsesarmeen ble det allerede tidlig klart at hvis man ønsket og nå frem til mennesker med evangeliet, var man nødt å hjelpe dem fysisk og praktisk. Det er viktig å poengtere at denne sosiale tjeneste, som vokstre frem, ikke var initierte fra teologiske studier, den var en konsekvens av de brennende hjerter, som er den sanne teologien for en frelssesoldat. Den bibelske læren om at Gud har skapt mennesket med flere dimensjoner, og at forsoningen først blir fullkommen da den berører alle deler av det evangeliske oppdrag man utfører for fattige og fortrykte er et viktig poeng for Frelsesarmeen. De sosiale omgivelsene og hvordan de påvirker, er viktig i denne måten og tenkte på. Hvis man ikke tar hensyn til alle delene i sitt evangeliske arbeid, ville det være det samme som å ignorere dimensjoner av livet, som Gud selv har skapt.

For Frelsesarmeen handler integrert misjon om «Suppe, såpe, frelse». Alle deler er like viktige for å bringe mennesker i balanse, både med samfunnsmessige utfordringer og i sitt forhold til Gud. For Frelsesarmeen handler ikke barmhjertighet bare om den gode gjerningen. Barmhjertighet handler også om å bringe mennesker til Gud og gi mennesker mulighet å gjenopprette sitt tapte forhold til Gud. Integrert misjon handler for en salvasjonist om tjeneste.

Denne tjenesten kan ikke kun konsentrere seg om en dimensjon av mennesket, men må favne hele menneskets behov. General John Gowans visualiserte dette ved å tegne oppgaven for en salvasjonist som en krakk med tre bein der hvert bein er like viktig i møte med det enkelte mennesket.

Frelsesarmeen har en verdensvid visjon: «One army, one mission, one message», som ble presentert av general Linda Bond.

Denne visjonen knytter de tre bena i «kraken» sammen og man kan se at fokus for Frelsesarmeen de siste årene har vært å løfte frem den holistiske tanken i møte med mennesker. Alle disse forholdene viser tydelig hvordan Frelsesarmeen tolker sitt oppdrag som en integrert misjon (Pallant, 2012).

For Frelsesarmeen kan ikke det sosiale og diakonale engasjementet kun begrenses til å være en «go between» men den må integreres helt i all tjeneste man utfører. Dette innebærer å ha en tanke om hvordan man møter mennesker, på en helhetlig måte med suppe, såpe og frelse, i alle våre aktiviteter, planer, strategier og fellesskap.

3.8 Diakonalt arbeid som profesjonell omsorg

Alt sosialt/diakonalt arbeid som Frelsesarmeen driver, skal være et supplement til den offentlige tjenesten. Begrunnelsen for at Frelsesarmeen skal drive med slikt arbeid, er både teologisk og historisk, og ikke minst har man tror på at verdigrunnet kan være helsebringende og være med på å gi mennesker nye perspektiver og nye muligheter. Det er dette som ofte kalles «det lille ekstra» eller «added value». Men er «det lille ekstra» et godt nok argument for å drive med tjenester som egentlig er et offentlig ansvar? Frelsesarmeen ønsker å drive et profesjonelt arbeid og ønsker å ha kvalifiserte og profesjonelle medarbeidere. Men hva betyr det i en frelsesarmésammenheng? Kan betegnelsen «kvalifisert» og «profesjonell» inneholde andre segmenter for Frelsesarmeen enn for det offentlige?

Velferdsstaten i dagens samfunn ser annerledes ut enn da den ble innført på 1950 – 70 - tallet. Det er kommet kritikk mot velferdsstaten, at det er dyrt og lite effektivt. Mange vestlige land sliter i dag med å opprettholde den omsorgen og de sikkerhetsnett som de har bygget opp. Økonomisk kollaps på verdensbasis og tilbakeholdenhet i nasjonale budsjetter bidrar til at velferden på mange områder opplever vanskeligheter. De diakonale institusjonene opplever også problemer med drift og stramme kommunale budsjetter. Mange institusjoner har vært tvunget til å stenge dørene da statlige og kommunale midler er strammet inn.

3.8.1 «Added value» - «Det lille ekstra»

Å skulle beskrive «det lille ekstra» lar seg neppe gjøre i detalj, det skiller seg nok fra institusjon til institusjon. Men felles for dette er tilbud om fellesskap og en verdibasert tjeneste. Begge disse elementene tilfører institusjonen en ekstra dimensjon. Diakonale institusjoner har en oppdragsgiver, en kirke eller menighet, å svare til, og denne hovedmannen, krever andre ting og kvaliteter enn det den finansielle bidragsyteren, som for eksempel stat eller kommune, gjør. Gjennom sine institusjoner, vil Kirken alltid handle utfra grunnsynet om at mennesket er ukrenkbar og har en unik verdi. Kirkens verdisyn bygger også på at vi har et ansvar for å ha omsorg for hverandre. Den diakonale institusjonen skal også heve seg over den ubalanse det er mellom hjelper og den som mottar hjelp. Det ligger mye makt i å hjelpe, men diakoniens oppgave i en institusjon må være å vise til at det å formidle hjelp er å tjene sine medmennesker. Å tjene kan aldri være makt, å tjene er som medmenneske å vise ekte solidaritet og et ekte medmenneskelig fellesskap. (Nielsen, 2009) Funksjonen for den diakonale institusjon i samfunnet i dag, er å være tydelig på alternative verdier, verdier som setter mennesket i sentrum. Kan frelse være en «added value» for Frelsesarmeen?

3.8.2 Maslows behovspyramide

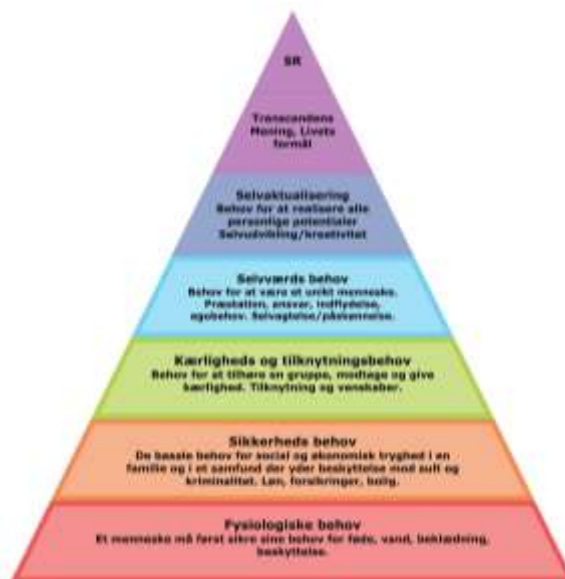
I mange sammenhenger blir «Maslows behovspyramide» presentert som en forklaring eller forsvar for William Booths utsagn om «Suppe, såpe, frelse». William Booth, var på lik linje med Maslow, opptatt av at mennesker må få sine grunnleggende behov tilfredsstilt for å så få høre om evangeliet og ta imot frelsen.

Denne teorien kan også brukes for å beskrive «added - value», ved at man som organisasjon også klarer å ivareta menneskets behov for åndelighet og spørsmål rundt eksistensialisme. Teorien har i de senere år blitt kritisert for å ha for stort fokus på behovene og for lite opptatt av menneskets egne resurser. Denne behovsteorien blir tatt opp av flere informanter og jeg vil derfor her komme med en kort presentasjon av modellen.

Maslow skriver i boken «På vej mot en eksistenspsykologi» om hans innstilling til behovet for «vekstmotiver» og «fundamentale behov»:

«Så betragtes vækst ikke blot som en fremskridende tilfredsstillelse af i skikkelse af specifikke vekstmotivasjoner over hinsides disse fundamentale behov, f.eks talenter, færdigheder, kreative tendenser, medfødte evner. Vi vil derved lettere kunne indse, at fundamentale behov og selvaktualisering ikke er mere i modstid med hinanden end barndom og modenhed. Den ene passer ind i og er en nødvendig forudsætning for den anden». (Maslow, A. 1968, side 40)

Maslow var opptatt av personlig vekst. Han mente at dette kunne kjennetegnes ved at mennesker våget å møte virkeligheten på en åpen og fordomsfri måte. De har, med andre ord, ikke behov for å benekte eller flykte fra noe. Mennesker som har opplevd denne personlige veksten fremstår som mer spontane, kreative og arbeider på en mer problemløsende måte. De verdsetter seg selv og andre høyt og har en stor evne til å knytte nye og nære relasjoner.

For å oppnå dette stadiet av personlig vekst, mente Maslow at noen grunnleggende behov først må bli tilfredsstilt. Han fremstilte dette som en hierarkisk pyramide hvor de lavere nivåene må tilfredsstilles før man kan nå de som er øverst i pyramiden. Det er i hovedsak fem nivåer som må tilfredsstilles. Det nederste er de fysiologiske behovene. De påfølgende er trygghetsbehovet, behov for sosial tilhørighet og behov for respekt og aktelse. De øverste behovene er selvrealisering som innebærer å realisere seg selv som menneske fullt ut. Pyramiden blir senere tillagt tre nivåer til, på toppen av selvrealisering. Det er et etisk behov, og over det et selvaktualiseringsbehov og helt på toppen et nivå for selvoverskridelse. De øverste kan bli forklart med det å søke etter åndelige krefter utover seg selv for å vokse ytterligere som menneske.

Kritikken mot Maslow handler mye om at noen av begrepene ikke kan forklares i en psykologisk modell og at noen av behovene er mer filosofiske. Mange mener også at rekkefølgen er problematisk og at menneskers motivasjon ikke kan følge en hierarkisk

modell. Maslow blir også kritisert for å legge for lite vekt på sosiale relasjoner. Modellen fremstiller den menneskelige søken etter selvaktualisering som kun en individuell prosess. Nyere teorier hevder at sosiale relasjoner har en mye mer dominant plass for menneskets søken etter selvrealisering. Til tross for kritikken, har Maslow satt personlig vekst som et sentralt menneskelig mål i motivasjonsteorier. (Helgesen L. A., 2008)

3.9 Diakoniens funksjoner

For å gi et bilde av diakoni, vil jeg i det følgende avsnittet gi en forklaring på diakoniens ulike områder. Disse funksjonene er beskrevet ut fra Den norske kirkes forståelse av diakoni, men man kan kjenne igjen mye av det i Frelsesarmeens diakonale og sosiale arbeid. Dette vil også være med på å plassere Frelsesarmeens arbeid som en del av et større diakonalt arbeid og kaste lys over diakoni som funksjon for enhver kirke og menighet.

Diakonale institusjoner har gjennom historien, og også i dag, flere forskjellige funksjoner, som fremgår av Ralph Kramer sin forskning om frivillighetsorganisasjoners funksjon i samfunnet. Han deler inn funksjonen i fire deler:

- den primære
- den komplementære
- den supplerende
- den velferdsforbedrende funksjonen (Angell, 2009, side 31)

Som primærfunksjon kan vi i dag se at det finnes flere lokale diakonale tiltak som per definisjon er primære. De er alene om å utøve en viss form for omsorg. På generell basis ser vi at den primære funksjonen som diakonale institusjoner har hatt gjennom lang tid, ikke preger virksomheten like sterkt i dag. Mange av de store helseinstitusjonene er i dag et komplement til det statlige. Forskjellene er små, og det er hovedsakelig fordi disse institusjonene er sterkt regulert av lovverk og rutiner.

Det finnes mange gode eksempler på institusjoner som er supplerende til den offentlige virksomheten. De står for en alternativ måte å organisere seg på, men driver samtidig lovpålagte tjenester. Disse institusjonene blir innholdsmessig like andre, men står for en tydelig og uttalt diakonal profil. Som velferdsforbedrende er det først og fremst kvalitet som er det som skiller diakonale institusjoner fra offentlige. Det er ikke alltid like åpenbart å skulle beskrive hvorfor det oppleves at noen diakonale institusjoner har høyere kvalitet. Igjen blir

begrepet «det lille ekstra» gjeldende, og man ser at det har betydning for den enkelte institusjon/tjenestemottaker. (Angell, 2009)

3.9.1 Misjonerende og evangeliserende diakoni

Dagens samfunn er et sekularisert samfunn. Mennesker søker etter svar på eksistensielle spørsmål, men det er ikke en selvfølge at de søker etter svarene i kirken. I denne sammenhengen ser vi at diakonale institusjoner er i en særegen situasjon, da de ofte møter mennesker som befinner seg i en form for krise, enten i sitt eget liv eller i en pårørendes liv. Det er ofte da søken etter noe å holde fast ved, kommer frem, og det blir behov for sjelesorg. «Dictionary of the ecumenical government» definerer diakoni som «... ansvarlig tjeneste for evangeliet utført av kristne gjennom gjerninger og ord, som svar på menneskers behov» (The Lutheran World Federation, 2010, side 40). Denne definisjonen knytter de diakonale handlingene tett opp mot evangeliet. På denne måten kan vi både dra diakonien tilbake inn i kirkerommet og skille diakonale institusjoner fra annet velferdsarbeid. I og med denne definisjonen, blir også diakonien misjonerende i den forstand at den både i ord og handling skal vitne om Guds grenseløse kjærlighet og hans ønske om å gjenopprette relasjonen til ham. I sin teori sier diakoniforskeren at diakoni har en oppgave som en «go-between», eller brobygger, mellom kirke og verden. De diakonale institusjonene blir en slik brobygger gjennom sin profil og identitet. Med definisjonen av diakoni fra Den norske kirke, og definisjonen av diakoni som vist til her, blir enhver diakonal handling misjonerende, enten de er i kirkerommet eller på institusjon. De gode gjerninger som utføres i en diakonal institusjon, kan være begrunnet ut fra den enkelte ansattes eget ståsted, men som institusjon skal det være et synlig uttrykk for det nye livet i Kristus. Med dette som bakteppe vil de diakonale institusjonene med sitt virke i en sekularisert verden, ha en misjonerende funksjon.

3.10 Frelsesarmeens historie

Frelsesarmeen har en lang og rik historie. På mange måter preges Frelsesarmeen av sin historie også i dag og man finner fortsatt inspirasjon til dagen arbeid i historien. Jeg vil i dette avsnittet kort gi et overblikk over konteksten hvor Frelsesarmeen startet og en innføring i historien.

3.10.1 Historisk kontekst

Frelsesarmeen startet i en tid hvor diakonale institusjoner og diakoni i kirken hadde en sterk vekst i Europa. Industrialiseringen i Europa førte med seg både forbedringer, men også mange nye utfordringer. Blant annet bidrog den til en økt urbanisering. Lønnsinntektene var lave, og

mange ganger måtte begge foreldre arbeide i den økende industrien. Dette gikk ut over pass og oppfølging av barn. Mennesker bodde tett og sykdommer ble spredd. Epidemier, blant annet kolera, slår til med jevne mellomrom. Krig førte med seg mange lidelser og legger samfunn i ruiner. Den fremvoksende sosialismen ble en utfordring for kirken.

Kirken opplevde å bli påvirket fra vekkellesbevegelser i begynnelsen av 1800-tallet. Kirken ble påvirket av de unerte kirkene, som var en sammenslåing av luthersk og reformerte kristne. Disse fulgte en ledelsesstruktur som man finner i det nye testament og for diakonien betydde dette at diakoner og diakonisser fikk en fremtredende rolle i kirken. Kirken ble også påvirket av impulser fra England med foreninger for ulike formål som fengselsarbeid og misjon. Søndagsskolen fikk også en utvidet betydning i omsorg av barn, også utover søndagene. I denne gradvise utviklingen vokste flere kirkelige tiltak frem som senere fikk benevnelsen diakonale tiltak.

Theodor Flieder var grunnlegger av en omfattende diakonissevirksomhet. Han begynte i det små med løslatte kvinnelige fanger, men utvidet etter hvert til både sykepleie og lærerutdanning. Gradvis ble standarden på sykehusene forbedret, som følge av diakonissenes arbeid. Johann Hinrich Wichern fikk en enda større innflytelse, ikke bare på kirken men på samfunnet. Han var grunnlegger for indremisjonsbevegelsen og etablerte i 1833 «Rauhes Haus». Han analyserte og klarte å sammenfatte en situasjonsanalyse av samtidens samfunn og presenterte et omfattende forslag til forbedringer. Wichern satte diakontjenesten i sentrum for denne fornyelsen og dette bidrog til fornyet interesse for denne tjenesten, også utover sine egne kirkegrenser. (Fanuelson, 2011)

Mot slutten av 1800-tallet var situasjonen i England til stor del lik den i øvrige Europa. Fattigdom og sykdom preget de lave klasser og de øvre klasser levde i overflod. Til tross for økonomisk fremgang, var forholdene for de fattige svært dårlige. I denne konteksten er det Frelsesarmeen starter sitt arbeid.

3.10.2 Fra «The Christian Mission» til «The Salvation Army»

Frelsesarmeens historie er både interessant og avgjørende for hvordan Frelsesarmeen ser ut i dag. Ekteparet Booth, som startet bevegelsen, var opptatt av både samfunn og mennesker. Mange historikere har beskrevet Catherine Mumford Booth som den som utformet Frelsesarmeens teologi og William Booth som sosialreformatoren. Jeg har valgt å gi en kort innføring i historien, men legger størst vekt ved å beskrive William Booths epos «I mørkeste England og veien ut». Dette verket rystet datidens etablerte middel- og overklasse i London og preger fortsatt hvordan Frelsesarmeen oppfatter sitt sosiale oppdrag og engasjement.

I 1865 ble East London Mission etablert, som et resultat av en vekkelleskampanje i Østre London. Catherine og William Booth, begge med røtter i den metodiske kirken, var grunnleggere for denne misjonen. Kampanjen var ikke ment å skulle starte en egen kirke men behovet for å ta vare på de nyomvendte, både praktisk og åndelig, gjorde at ekteparet Booth valgte å etablere en egen menighet.

London var på denne tiden preget av fattigdom. Arbeidsløshet, lave lønninger og lavt interesse fra myndigheter å sørge for boliger, bidro til denne fattigdommen. Østre London var en av de mest fattige delene av London.

Misjonen holdt møter både ute og inne i tilfeldige lokaler. Møtene var preget av livlige møter, forkynnelse og vitnesbyrd. I løpet av noen år var misjonen landsdekkende. Bevegelsen ble etter hvert mer og mer autokratisk og behovet for en strammere struktur meldte seg. Det ble også brukt militære bilder og sammenligninger i forkynnelsen. Samfunnet var på denne tiden opptatt av militær romantisering, bla på grunn av imperiets fremgang. Dette var også et språk som skulle vise seg være både forståelig og tiltalende for fattige mennesker. Utviklingen med en militær struktur og et ønske om effektive beslutninger, var deler av årsaket til at bevegelsen byttet navn til «The Salvation Army».

I løpet av 1880- 90 årene vokste bevegelsen til å bli internasjonal, og den fortsatte å henvende seg til den fattige delen av befolkningen.

Mot slutten av århundret var Frelsesarmeen etablert i mange europeiske land, i India, Sør-Afrika, og i Sør- Amerika. (Bennet 2003,Gundersen, 2005)

3.10.3 Frelsesarmeen i Norge

I Norge ble arbeidet startet den 22. januar i 1888 på Grønland 9 i Kristiania. Det var offiser Hanna Ouchterlony som sammen med en gruppe på åtte personer, åpnet arbeidet i Norge. Hun hadde tidligere startet arbeidet i Sverige.

Frelsesarmeen vokste raskt i Norge, og i 1893 var det 3.000 soldater og 66 korps. Som i andre deler av verden, møtte Frelsesarmeen i Norge motstand blant de etablerte menighetene på grunn av sin ukonvensjonelle stil. Avisen Verdens Gang oppfordret sine lesere til å holde seg borte fra «den engelsk-inspirerte sektens vanvittige møter».

I Norge ble arbeidet startet i Oslo, en by som var preget av sosial nød. Arbeidsledighet og fattigdom bidro til at man startet det første sosiale tiltaket allerede i 1891.

Slumstasjonen på Vaterland ble starten på et landsomfattende arbeid blant fattige, hjemløse, prostituerte og alkoholisererte mennesker.

Slumsøstrene var offiserer og frivillige som bidrog med praktisk hjelp i hjemmet, åpnet institusjoner med omsorg og pleie for de trengende. På noen få år hadde det sosiale arbeidet vokst, og det fantes herberger, barnekrybber, mødre hjem, slumstasjoner, alders hjem og barnehjem i mange norske byer. (Gundersen, 2005)

Dagbladet skrev om slumsøstrene arbeid i 1891:

«Slumsøstrene gikk inn i de vanskjøttede hjem dem kan finne, for å gi de elendige mennesker veiledning i husets og kroppens renhold. Til disse hjem bringer de med seg skuregreier og tar selv fatt på å vaske og lufte ut. Å innføre feiekostens og skurebøttens evangelium er nemlig en viktig del av slumsøstrenes oppgave»
(Gundersen, 2005, side 60)

3.11 I mørkeste England og veien ut

I 1891 presenterte William Booth sitt store epos «In darkest England and the way out».

«In darkest England and the way out» er på mange måter Frelsesarmeens krigserklæring mot sosial nød. Til tross for at boken nå er over hundre år gammel, representerer den fortsatt en viktig inspirasjon for Frelsesarmeens sosiale arbeid. Boken tar opp tema som til tross for bokens alder, fortsatt kan oppfattes som aktuelle. Boken presenteres her som en del av bakgrunnen til Frelsesarmeens sosiale arbeid, og som en del av forforståelsen for hvorfor dette arbeid fortsatt er grunnleggende og definerende for Frelsesarmeen. Boken har også en tydelig holistisk tilnærming til mennesker som lider, og presenterer frelsen som et reelt alternativ og hjelp for mennesker i nød.

Boken, som den fremstår i dag, kan virke både enkelt skrevet og uten vitenskapelige henvisninger utover den egenopplevde. Analysene er ikke teoribaserte, og hans observasjoner er beskrevet i anekdoter. Til tross for dette, er den massive kritikk som han formulerer mot det daværende samfunnet, ikke til å unngå, og den holistiske tankegangen i alt han legger frem, er tydelig. Gjennom sitt verk ville William Booth sette fokus på løsninger på problemer som fattigdom, prostitusjon, kriminalitet og sosial nød var. Han henviste til resultater som Frelsesarmeen i forskjellige deler av verden kunne bekrefte, og han kom med praktiske løsninger som lå langt forut sin tid. (Booth, 1890)

Boken tar utgangspunkt i East End i London, men Booth appliserer sine beregninger og beskrivelser til flere steder. Han tar for seg de store problemene og beskriver de mennesker som omfattes av den «tiendedelen som drukner». Han maler et bilde av et hav hvor mennesker drukner på grunn av fattigdom, sykdom, kriminalitet, drukkenskap, prostitusjon og dårlige levekår.

Han beskriver levende forholdene for de hjemløse, de arbeidsløse, de fattige, de som er avhengig av alkohol, de kriminelle, de fortapte barna og de prostituerte. Han beskriver dette livet som et liv i synd, men

det er ikke mennesket som er årsak til synden, det er de sosiale forutsetningene som tvinger mennesker å leve syndige liv.

I den neste delen beskriver han de tiltak han ser som mulige for å få disse synkende massene opp av havet og befridd fra et liv i synd. Det er denne delen av boken som skulle vise seg å inneholde ideer som arbeidsformidling og gjenbruk, som lå langt forut sin tid.

Hele Booths slagplan er gjennomsyret av at frelse er en stor hjelp på veien for å løfte seg selv ut av fattigdom og avhengighet. Han skriver i boken:

«I disse verkstedene beror vår fremgang på om det lykkes oss å bibringe arbeiderne sunne og moralske prinsipper som gir dem håp og lengsel etter noe bedre. Vi vil gi mat til de sultne, klær til de nakne og husrom til de husville, men vi er enda mer opptatt av at de blir født på ny i hjerte og liv. Det er det viktigste for deres fremtidige lykke og velferd.

Men ingen tvang skal for et øyeblikk være tillatt når det gjelder spørsmål om religion. De mennesker som bekjenner at han elsker og tjener Gud, blir hjulpet på grunn av denne bekjennelsen. Det mennesket som ikke bekjenner seg, blir hjulpet i håpet om at det før eller siden skal føle takknemmelighet til Gud. Ingen skal behøve å føle seg mismodig og ulykkelig. Det finnes ingen skinnhellighet i Frelsesarmeen. Vi taler frimodig om frelsen, for den er lysten og gleden i våre liv». (Booth, 1890, side 81)

I de følgende årene utvikler Frelsesarmeen en organisert sosial strategi som vi ser finnes på forskjellige måter i dagens Frelsesarmeen.

Det fantes allerede en sterk kritikk av Frelsesarmeen i samfunnet. Frelsesarmeen møtte sterkere motstand mot sitt sosiale arbeid enn mot det faktum at de ikke praktiserte nattverd eller dåp. Det faktum at de skilte seg fra vanlige veldedige organisasjoner ved at de rekrutterte sine medhjelpere fra de lavere klassene og selv tilhørte disse, gjorde ikke kritikken mindre. Den måten som Frelsesarmeen arbeidet på med å oppfordre mennesker fra de laveste klassene til å delta i arbeidet, stå frem i forsamlingen og vitne om sin forandring, forstyrret samfunnet som var opptatt av sosiale klasser. (Hattersley, 2000)

Booths bok gjorde nok at de som allerede fryktet den sosial- politiske Frelsesarmeen fikk flere argumenter for sin kritikk. Kritikken mot boken var massiv, og William Booth ble anklaget for å ville skape en metodistisk samfunnsordning med sin plan. Vitenskapsmannen Thomas Huxley var en av de sterkeste kritikerne til planen. Selv var ikke William Booth opptatt av å skape noen overordnet ny ideologi, og han var til tider selv sterkt kritisk til sosialismen og de kirkelige løsningene på fattigdomsproblemene. William Booth var nærmest fornærmet over at hans plan, som i følge han selv var gitt av Gud, skulle settes inn i en menneskelig etisk og ideologisk ramme. Planen var en del av den sosiale frelse for verden som han selv var kalt til og arbeidet med.

Boken tar ikke opp de store og komplekse årsakene til at de sosiale problemene i samfunnet var som de var, han var opptatt av å håndtere hverdagens faktiske og praktiske behov. (Gundersen, 2005)

Denne beskrivelsen av historien, relevant litteratur og plassering av oppgavens tema, legger bakgrunnen for drøftingen og for besvarelse av problemstillingen.

4. Funn

Jeg vil i dette kapittelet presentere resultatet av den intervjustudie som jeg har gjennomført.

Resultat av intervjuene vil bli presentert spørsmål for spørsmål. Jeg vil sammenstille og sammenfatte det som de forskjellige informantene har sagt. Jeg vil bruke sitater da de er beskrivende for hva som er blitt sagt. Jeg kommer i dette avsnittet ikke med tolkning eller analyse av svarene. Svarene vil bli presentert i løpende tekst.

4.1 Hva betyr frelse for deg?

Et flertall av informantene knytter frelse umiddelbart opp mot Jesus. Disse forklarer frelse som en følge av Jesu forsoningsverk. De uttrykker at det er noe man kan velge og at det innebærer å bli innlemmet i Guds familie.

Frelse er også for flere av informantene det viktigste i det arbeidet de utfører, selv om ikke alle føler like stor frimodighet til å formidle evangeliet i alle situasjoner. Én av informantene er frimodig med å presentere evangeliet for sine brukere og sier at hun som følge av dette ofte får be sammen med brukere.

De aller fleste knytter frelse opp mot noe godt, og noen knytter det også opp mot egen erfaring. Én av informantene som selv ikke er kristen, sier at hennes opplevelse av frelse før hun begynte å arbeide for Frelsesarmeen, var at det var noe som ble kastet etter deg eller at det ble presset på via mennesker som trenger seg inn gjennom døren. Opplevelsen av å bli kjent med mennesker i Frelsesarmeen som hun beskriver som helt normale, men herlige, er at frelsen for henne har endret seg til å bli at noen møter Gud.

Det var flere av informantene som uttrykte at det kun finnes én frelse. Frelse skal ikke blandes sammen med det hverdagslige som mange sier f eks fotballfrelst eller matfrelst eller slik. Det var viktig for informantene å skille mellom dette og den kristne, religiøse frelsen.

Én av informantene sa at Frelsesarmeen noen ganger har blitt noe overfladisk, da det har vært stort fokus på frelse, og at det vises gjennom ytre tegn. Det kan f eks være en ny livsstil eller at det har skjedd ved botsbenken (bønnebenk fremst i alle Frelsesarmeens gudstjenestelokaler) eller gjennom vitnesbyrd. Anledningen til at dette kan være litt provoserende, er at mange ikke kan sette en dato på sin frelse. Informanten sier:

«... fordi jeg har ingen dato på min frelse. Vi er mange i Frelsesarmeen som ikke har en dato eller et tidspunkt for når vi ble frelst. Men jeg tenker at jeg ble frelst i

Jerusalem for snart to tusen år siden, jeg ble frelst ved Jesu lidelse og død og oppstandelse og det er min frelsesdag.»

Mange av informantene sier også at frelsen jo finnes i mange religioner, men at når de hører ordet frelse, er det knyttet opp mot kristendommen.

4.2 Hva er Frelsesarmeens oppdrag?

Det var kun én av informantene som kunne si hva Frelsesarmeens oppdrag er, ordrett, slik det er skrevet i den internasjonale erklæringen. Det var ikke alle informanter som oppfattet at det var dette oppdraget som det var spurt etter, mer hvorfor Frelsesarmeen gjør det de gjør.

Én av informantene sa at denne nok trodde at utgangspunktet var misjonsbefalingen og at det å forkynne evangeliet var utgangspunktet.

Flere av informantene oppga Suppe, Såpe, Frelse som oppdraget, både fordi det er beskrivende og fordi det er dette de er best kjent med. Det at Frelsesarmeen er en kirke som er kalt til å ta hånd om de svake, kom også frem hos flere av de spurte.

Det var også én av informantene som knyttet oppdraget opp mot William Booths kjente dikt «I'll fight». (vedlegg 5)

Alle informantene knyttet oppdraget opp mot kristen forkynnelse gjennom ord og handling og at dette for Frelsesarmeen var veldig tydelig. Det å bygge menighet gjennom det sosiale arbeidet kom frem.

Én av informantene beskrev Frelsesarmeen slik:

«Suppe, såpe, frelse. Jeg antar at det fra starten av var en religiøs overbevisning om å få flest mulig til å bli frelst og tro på Jesus for evig. Og så har det vært kombinert med å avhjelpe sosial nød. Men det er mulig at drivkraften har vært religiøst begrunnet og at det største ønsket er å frelse folk, ikke nødvendigvis og bare å gi dem mat... Frelsesarmeen er jo en tydelig kristen organisasjon. Man har jo suppe, såpe og frelse i den rekkefølgen. Men selv om suppen og såpen kommer først, så ligger frelsen der synlig. Jeg har ikke en følelse av at man gir suppe og såpe først, for å så prøve å lure folk til den tredje delen».

En annen uttrykte det som Frelsesarmeens oppdrag og hva de gjør, slik:

« ... fortelle om Jesus, så kan man gjøre det ved ord eller gjerning eller begge deler. Der kommer suppe, såpe og frelse inn. Man kan ikke komme og slå folk i hodet med

Bibelen. Man trenger og nå frem til mennesker, la dem få oppleve godheten og kjærligheten. Så kan man få fortelle hvorfor man gjør disse tingene...»

Én av informantene som ikke er personlig kristen, beskrev oppdraget slik:

«Frelsesarmeens oppdrag er vel at folk gjennom suppe og såpe skal finne veien til frelse, at det er en vei til frelse. Det at folk skal finne Gud er vel det overordnede. Jeg er god til å hjelpe til med suppe og såpe, så er det andre som tar seg av frelsen»

4.3 Forklar hva dette oppdraget, slik du forstår det, betyr for ditt arbeid.

For fire av informantene var det dette som var helt grunnleggende for det arbeidet de utførte. Noen går så langt at de de ville ikke ha tatt jobben eller orket å gjennomføre jobben hvis det ikke lå et slikt oppdrag bak. Oppdraget for disse informantene betydde å ha arbeidsgiver som er både solid, ærlig og lojal. Men det betyr også at man arbeider i et fellesskap hvor bønn for de man møter, blir en naturlig del. Hvordan dette kom til uttrykk, er forskjellig, og vektingen av oppdraget kan være forskjellig avhengig av hvem man møter.

«... det betyr for eksempel at når jeg engasjerer meg i interkulturelt arbeid blant muslimer så er det viktigere for meg å møte menneskelige behov uten diskriminering enn en type tradisjonell tenking at man må holde en andakt og be en bønn og sørge for at folk blir omvendt. Men jeg har allikevel den tro, at når jeg møter menneskelige behov uten diskriminering, og ikke sier et ord om Jesus, så tenker jeg at Jesus er der allikevel. Jeg skal møte den fremmede og den fremmedes tro med respekt og verdighet, og så tenker jeg at hvis vi virkelig tror på Jesus og på Jesu oppstandelseskraft, så tenker jeg at min andakt eller mitt vitnesbyrd eller min bønn kan ikke utrette mye, men at Jesus har sine egne veier...»

Det var flere som tok opp styrken ved å ha et slikt oppdrag i møte med andre religioner og kulturer. Det at man selv hadde et tydelig mandat, gjorde det legitimt å trekke frem ting som handler om tro og tvil. Også i anbudsdrøvinge institusjoner mente noen av informantene at til tross for at det ikke var uttalt, var oppdraget viktig. Det gjenspeiles både i utforming av lokaler og institusjoner. Det at ledelse og mange av de ansatte også var uttalt kristne, mente de utgjorde en forskjell. Det var ingen av informantene som oppga at oppdraget var til hinder for deres arbeid, eller for å levere en profesjonell tjeneste.

Én av informantene sa at det å arbeide for en ideologisk organisasjon og ikke en profittstyrt virksomhet, betydde en forskjell. Denne forskjellen blir synlig gjennom at man hele tiden prøver å yte det beste og meste med det som man har. Videre sier denne informanten at en nøktern holdning fra ledelsen setter preg på arbeidet som gjøres.

Noen av informantene så det ikke som sin oppgave å løfte oppdraget mer enn at man er stolt av å arbeide for Frelsesarmeen. Det var ikke naturlig å skulle drive noen form for forkynnelse eller annen kristen virksomhet. Man konsentrerte seg om den oppgaven man er satt til å utføre, men at oppdraget har stor betydning også for de som ikke selv helt og fullt kan identifisere seg med det, er tydelig. Det ble sagt at oppdraget skaper et genuint ønske om å hjelpe mennesker og at det fører med seg en ydmykhet som hjelper. Oppdraget betydde også at man kunne hjelpe alle, det var ingen grupper som ikke ble favnet i beskrivelsen, og det opplevdes som viktig for flere av informantene.

4.4 Hva legger du i begrepene «suppe, såpe og frelse»?

Alle informantene var enige om at ingen av disse begrepene kunne stå for seg selv. De fleste var også enige om at det er et poeng at de står i den rekkefølgen som de står og at dette i seg selv beskriver hvordan man skal forholde seg. Én av informantene beskrev at man på dennes arbeidsplass bruker begrepene hver for seg, men også i en sammenheng.

De aller fleste var meget godt kjent med dette mottoet og hadde gjort seg en del tanker om det. De fleste valgte å beskrive de forskjellige ordene/begrepene, men noen sa at det var vanskelig å skulle skille dem. De aller fleste sa også at de var klar over hvorfor dette ble brukt. De forklarte det med at man ikke kan komme til et menneske med noe, uten at man først gjør mennesket i stand til å ta imot. Mange av informantene fortalte at de brukte disse begrepene mye i sin arbeidshverdag, på personalmøter, i samtaler med ansatte osv.

Suppe var for alle informantene mat, klær og bolig. For noen handlet suppen om det «brannslukkingsarbeidet» som gjøres for å hjelpe til med de helt akutte behovene. Det var noen informanter som knyttet det å ha trygghet, omsorg og kjærighet som det grunnleggende, og som også kunne beskrives som suppen. Noen av informantene knyttet den grunnleggende hygien til dette begrepet. Suppen satte de fleste i forbindelse med motivasjon, det å skulle få mennesker til å utføre en oppgave. På en arbeidsplass serverer man frokost hver morgen til de ansatte, for å sørge for at alle har en god forutsetning for arbeid. Suppen var for de fleste en forutsetning for de neste skrittene.

«Suppe handler om fysiske behov. Både suppe og såpe, mat og hygiene sånn helt konkret å leve verdige liv. Det å ha det mest nødvendige, er suppen»

Såpe handlet for alle informanter om verdighet. Flertallet av informantene refererte til at dette hadde de lært på «suppe, såpe, frelse»- kurs, som er intro kurs for alle nyansatte. Alle disse hadde tatt dette til seg og opplevde at suppen var kanskje det som mange arbeidet mest med. Verdighet handlet for informantene om å bli sett og hørt, verdighet gjennom å få riktig behandling av profesjonelle hjelpere. Mange av informantene knyttet også såpen opp mot respekt, det å møte mennesker med respekt. Såpen er å få en god samtale, følge noen til frisøren eller til Fretex for å få nye klær. Såpen handlet også om anerkjennelse. Den handlet mye om å sette sine egne meninger om mennesker til side, og prøve å møte dem hvor de er og med de problemene som de har. Flere av informantene påpekte at det var viktig å se mennesket. Mange opplever å ha blitt behandlet som et søknadsnummer eller et saksnummer.

«Jeg merker at noen som er vant med å få hjelp fra NAV, de engster seg når jeg sier at de kan få fler klær eller sånn, da sier de at de orker ikke flere søknader og da tenker jeg at de er blitt vant med å bli behandlet som en søknad. Da prøver jeg å si at dette er en menighet, så her tenker vi mennesker og at du trenger ikke fylle ut en søknad, vi kan ha en relasjon»

Det var én informant som påpekte at akkurat såpe begrepet kunne få noen uheldige tolkninger og at man må være bevisst på det. Såpen han tolkes slik at du må vaske deg, at du må gjennom en renselse, ha hvite klær og god hygiene for å være verdig. At hygiene i en norsk sosialhistorisk tradisjon er satt sammen med ord og begreper som rasehygiene, sosialhygiene, gjør at bruken av ordet må være bevisst.

«Det synes jeg vi skal være litt kritisk klar over, at historisk så er såpe, hygiene et litt problematisk begrep»

Såpen opplevdes også vanskelig da den kan være kulturelt betinget og avhengig av i hvilken kontekst vedkommende befinner seg i. Andre kulturer kan se på både hygiene og hva som er verdige forhold, annerledes enn vi.

«Er det kanskje vi noen ganger som trenger at folk er rene for å snakke med dem, og da blir det mitt behov for at andre skal være rene, ikke deres»

Frelsen var det flere informanter som svarte litt forskjellig på. Mange mente at i sammenhengen suppe, såpe, frelse kan frelsen bety noe litt annet enn hvis den står alene. I denne sammenhengen var det flere informanter som mente at det kunne bety frelse fra sult, fra mangel på klær eller andre grunnleggende behov, samtidig som det betyr mulighet til å søke noe som er større enn seg selv. Andre informanter var veldig klare på at frelse handler ikke om å bli reddet fra sult eller mangel på klær, det handler om muligheten til å oppleve Guds grenseløse kjærlighet.

Mange av informantene opplevde at noen ganger kunne det å skulle formidle frelsen være vanskelig. Veien til en samtale om livet og tro, var mange ganger lang og vanskelig. Dette da mange som kommer til de forskjellige tiltakene bærer på skyldfølelse, og de tror ikke de kan be til Gud eller forholde seg til det. Det å skulle få sagt noe om Gud eller Jesus, forutsatte trygge omgivelser og det å bli kjent.

«Det å skulle presentere for folk at de må bli frelst og ikke hjelpe dem med noe annet, det kommer man ikke så langt med. Det er vel derfor Frelsesarmeen har fått den statusen man har, at man har sørget for det første først.»

Suppe, såpe, frelse var for noen informanter vanskelig å skille. Noen beskrev det som hele tjenesten og at det henger tett sammen. Noen sa at man kan ikke ha det ene uten det andre. De fleste mente at dette var en måte å se hele mennesket på. Det var flere som beskrev dette som Frelsesarmeens oppdrag i verden.

To av informantene satte også et litt kritisk søkelys på begrepet. De opplevde at det hadde nesten blitt litt kommersialisert og at innholdet kanskje hadde blitt litt forenklet. Det ble også satt et kritisk søkelys på å bruke Maslows behovspyramide som forklaring eller begrunnelse for begrepet. Noen mente at denne teorien er mye kritisert og alt for enkel i sin beskrivelse av mennesket. I denne teorien blir mennesket gjort til sine behov, man tar ikke hensyn til ressurser som mennesket har, selv om dette er sultent eller uten klær.

Andre var positive til Maslow og sa at akkurat enkelheten var det som gjorde beskrivelsen og forståelsen nyttig.

De ansatte som selv ikke følte de kunne gjennomføre samtaler om tro, følte seg trygge på at det fantes andre ansatte som kunne gjennomføre slike samtaler.

4.5 Vektlegger du noen begreper mer enn de andre?

Nesten alle informantene sa at såpen var det som de arbeidet mest med til daglig. Dette var uavhengig av hvor de arbeidet. Dette var også fordi mange hadde definert såpe som et vidt begrep, noe som gjorde at mye av arbeidet kan rommes i dette begrepet.

Da det var viktig for mange at rekkefølgen var som den står, var det også noen som sa at suppe var det viktigste for dem i deres arbeidshverdag. Mange opplevde at behovet for å dele ut mat, er økende, og derfor blir suppen dominerende.

De informanter som selv bekjenner seg som kristne, sa at deres drivkraft var frelsen, og at for dem var dette det viktigste begrepet. Flere uttrykte en bekymring for at Frelsesarmeen har et for stort fokus på suppen og såpen og lett faller inn under betegnelsen humanitær organisasjon. Noen stilte spørsmål om det er riktig at Frelsesarmeen og de som arbeider der får så mye omtale, når det er Gud som skal ha æren for alt som Frelsesarmeen gjør. En annen bakside av mottoet er at det fort blir en hjelper- og mottaker- situasjon i begrepene suppe og såpe.

«Jeg mener at en type diakonalt ideal må jo være å bekjempe litt den hjelper/mottaker oppdelingen som kan ligge i suppe og såpe, da den kan være skadelig. Vi må tenke at vi står på samme plan, men vi skal ikke late som vi er ulike. Guds rike og frelse er jo bakvendtlandet på et vis, der er de rike fattige, og de fattige er de rike. Det er jo grensesprengende og det er viktig»

For de informantene som jobber på institusjon, var frelsen noen ganger vanskelig, fordi man ikke skal påvirke. Men det var fortsatt flere av dem som sa at det at det var kristne ledere eller/og ansatte, gjorde at det allikevel satt i veggene.

Selv om mange fortalte at de til tider ikke fikk snakket så mye om frelse med de som de jobber for, var det allikevel et håp at mennesker skulle bli nysgjerrige på hvorfor man gjorde dette. Profilering av lokaler og profilerte klær bidrar til å formidle, uten å forkynne.

4.6 Hva betyr frelse i ditt daglige arbeid?

Frelsen var viktig for alle, bevisst eller ubevisst. Noen hadde ikke et personlig forhold til det, men at det er grunnleggende for virksomheten, at man driver i lokaler som er profilerte, at Frelsesarmeen er til stede ved høytider og at tilbudet om samtale om de vanskelige tingene er til stede, gjorde at det likevel er noe informantene forholder seg til hver dag.

For noen er det den daglige bønnen, at man gjennom sin egen frelse skal få være til nytte for andre.

«Det er min daglige bønn, -at jeg ber om daglig nåde for å leve rett for deg, og da blir det utgangspunktet for alt du gjør og at man klarer å ha fokus i tjenesten. Enten man sitter med det ene eller det andre, så blir det til hjelp i forskjellige situasjoner, at det bare ligger der. Noen ganger får det tre tydelig frem, og noen ganger bare ligger det der, stille, men det er jo der hele tiden»

Mange pekte på at det er gjennom den egne personlige frelsen at man klarer å formidle håp for mennesker i vanskelige situasjoner. Her var det igjen flere som påpekte at dette var motivasjonen for å arbeide med det man gjør.

Også de som ikke har et personlig forhold til troen, kunne se verdien av den for organisasjonen. Frelsen for disse ble mer knyttet opp mot menneskeverd og tro på at mennesker fortjener mange sjanser for å komme seg. For noen var også samarbeidet med korpset det som gjorde at de brukte frelsen aktivt.

For de som satt som ledere eller jobbet alene i sin stilling, var det tydelig at de var opptatt av å forme dette inn i tjenesten, men at dette noen ganger kunne oppleves vanskelig. Noen sa at de hadde etterspurt mer profilering eller tydeligere budskap, men at de opplever at ledelsen over dem er mer opptatt av såpe, og kanskje redde for at frelsesbegrepet skal få for stor plass. Samtidig opplevde de at de hadde en mulighet til å utforme dette slik at det skulle passe den enkelte virksomhet. Dette gjelder ikke de som arbeidet ved institusjoner som er drevet på anbud.

Noen sa at de vektet det med frelse litt forskjellig, avhengig av hva man skal gjøre. For de som arbeidet på korps eller i virksomheter som ikke er anbuds driftet, opplevde at frelsen var enkel å snakke om når man jobbet i menighetslokalet, men at fokuset ble litt annerledes så fort man kom utenfor sine egne rammer, noen ganger bare til et annet lokale enn kirkerommet. Noen sa også det å jobbe alene gjorde at det var lettere å fokusere på suppe og såpe, da man ikke hadde noen som man daglig kunne drøfte med hvordan man skulle møte den enkelte. Budskapet om frelse var ofte lettere å snakke om hvis man hadde blitt kjent over tid, var det flere som sa.

«Jeg ønsker at de skal vokse i møte med oss, fordi et eller annet her forteller at vi har Gud med oss, at det på et eller annet vis får røre ved dem, enten vi vet det eller ikke, enten det blir sagt eller ikke. Det er drømmen.»

4.7 Tror du måten du forholder deg til *frelse* ville vært annerledes hvis du jobbet i en annen del av Frelsesarmeen?

Dette spørsmålet ble stilt på en slik måte at alle fikk mulighet å tenke seg inn i situasjonen å jobbe i korps hvis man jobbet på institusjon, og på institusjon hvis man jobbet på korps.

Først svarene fra de som jobber i sosialtjenesten:

De tenkte nok at det ville vært annerledes. Mange mente at da måtte friheten være større til å snakke om frelsen og bruke den aktivt som et hjelpemiddel for å øke livskvaliteten hos mennesker. Det var også enstemmig at det nok lå en viss forventning eller forståelse for at frelsen og evangeliet ble presentert på en litt mer aktiv måte. Noen uttrykte at diakonien er frelse. En av informantene sa også at hun trodde at det fantes en forventning om å møte mennesker som arbeidet på korps som var åpnet kristne. Noen tenkte også at for en diakonimedarbeider eller for en sosialarbeider på korps ville frelsen bli en hovedprioritet, hovedjobben. Mange tenkte nok at bare det å være i et korpslokale med profilering ville gjort budskapet mere tydelig.

De informantene som ikke selv er troende, synes det var vanskelig å sette seg inn i denne situasjonen, da den ikke ville være en aktuell for dem, men de sa allikevel at de trodde at forventningen og den settingen som var i en menighet, ville gjøre det mer naturlig å bringe frelsen inn, samtidig som de også sa noe om at en «matpose er en matpose» og at det nok er ganske like forventninger knyttet opp mot akkurat den tjenesten.

Så svarene fra de som jobber på korps:

Noen av de som svarte, hadde arbeidet på en institusjon som er drevet på anbud, og de mente at de forholdt seg mye på samme måte, men at man måtte være litt mer tydelig på frivilligheten når man er på institusjon.

Noen mente at det å skulle jobbe på institusjon både var utfra samme mandat og oppdrag som de på korps, men også i kraft av sin profesjon, og at dette påvirket på hvilken måte man nærmet seg begrepet frelse.

Noen sa også at de tenkte at friheten til å formidle enten ikke var der i det hele tatt eller at den var kraftig redusert. Men samtidig forestilte man seg at man hadde de samme holdningene til de mennesker som man var der for, det ville ikke være annerledes.

Alle som svarte, sa at de opplevde en viss form for begrensning også der hvor de arbeider. Dette kan være fordi man er usikker på hva mennesker forventer når de kommer, hva er tillatt

og hva er påvirkning når man ikke skal bedrive det. De aller fleste tenkte nok at de som var på Frelsesarmeens institusjoner eller tiltak, ikke ville reagere på at man markerte det, f eks ved høytider.

Mange tok også opp møtet med mennesker fra andre religioner og hvordan man forholder seg til frelsen da. Dette opplevde mange som vanskelig, men også kanskje lettere på noen måter. For eksempel har mange muslimer et mer avklart forhold til religion, og man opplever at man kan samtale om det sammen med dem. Samtidig må man vise respekt for deres religion og livssyn. Noen sa at i arbeidet med mennesker fra en annen religion, er det viktig å skape rom for dialog rundt disse temaene og at dette gjelder både hvis man arbeider på institusjon eller hvis man arbeider på korps.

Noen av informantene var også inne på det å være i en profesjonell rolle og om frelsen har en plass i den rollen.

«Som troende menneske har jeg en egen kompetanse i å forstå religionens og troens betydning i menneskers liv. Det er noe som jeg som profesjonell må være meg bevisst»

4.8 Er «Suppe, såpe, frelse» relevant som motto i dag?

Alle informantene var tydelige på at Suppe, såpe og frelse er relevante og riktige å bruke også i dag. De begrunner det blant annet med at nød og behov er tidløse, og de ser at konteksten kan være annerledes, men at behovene er der.

Det var fire av informantene som trakk frem betydningen av å være klar over hva man mener med begrepene og mottoet som helhet, det at man er bevisst bruken og hvordan man arbeider etter disse.

«I logomateriellet vårt så har suppe, såpe og frelse siden 1865 blitt fremstilt litt som i en butikk, litt som pølser siden 1865. Man har tatt forretningsspråk inn i suppe, såpe og frelse. Dette er jo morsomt, men det kan dras for langt. Fordi det ikke er butikk vi driver og det blir tingliggjørelse, en type objektivisering av det helt eksistensielle grunnleggende i våre liv og vår tro. Frelsen kan ikke kjøpes eller handles med».

Det var flere som trakk frem at alle kan forstå hva det betyr, og at rekkefølgen er viktig. Det at man står litt fritt å legge i begrepene det man synes er riktig for hvor man arbeider, var også viktig. Én av informantene sa noe om at begrepet fikk betydning da denne lærte om William

Booth og Frelsesarmeens historie og at den historien er viktig også for det arbeidet som blir gjort i dag.

4.9 Hva betyr ordet *diakoni*?

Det var kun én informant som visste hva ordet diakoni betyr, men alle informantene kunne si mye om hva de tenker at diakonalt arbeid innebærer.

Noen koblet det til kirken og at det er noe som kirken gjør for de svake. Flere informanter definerte det som kristent sosialt arbeid.

4.10 Mener du at *diakoni og sosialt arbeid* er det samme?

Det var ikke alle informanter som klarte å svare på dette spørsmålet da de kun hadde erfaring med en arbeidsplass i Frelsesarmeen. Men alle unntatt én som svarte på spørsmålet var enige om at det var mye det samme og at diakoni ikke er noe nytt, bare et nytt ord på noe som Frelsesarmeen har gjort siden starten, men mange pekte på forskjellige ting som også gjorde at de mente at det finnes forskjeller.

Den informanten som ikke var enig i at det er det samme, belyste tema om kvalifikasjon for diakoner. For denne var det å være diakon begrunnet i en utdanning og en profesjon. Det at diakonen har en del kvalifikasjoner, som f eks noe teologikunnskap, gjorde at de hadde en bred tilnærming, noe som kanskje ikke er påkrevd i sosialt arbeid.

Det var også én som sa noe om hvilket mandat man har for å drive sin virksomhet. I mange virksomheter har man et dobbelt mandat, men kanskje en vekt på kommunale og statlige mandat på grunn av anbudsdrift. I et korps, hvor diakonien finnes, kommer mandatet fra dem man skal hjelpe og fra oppdraget man arbeider utfra. På denne måten blir oppdragsgiveren den som formulerer mandatet.

Én av diakonimedarbeiderne uttrykte at denne nok trodde at det ville være flere oppgaver knyttet til menighetsarbeid og ikke bare til det sosiale.

«Jeg opplever at den største jobben er å linke menigheten til det arbeidet jeg gjør.»

Det var flere av informantene som ikke så viktigheten av å definere eller ha spesielle ord for det de gjorde, dette da definisjoner kan snevre inn et begrep og bidra til å gjøre arbeidet smalere. Én sa at Frelsesarmeens sosiale arbeid er én form for diakoni, institusjonsdiakoni. Hvis man bruker alle disse begrepene, institusjonell-, internasjonal-, menighetsdiakoni, kan man si at alt det sosiale arbeidet er diakoni.

4.11 Forklar hvordan *diakoni* kan være et relevant ord for Frelsesarmeen.

Informantene kommer både med noe lignende og noe ulike tanker rundt dette. Mange opplever at ordet er blitt en del av Frelsesarmeen, men det er få som reflekterer over hva det betyr eller om det er forskjell på det og annet omsorgsarbeid som Frelsesarmeen gjør.

Det var én av informantene som mente at ordet kunne være med å styrke fagligheten i Frelsesarmeen, da mange tror at de som arbeider for Frelsesarmeen, ikke er mennesker med fagbakgrunn. En annen av informantene mente at diakonien kan være med på å forankre det personlige ansvaret i en teologi.

Det var to informanter som hadde tanker rundt det med diakoni som ord og om det er definerende eller ikke for det arbeidet som gjøres. Diakoni oppleves ikke som et ord som nødvendigvis kan stå alene, men sammen med Suppe, såpe og frelse blir det beskrivende for den tjenesten som utføres. Begge disse informantene etterspør en større faglighet og refleksjon rundt ordet og dets innhold.

Diakonibegrepet var for mange ikke et begrep som kun omhandlet det sosialt rettede arbeidet som drives. Det er en beskrivelse av alt arbeid som gjøres, innenfor alle felt som musikk, gudstjenesteliv osv. For flere var det viktig å understreke at diakoni ikke betyr at det er mer åndelig arbeid som utføres i forhold til det sosiale. Alt arbeid baseres på samme oppdrag.

Alle informantene sa at de ikke var så opptatt av hva man kalte det man gjorde og få følte de har en identitet som diakon eller diakonimedarbeidere utover tittel.

«Om det er diakoni eller sosialt arbeid, kall det hva du vil. Vi må ha sosialt arbeid, vi må se mennesker der de er og hva de trenger. Det er forskjellig hva de trenger. Barnearbeid, voksen eller eldrearbeid, det er tydelige grupper som vi jobber med, men å skille mellom hva som er diakonalt og hva som er sosialt, jeg tror ikke det er veien å gå. Jeg tror heller vi skal ha barne-, og ungdomsgrupper og at vi i de gruppene favner de familiene som trenger noe ekstra... Jeg er ikke sikker på at vi skal skille ut det sosiale arbeidet på korpsene, det skal være en del av korpset... Jeg tror vi skal komme til at vi har korps, og i det korpset har vi forskjellige tiltak. Suppe, såpe og frelse skal skje i alt vårt arbeid og det arbeidet skal skje i alle våre grupper».

5. Analyse av funn

Analysen av litteraturstudien og svarene i undersøkelsen knyttet til denne masteroppgaven kan både bekrefte og avkrefte noe av det man allerede visste eller opplevde. Analysen gir et bilde av teologien som tydelig holistiske, men de funn som er gjort viser en praksis hvor dette er til dels lite kommunisert. Dette kan bidra til den usikkerhet som både de som arbeider på korps og de som arbeider i sosialtjenesten, opplever i forhold til nivå av forkynnelse. De funn som foreligger bekrefter mistanken at den enkelte medarbeiders forståelse av begrepet «diakoni» er dårlig og hvorfor organisasjonen må arbeide med en definisjon eller finne andre begreper for dette arbeidet.

I arbeidet med analysen har det vært en utfordring å skille mellom analyse og drøfting, da dette i mange av spørsmålene er nærliggende. Bakgrunnen for analysen er både intervjuer og litterære funn.

For å prøve å skille disse kapitlene fra hverandre har jeg valgt å dele analysen i tre hoveddeler:

- Frelse i Frelsesarmeens sosiale/diakonale arbeid
- Diakoniordet som relevant for Frelsesarmeens sosiale arbeid
- Suppe, såpe og frelse som relevante slagord for Frelsesarmeen i dag

5.1 Frelse i Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid

Utgangspunktet for alt arbeid i Frelsesarmeen, er oppdraget, som er beskrevet i verdiboken.

Verdiboken skal i sin tur tydeliggjøre oppdragets betydning. Frelsesarmeens trosartikler sier:

«Fordi mennesket er skapt i Guds bilde, har alle uansett rase, religion, hudfarge, kultur, klasse, kjønn og alder et menneskeverd som skal respekteres og æres, men ikke utnyttes. Også her vil vi dypt beklage våre forsømmelser og at vi av og til har sett på evangelisering og sosialt ansvar som «motsetninger». Men forsoning mennesker i mellom er ikke det samme som forsoning med Gud, sosial omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel slår vi fast at både evangelisering og sosiopolitisk arbeid er en del av vår kristenplikt. For begge deler er nødvendige uttrykk for vår lære om Gud og mennesket, vår nestekjærighet og vår lydighet mot Jesus Kristus» (Frelsesarmeen, 2013, side 318).

Verdiboken, trosartiklene sammen med prosedyren er de dokumenter som beskriver vårt sosiale og diakonale arbeid. Dette er dokumenter som Frelsesarmeen er styrt av, det vil si at

sosialtjenesten og det diakonale arbeidet på korps forplikter seg til å formidle frelse gjennom alt det arbeidet vi gjør. Noen ville kanskje satt spørsmålsteget ved det og si at det i sosialtjenesten ikke er formidling, mer en tilstand eller karakterisering av arbeidet.

Torbjörg A Leenderts skriver i boken «Person og Profesjon» (2000) at det foreligger en større forventning til hvordan et kristent sosialt tiltak skal være enn institusjonen selv tror. Hun skriver at klienter har en forventning om at institusjonen skal være preget av sitt kristne grunnsyn. Denne egenarten skal ha en slik karakter at den ikke krenker, men ivaretar deres individuelle egenart som mennesker. Hun kommenterer også det faktum at den forkynnende virksomhet som drives, skal være av frivillig art, noe som gjenkjennes også fra noen av Frelsesarmeens tidlige skrifter. Utfordringen som er vanskelig, er i hvilken grad forkynnelsen skal skje. Noen ganger gjøres disse tilbudene så frivillige at de blir usynlige og glemmes bort, dette fordi det ikke blir godt nok kjent eller at personalet ikke er flinke nok til å promotere dette. Funn i denne oppgaven reflekterer en frykt i det å gå for langt i forhold til forkynnelse i arbeidet med å avhjelpe sosial nød.

Felles for de informanter som ble intervjuet, er at de opplever et økt press med flere brukere og med sammensatte problematikker. I likhet med noen av tiltakene i sosialtjenesten, opplever også diakonimedarbeiderne et økt antall mennesker med utenlandsk bakgrunn som kun har kort oppholdstid i landet som brukere av tjenester. Dette skyldes til stor del en økt arbeidsinnvandring til Norge. For mange blir det å skulle finne arbeid en lang prosess, og de eventuelle penger som mennesker tar med seg tar slutt. Mange av disse menneskene kommer til Frelsesarmeen for å hente mat, spise varm mat eller matpakke, dusje, vaske klær og delta på tilrettelagte gudstjenester og andre aktiviteter. Frelsesarmeen møter også mange innvandrere uten opphold, som lever i en presset situasjon. Disse menneskene kommer til Frelsesarmeen og andre organisasjoner siden de ikke kan henvende seg til offentlige myndigheter. I Norge er også innvandrere med opphold en av de største gruppene som defineres som fattige. Denne gruppen er forholdsvis stabil, men forandringer i trykkesystemer kan bidra til at økte grupper i perioder må søke hjelp hos bl.a. Frelsesarmeen.

5.1.1 Frelse som implisitt del av arbeidet

Frelsen er på de fleste av sosialtjenestens institusjoner noe som preger lederskap og miljø, men som ikke uttrykkes direkte. Noen av sosialtjenestens lavterskeltilbud har til dels en noe mer åpen formidling av frelse på grunn av planlagte andakter og gudstjenester. Disse tilbudene har også et fokus på invitasjon til deltakelse i menighetsliv og de grupper som

finnes der. Denne indirekte formidlingen av verdigrunnet og frelsen fremstår som avhengig av tydelig profilering og tydelig lederskap.

Øyvind Foss (Foss, 2009) diskuterer i boken «Kan institusjoner elske», hvorvidt institusjoner som er drevet på oppdrag av det offentlige, fortsatt kan kalle seg diakonale. Han tar utgangspunkt i det allmenne diakonatet og det faktum at den kristne lære om at mennesket er skapt i Guds bilde, og mennesket som Guds barn, ikke kan forenes fullt ut med en humanistisk verdiforståelse på et prinsipielt plan. Diakonien handler i et spenningsfelt mellom tro og de gode gjerninger og må alltid ta stilling til på hvilken måte man skal forholde seg til den konteksten man lever i. Dette vil også reflekteres i hvordan man formidler frelse. Mange av de som ble intervjuet, mente at de nok ikke ville ha forholdt seg annerledes til brukere hvis de arbeidet i en offentlig institusjon/tiltak. Samtidig var de tydelige på at frelsen preget stedet hvor de arbeidet og at dette utgjorde en forskjell, både for de som arbeidet der og de som var brukere. Forskjellen var kanskje ikke uttalt i den direkte handlingen overfor brukeren, men grunnlaget og institusjonens interne arbeid var tydelig preget av dette. Andakter, bønn for brukere, høy kvalitetsoppgjør, ryddighet i forhold til kontrakter og en følelse av genuint engasjement var noe av de ting som ble nevnt i forhold til dette.

Formidlingen virker å være avhengig av den kontekst hvor arbeidet foregår. Det å skulle arbeide innenfor en kontekst hvor det foreligger et verdigrunnlag hvor frelsen skal formidles, men ha et mandat fra en oppdragsgiver som krever et livssynsnøytralt behandlingstilbud (stat eller kommune), krever et arbeid med verdier og formidling. Blant informantene var det flere som mente dette og beskrev hvordan de arbeider med konteksten og symboler for å ivareta Frelsesarmeens verdigrunnlag. Flere informanter beskriver profilering (merking av bygninger, skilt og klær med Frelsesarmeskjold), og synlige tegn som bibler og sangbøker og kristen litteratur som nødvendige innsalg for å konstruere den verdiformidlingen som man ikke kan foreta via ord. Symbolbruk kom frem som et viktig formidlingsverktøy også for diakonimedarbeiderne. I denne sammenhengen mente flere at de opplevde at tilgangen til gudstjenestelokale, kristen kunst, bordkort med bibelord og tydelig profilering var viktige redskaper. Dette opplevdes som en måte å tydeliggjøre budskapet på og var noen ganger en inngangsport til samtale om frelse. Noen institusjoner brukte også høytider som en god anledning til å markere og trekke frem det kristne budskapet.

I NOVA undersøkelsen fra 2010 blir kristent lederskap løftet frem som viktig for at verdigrunnet skal prege institusjonen og at man ved personalmøter og andre anledninger

gjentar verdier og arbeider med dem. De har valgt å definere verdibasert sosialt arbeid i denne settingen som «spirituelt sensitivt sosialt arbeid».(Mathisen, 2010)

Tydelige kristne ledere fremstår som en viktig faktor for å kunne formidle frelse. I likhet med NOVA undersøkelsen var det flere av informantene som trakk frem dette som viktig for verdiformidlingen. Tydelige kristne ledere trekker til seg kristne ansatte og dette i sin tur setter preg på hvordan arbeidet utføres og hvordan institusjonen eller tiltaket preges. Med tydelige ledere menes også ledere som er faglig sterke og som kan håndtere balansegangen mellom påvirkning og tilstedeværelse av verdisyn. Noen av de som selv ikke er kristne, trakk frem lederen som en viktig verdiforankring og trygghet i møte med åndelige og eksistensielle spørsmål. Det opplevdes også viktig at lederen var oppdatert og dyktig i forhold til oppdraget og de verdier som gjenspeiler seg i det.

Hvis lederen har en tydelig profil og er trygg på disse spørsmålene, lever også denne kulturen uproblematisk blant ansatte og i det miljøet hvor brukere befinner seg. Ut fra dette kan vi anta at det ville vært større problemer og utfordringer knyttet opp mot frelse som en del av et miljø hvis lederen ikke selv er kristen.

Diakonale institusjoner organiserer seg ulikt for å ivareta den diakonale profilen, avhengig av hvilke mandater og hvilken oppdragsgiver man har. Olav Helge Angell trekker frem denne situasjonen i sin artikkel i boken «Kan institusjoner elske» (2009). Han beskriver en måte å organisere seg på hvor verdien og den kristne forankringen er formulert i mål og strategier for institusjonen/tiltaket, men at dette i hovedsak ivaretas av ledelse og styrer og at det utøvende personalet, den profesjonelle staben, er fritatt fra ansvar å formidle dette verdigrunnlaget.

Dette kan jo også være en konsekvens av den profesjonaliseringen som de diakonale institusjonene har gjennomgått. I NOVA`s undersøkelse av barnevernsinstitusjoner trekkes også betydningen av det kristne verdigrunnlaget frem. Det beskrives blant annet at det ligger bibler godt synlig på pianoer eller på kommoder, men de ansatte forteller at de er ikke så mye i bruk. Bibelen i den sammenhengen blir et symbol på tilstedeværelsen og aksepten for det åndelige, men ikke et aktivt redskap man bruker i det daglige. Det finnes institusjoner og tiltak i sosialtjenesten som tar bibel og bønn som et aktivt redskap i sin virksomhet.

Diakonien kan også være med å definere det holistiske i en menighet. Diakonien er i mye diakonal litteratur beskrevet som en brobygger eller som en «go-between». For Frelsesarmeen er den holistiske tanken en hjørnestein i den teologiske selvforståelsen som kirke. I dette ligger at det diakonale eller det sosiale korpsbaserte arbeidet ikke kun bør

begrenses til å være brobygger eller «go-between». Det sosiale arbeidet som springer ut fra korpset bør være integrert i alt menighetens arbeid. Det må, for at man skal kunne forsvare den holistiske tanken, viktig i all virksomhet et korps driver. Dette kan være at man har lave kontingenter for barneaktiviteter, at man serverer et måltid mat til eldre en gang i uken, fordi man vet at noen trenger det. Men dette arbeidet skal også være en brobygger ut mot samfunnet, en «go-between» som bringer mennesker inn til korpsets fellesskap. Dette ble også sagt i et av intervjuene. Informanten sa at det ikke burde være en oppdeling mellom korpsarbeid og sosialt arbeid i korpset. Det sosiale aspektet bør være en naturlig del av korpset. På denne måten blir også forkynnelsen en naturlig del av det sosiale arbeidet og del av korpsets «verktøy» for å hjelpe mennesker.

5.1.2 Frelse som eksplisitt del av arbeidet

I sosialtjenesten er det forskjell mellom de tiltak som drives på anbud og de som finansieres av Frelsesarmeen selv. Man har en større mulighet både til forkynnelsen av frelse og tydeligere verdiformidling i de tiltakene som drives av Frelsesarmeens egne midler. Her er det en mer markert profilering, flere profilerte medarbeidere og et større fokus på andakter og tilbud om samtale. I møte med mange nasjonaliteter er det flere tiltak som har fått et økt fokus på å fortelle hva Frelsesarmeen er, da tradisjonell frelsesarméprofilering ikke er kjent for mange i den gruppen. Men undersøkelsen viser at disse institusjonene er forsiktige i sin fremgang når det gjelder formidling av frelsesbudskapet. For dem handler det mye om hvilke forventninger brukere kommer med. Noen av informantene mente at man har blitt mer frimodig de siste årene. Både tydeligere profilering og et økt fokus på verdier og holdninger kan ha bidratt til denne frimodigheten.

Diakonimedarbeideren på korps har andre forutsetninger for å drive et evangelisk sosialt/diakonalt arbeid. Det som allikevel skiller diakonimedarbeiderens mulighet til kristen formidling fra deler av sosialtjenesten, er at de ikke er pålagt en nøytral holdning og kan selv velge hvordan de ønsker å formidle. Diakonimedarbeiderne opplever at de har en tydeligere formidling enn deler av sosialtjenesten, da de står fritt i hvordan dette gjøres. De opplever også at mange av brukerne er klare over hvorfor man har et slikt arbeid når det springer ut fra korpset og at den verbale forkynnelsen ikke alltid er nødvendig. Også i de diakonale tiltakene var det viktig for de som ble spurt, at forkynnelsen skulle skje på en slik måte at det var frivillig å være med på den. Noen av diakonimedarbeiderne var også del av korpsets ledergruppe. De opplevde at det arbeidet de gjorde som var basert i barne- og ungdomsgrupper og i gudstjenestelivet, ble en naturlig del av formidlingsarbeidet. På denne

måten ble den konteksten som man arbeidet i som diakonimedarbeider, viktig. Å ha andakt på sykehjemmet innebærer en direkte kommunikasjon av budskapet, men å besøke ensomme eller være på steder hvor man skal dekke et sosialt behov, betyr en mer indirekte form for formidling.

Bønn var et sentralt og viktig poeng for flere av diakonimedarbeiderne. Det var mange ganger man kunne si at man skulle be for vedkommende og at terskelen for det ikke var så høy. Bønn sammen med frivillige og andre ansatte for brukere, var også noe som opplevdes som en god del av det å være et diakonalt tiltak. Den som arbeidet alene, sa at bønnefellesskap var noe som de savnet, det å kunne be for mennesker som alle hadde møtt og som alle kjente til. Menigheten kan be på et generelt grunnlag for mennesker, men taushetsplikten og respekten for den enkelte gjør at man ikke kan gå inn på enkelt skjebner.

For alle, både de som arbeider på korps og de som arbeider i sosialtjenesten, var nettverk viktig. Det å kunne tilby et nettverk i korpset eller annen kristen virksomhet, blir en måte å formidle mennesker til arenaer hvor frelsen forkynnes.

Vekten på forkynnelsen blir forskjellige ut fra hvilken aktivitet som utføres. Noen vil si at det ikke er en forskjell og at man forkynner like mye ved å dele ut mat som man gjør når vi har gudstjeneste. Dette kan hevdes da bruk av symboler er tydelig til stede, ikke minst på korpset, men også på noen av sosialtjenestens tiltak som driver med direkte hjelpearbeid. Men kan dette vektlegges likt da alle kanskje ikke er kjent med de symbolene som brukes? Frelsesarmeen møter i dag mennesker fra mange forskjellige land, og alle har nok en forståelse for et kors. Forståelsen for symbolikken med skjoldet når de ikke forstår hva som står på det, kan bli en utfordring for verdiformidlingen. Flere av informantene etterlyste korset i profileringen som Frelsesarmeen benytter seg av i dag.

5.1.3 Frelse som egen motivasjon for arbeidet

Informantene opplever at frelsen har en verdi i deres arbeid, uavhengig av arbeidssted og egen overbevisning. Det som skiller informantene, er hvordan de opplever det. For de som selv er kristne, er frelsen en forutsetning for å arbeide med det de gjør. Frelsen utgjør grunnlaget for hvorfor de har valgt å arbeide i den settingen. Noen informanter sier at hvis de ikke hadde troen og frelsen, så hadde de ikke orket å stå i den jobben de gjør. De forteller om tøffe møter med mennesker i nød, knappe ressurser og begrensede muligheter til å hjelpe. Dette kan være tungt å bære, men troen hjelper dem til å se at de kan tilby noe som ikke er knyttet opp mot midler eller ressurser, troen på at frelsen kan hjelpe den enkelte. For denne gruppen er

bønnefellesskap og andaktsstunder viktige kilder til videre motivasjon. Man er også opptatt av at man gjør dette på vegne av noe annet enn seg selv, at oppdraget er gitt av Gud.

De som ikke selv har en kristen artikulert tro, sier at frelsen allikevel bidrar til et genuint og godt arbeidsmiljø. De informanter som tok opp dette, pekte på hvordan omsorg for brukere og følelsen av et genuint ønske om å hjelpe, preget den kristne institusjonen/tiltaket hvor de arbeidet. Det å arbeide på en arbeidsplass hvor frelsen er satt som et mål for virksomheten, oppleves å prege både de som arbeider der og det miljøet som møter gjester eller brukere. Selv om personen selv ikke kan bidra til å gjennomføre hele oppdraget, med hensyn til frelse, føler de at de hjelper til med deler av oppdraget og kan sette pris på de stunder av stillhet og refleksjon som andaktene fører med seg.

Det er selvsagt utfordringer knyttet opp mot frelse når de som er satt til å arbeide med mennesker, ikke selv har en overbevisning eller selv er frelst. Løsningen for mange er å ha et godt nettverk rundt vedkommende som kan møte spørsmål om frelse, bønn og bibellesning. Allikevel er det avgjørende at den som arbeider, men som ikke selv er kristen, har et åpent sinn for å klare å fange opp signaler eller ikkeverbal kommunikasjon om behov for denne tjenesten. En annen utfordring blir også hvis det oppstår tillitsbrudd i kontakten mellom hjelper og bruker, og det må komme inn en alternativ hjelper for å ta seg av den åndelige delen.

5.2 «Suppe, såpe og frelse» som relevant slagord for Frelsesarmeen i dag

I verdiboken beskrives også hvordan dette skal komme til uttrykk i alt det vi gjør ved å begrunne begrepet med ytterligere presiseringer. Den sier at vi gjennom «suppe, såpe og frelse» begrepet skal være;

- *Synlige* - gatenære og lette å kjenne igjen
- *Relevante* - velsignet praktiske og beredt til å møte stadig nye utfordringer
- *Til stede* - tilgjengelige og varmt engasjerte i folks hverdag
- *Nøkterne* - åpne om arbeidet og bevisste på hvordan vi forvalter ressursene våre
- *Grensesprengende* - ustoppelige i troen på enkeltmennesket og nye muligheter (Verdiboken, sid 10-14)

5.2.1 Arbeid med verdier

«Frelsesarmeen bygger på en tro. De er i så god kontakt med seg selv og sin tro at de tiltrekker seg mennesker som deler dette verdisynet. De brenner virkelig for det. Og folk står i kø for å få lov til å jobbe der eller hjelpe til.» (Finansavisen, lørdag 5. juni 2004).

Dette ble sagt i et avisintervju av Anne- Mette Røsting (som ble publisert i Finansavisen, lørdag den 5. juni 2004) i etterkant av at Frelsesarmeen i Norge hadde gjennomført en kommunikasjonsstrategi med fokus på å få frem verdiene i begrepet «suppe, såpe, frelse». Gjennom bøker, CD og kjente mennesker som var med og frontet arbeidet, ble «soldater med høy gitarføring», som daværende kommunikasjonsrådgiver i Frelsesarmeen sa, byttet ut med verdier som plutselig ble trendy. «Suppe, såpe og frelse» var ikke et nytt begrep i Frelsesarmeen, men bruken av disse som verdier var nye.

Dette fokuset på verdier i samfunnet og Frelsesarmeens beslutning om å kommunisere dette på forskjellige måter, har bidratt til at «Suppe, såpe og frelse» står som relevante og viktige slagord eller motto i dag. Alle de intervjuede var enige om at suppe, såpe og frelse er et relevant og bra motto. Det er enkelt huske og de fleste kan klare å forstå hva som ligger bak de forskjellige ordene.

Mange hadde også et fokus på at ordet kunne bli brukt om de fleste individer. For mange som Frelsesarmeen møter, handler det akkurat om en skål med suppe, en dusj med såpe og en forbønn om frelse. For andre har ordene en mer symbolsk verdi på manglende kjærlighet, fellesskap og følelse av verdighet. Spørsmålet som kan stilles, er om dette mottoet favner de som har det materielt bra, og som i utgangspunktet ikke trenger de grunnleggende behovene dekket. Mennesker som har alt, men ikke frelse. Det er ingen av informantene som problematiserer dette. Dette kunne ha vært interessant for Frelsesarmeen å undersøke nærmere, da mange av dem vi møter, også er mennesker som befinner seg i denne gruppen.

Det rådet en del uenighet om begrepene «suppe, såpe og frelse» kunne stå hver for seg eller om de må høre sammen. Her var det tydelig at de som ikke selv artikulerte seg som kristne, ikke hadde så store problemer med å ta ut et begrep og sette fokus på det, samtidig som det var vanskelig for de som karakteriserer seg selv som kristne å skulle skille et av begrepene ut, da de mente de i mest mulig grad skal være en helhet. De blir oftest presentert i sammenheng med hverandre, og de enkelte begrepene blir sjelden diskutert eller tatt ut av sammenhengen. Innholdet i begrepet «frelse» var også det som skilte informantene mest. For de som bruker «frelse» og begrepene «suppe, såpe og frelse» som egen motivasjon, er «frelsen» vanskelig

beskrevet uten og først ha sørget for «suppen» og «såpen». Dette bidrar til behovet for å holde dem sammen. På den andre siden ble frelsen artikulert på et mer åndelig plan av de som ikke selv har et sterkt og personlig forhold til begrepet. Dette gjorde at de lettere klarte å skille dette ut, men de hadde vanskelig for å skille «suppe» og «såpe» begrepene og sette dem i større sammenheng.

«Suppe, såpe, frelse» har ikke basert seg på noen teori for å beskrive sin relevans, men mange har koblet den opp mot Maslows behovsteori som beskriver hvordan mennesket først må få sine grunnleggende behov tilfredsstilt for å så kunne tenke tanker om eksistensialisme eller selvrealisering. Dette er langt på vei en god forklaring på hva «suppe» og «såpe» er, men den blir for enkel. Mange har kritisert Maslow for og kun å fokusere på mennesket som et vesen med behov som skal tilfredsstilles. Mennesket er mer sammensatt enn så, og behovene trenger kanskje ikke i alle situasjoner og tilfeller å tilfredsstilles akkurat i den rekkefølgen som han beskriver. I sosialtjenesten har man også en opplevelse av at mennesker som mangler alt, både mat og klær, som kanskje oftest etterspør en åndelig dimensjon. Dette bidrar også til kritikken mot Maslows forståelse av menneskets behov, og kan også styrke tanken om «Suppe, såpe og frelse» som en enhet, og ikke som selvstendige begreper i en satt rekkefølge.

Frelsesarmeen ønsker å gi redskaper via «suppe og såpe og frelse» for å hjelpe mennesker. Dette får da en økt fokusering på menneskets ressurser og ikke på behovene. Dette ble sagt som noe som samsvarer bedre med tankegangen rundt «Suppe, såpe og frelse» som vi tenker i dag.

Da Frelsesarmeen i begynnelsen av 2000- tallet gjorde «Suppe, såpe og frelse» kjent gjennom media og andre kommunikasjonskanaler, ble det nok allikevel diskutert mest rundt verdiene. Men kan disse verdiene bli for kommersialisert? Er det slik at «Suppe, såpe, frelse, siden 1865» bare blir et slagord som er fint å pynte vinduer og biler med, eller betyr det virkelig noe for oss? Intervjustudien viser at dette lille utvalget av mange som lever i en relasjon til dette begrepet på forskjellig måter, nok legger mer i det enn bare som et slogan eller et motto. Selv de som ikke har en personlig relasjon til Frelsesarmeen eller de som ikke har en personlig tro, kan identifisere seg med dette, både som helhet og i sine enkeltdeler.

5.3 Diakoniordet som relevant for Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid

Som en del av denne oppgaven har jeg sett på bruken av ordet «diakoni» i Frelsesarmeen. I svarene jeg fikk, finner jeg en bekreftelse på at betydningen av dette ordet delvis er dårlig

kommunisert ut til de som arbeider som diakonimedarbeidere, men også at Frelsesarmeen trenger å arbeide med en definisjon hvis man velger å fortsette å bruke ordet. Dette kommer tydeligst frem når man ser resultatet i lys av den teoretiske fremstilling av ordet og de forskjellige forståelser av grunnleggende begreper som definerer ordet. Blant disse er frelse, barmhjertighet, integrert/helhetlig tjeneste og hva som definerer kirke.

5.3.1 Frelsesarmeens forståelse av ordet «diakoni»

”Som en ekte diakonal bevegelse, vil alt arbeid som utføres i Frelsesarmeen være preget av diakoni” står det i rutinen for diakoni i Frelsesarmeens kvalitetssystem, (Se vedlegg). Dette betyr at matposene som deles ut på korpset, klærne som blir solgt på Fretex, undervisningen som blir gitt på konfirmantuken og forkynnelsen på gudstjenesten er diakoni. Derfor blir det kunstig å skulle begrense diakonien til en gruppe mennesker, til en del av Frelsesarmeen, når det så klart omfatter alt det vi gjør.

Frelsesarmeen har alltid prøvd å være nære menneskene som den skal arbeide med. Det var viktig at slumsøstrene levde i slummen, og i dag er det viktig at suppebussen er til stede i natten for de som trenger den. Frelsesarmeen har også alltid prøvd å være nær mennesker ved å bruke ord og uttrykk som mennesker forstår og kan relatere til, sanger med kjente melodier eller salmer som kanskje mer høres ut som drikkeviser eller enkle populærmelodier.

Frelsesarmeens navn i seg selv er et vitnesbyrd om at vi kjemper en kamp og at vi stiller oss til tjeneste som tilhørige, soldater og offiserer. Frelsesarmeens form i dag, virker kanskje fremmed, men forståelsen for hva den står for og hva den gjør, er kjent blant de fleste. Når man tar inn et «fremmedord» som diakoni er for Frelsesarmeen, ligger det en fare i å distansere seg fra denne nærheten til virkeligheten. De fleste vet ikke hva ordet betyr, men har nok en forståelse for hva det innebærer. Ordet er for mange knyttet opp mot en kirkelig tradisjon og forståelse, som springer ut fra en teologisk forståelse som er noe annerledes enn i Frelsesarmeen. De som arbeider med sosialt arbeid i Frelsesarmeen, virker ikke opptatt av hva de eller deres arbeid kalles. De fleste har kun et forhold til diakoni som kanskje et finere ord enn sosialt arbeid.

I utgangspunktet kan Frelsesarmeen legge hva de selv ønsker i ordet diakoni og på den måten definere hva de mener med det. Men foreligger det en fare for at dette ordet kan distansere Frelsesarmeen fra å være den «grasrotorganisasjon» som den ønsker å være?

De som ble intervjuet i studien som arbeidet med diakoni, hadde liten eller ingen kunnskap om ordet mer enn at kirken bruker det og at det handler om kristent sosialt arbeid. Blant de

som arbeider i sosialtjenesten, var det veldig variert kunnskap om ordet. De fleste knyttet det til kirken, men hadde ikke noe kunnskap om det utover dette. Det var kun noen enkelte som hadde kunnskap og tanker rundt begrepet.

Den største bekymringen rundt bruken av ordet diakoni i dag, er at den ikke beskriver alt det sosiale arbeidet som Frelsesarmeen driver. På grunn av dette kan vi se at det har dannet seg to grupper av «sosialarbeidere» eller «diakonimedarbeidere» rundt om i Frelsesarmeen. Mellom disse er det lite kontakt, det finnes ingen felles rutiner, og de som arbeider på korps, er noen ganger alene og har ikke tilstrekkelig faglig oppfølging av sitt arbeid. I sosialtjenesten finnes det rutiner for arbeidet og en profesjonell oppfølging av medarbeiderne. Denne organiseringen er verken praktisk eller hensiktsmessig, noe som er viktige målestokker for Frelsesarmeens organisering. Frelsesarmeen i Norge bør ta et valg på hva man vil kalle sin tjeneste og organisere den slik at medarbeidere får de samme mulighetene til å utføre arbeidet på lik linje.

Ut fra det materialet som jeg har samlet inn i intervjuene, virker det ikke som innføringen av diakonibegrepet har hatt en betydning for den enkelte i stor grad. De informanter som arbeider i korps, har ingen identitet som diakoner. Dette kan være på grunn av manglende felles faglig utdanning og få muligheter å dele erfaringer og kunnskap. Det kan også være på grunn av det manglende arbeidet med begrepet i en Frelsesarmésammenheng.

Det er ikke slik at innføring av dette begrepet har hatt en stor innvirkning på organisasjonen, til dels fordi man ikke har arbeidet med hva diakoni vil si i en Frelsesarmésammenheng. De som arbeider som diakonimedarbeidere, har ingen sterk relasjon til begrepet, hverken i kraft av sin stilling eller som fag. Noen av dem sier at de opplever at det er en god tittel i samarbeid med de offentlige og at det fyller en funksjon som døråpner.

I dag er diakoni et fag på Frelsesarmeens offisersskole. I denne sammenhengen ville det vært naturlig og mulig å utføre et godt definisjonsarbeid av diakoni, hvis dette er et begrep man ønsker å videreføre.

6 Drøfting

Før jeg begynte arbeidet med denne oppgaven, hadde jeg en forholdsvis klar forforståelse av hva jeg ville konkludere med ut i fra det materialet som ble samlet inn.

Underveis har det blitt klart for meg at min forforståelse angående frelse i Frelsesarmeens sosialtjeneste, ikke helt stemmer overens med den virkelighet som presenterer seg i analysen av svarene jeg fikk.

Min forforståelse i forhold til frelse i sosialtjenesten har vært basert på en antakelse om at frelse oppleves som mer problematisk enn denne undersøkelsen fremstiller. At så mange som ikke selv sier de er kristne, likevel opplever det positivt å arbeide for en bevegelse som har menneskers frelse som mål, antok jeg skapte større problemer enn det gjør i virkeligheten. Samtidig så viser undersøkelsen at frelsen nok ikke er så fremtredende, og dette kan nok være en av årsakene til at det ikke heller oppleves som et problem eller utfordring.

Samtidig bekrefter undersøkelsen min oppfatning av hvordan bruken av ordet «diakoni» er noe ureflektert og at forståelsen for ordet er dårlig kommunisert. Men i arbeidet med denne oppgaven har min forståelse av definisjonen Den norske kirke bruker, blitt noe mer nyansert da bruken av denne nok til dels kan forsvares innenfor Frelsesarmeens teologiske rammer. Dette grunner seg i en forståelse av holistisk tjeneste som et grunnlag både for diakonien i Frelsesarmeen og i Den norske kirke. Det jeg opplever som den største utfordringen for bruken av Den norske kirkes diakoniforståelse, er forståelsen av holistisk misjon og forståelsen av frelse. I både Frelsesarmeen og Den norske kirke er det en spenning mellom teologisk tenking rundt dette begrepet og hva som blir utført i praksis.

I denne drøftingen vil jeg bruke oppdelingen i analysen for å belyse problemstilling og hypoteser.

I arbeidet med denne oppgaven er det tydelig at frelse som begrep er viktig for de som arbeider i Frelsesarmeen. Frelsen er viktig på forskjellige måter, som miljøskapende arbeid, som verdibase, til motivasjon og for evangelisering. Gjennom intervjuer kan man se at frelsen er viktig, men gjennom analyse og drøfting av mine funn, vil jeg finne ut av om frelsen er like viktig i den praktiske hverdagen.

Frelsesarmeens frelsesforståelse kan nok fremstå som radikal i møte med andre teologiske forståelser av frelse, men reflekteres dette i vårt arbeid? I denne drøftingen håper jeg å belyse dette tema for på den måten å komme frem til hvilken relevans frelsen faktisk har for vårt sosiale og diakonale arbeid.

Frelsesarmeens forståelse som kirke kommer frem i den ekklesiologiske forklaringen som er utgitt. Denne stadfester at Frelsesarmeen er en kirke som finner sin legitimitet både i forkynnelse av Guds ord og i et sosialt arbeid. I dette skrivet kommer det dessuten frem at Frelsesarmeen overordnede oppgave er å «*lede mennesker til en frelsende tro og hjelpe disse å leve et hellig liv slik at de bedre kan tjene en lidende menneskehet...*». (Frelsesarmeens internasjonale hovedkvarter, side 19, 2008)

6.1 Blir frelse formidlet?

Tror vi at frelsen er nødvendig for å opprette menneskers liv? Eller er det alt det andre, som nettverk og behandling, vi tror vil redde dem og hvis de i tillegg skulle bli frelst er det bare en bonus?

Ved ikke å ha en tydelig profilering av frelse i de sosiale og diakonale tiltakene, kan det synes at man aksepterer den delte verdensoppfatningen som Bryan L. Myers (2011) forklarer i sin bok «Walking with the poor». Denne verdensoppfatningen skiller mellom den åndelige/spirituelle verden og den synlige verden. Man lar mennesket skille mellom åndelig og materiell hjelp, noe forfatteren mener strider mot den bibelske verdensoppfatningen. Den bibelske verdensoppfatningen, i følge forfatteren, ser den åndelige/spirituelle verden og den synlige verden som ett, og at dette ikke går å skille. Han sier videre at det å ha et holistisk syn på mennesket og drive et holistisk tiltak, betyr at man må møte hele mennesket, både det spirituelle og synlige. Dette i sin tur betyr at mennesket ikke kan hjelpes hvis ikke alle relasjonene hjelpes. Et menneske er avhengig av sin relasjon til samfunnet, til andre mennesker og til Gud. Som kristen og som en kirke må også relasjonen til Gud heles eller gjenopprettes. Men ved å akseptere at det går et skille mellom den åndelige/spirituelle og den synlige verden, kan man også akseptere at mennesker blir hjulpet i sine synlige relasjoner, men at den åndelige relasjonen tilhører det private og at man da velger ikke å berøre de temaene i tiltaket. (Myers, 2011)

Det ligger dypt rotfestet i den salvasjonistiske tanken at frelsen for et menneske kan hjelpe i alle aspekter av livet, og at formidlingen av frelse i seg selv bidrar til sosial stabilitet. For Frelsesarmeen er «suppen» og «såpen» virkningsløs uten «frelsen». Dette kan illustreres godt med hjelp av General Gowans «trebeinte krakk» (se side 34) som tydelig viser hvordan salvasjonisme er avhengig av alle disse tre delene. Salvasjonismen i seg selv er en tjeneste. Å være en del av Frelsesarmeen er en gudstjeneste, man kommer ikke utenom noen av de tre bena. (Pallant, 2014)

Det er også relevant å se på hva det er som helt fra begynnelsen drev Frelsesarmeen til å bruke en slik pragmatisk tilnærming både til teologi og til behovet for sosial innsats. Frelsesarmeen lever i en spenning mellom både å skulle evangelisere og drive sosialt arbeid. Intervjustudien viser til ansattes valg å vekte de forskjellige verdiene i slagordet «Suppe, såpe og frelse» ulikt i ulike situasjoner. Det var fremst de som arbeidet på korps som trakk frem dette aspektet. For informasntene var det viktig å kunne vise til en «smidighet» i møte med mennesker som trenger sosial og praktisk hjelp. Også i møte med andre religioner blir dette et viktig element. For denne gruppen var det i alle situasjoner den egne forankringen i frelsebudskapet og den kristne tro som var årsaken for tilstedeværelsen, også i situasjoner hvor man ikke forkynner evangeliet med ord. Det fremstår som en forhåpning hos denne gruppen, at handling og holdning skal være preget av en personlige overbevisning til evangeliet, og at dette til tross for mangel på direkte forkynnelse kan være med å spre budskapet om frelse. Å tillate seg å tenke at frelsen, selv uten å være eksplisitt, kan påvirke møtet mellom mennekser og tjenesten som de ansatte står i, var et viktig poeng som kom frem.

Denne spenningen mellom evangelisering og sosialt arbeid, har bidratt til å utvikle Frelsesarmeens teolog, men drivkraften bak dette er eskatologi, både personlig og samfunnsmessig. Alt det Frelsesarmeen gjør, er i lyset av at verden som vi kjenner den, en gang skal opphøre. For å nå det ønskede målet, det vil si at mennesker blir frelst og Guds rike på jord, må Frelsesarmeen engasjere seg i det samfunnet de befinner seg i. De kan ikke arbeide blant mennesker som sliter med fattigdom og sosial eksklusjon med kun et mål om menneskers frelse. Mennesker trenger også «frelse» fra psykiske og sosiale problemer. Dette bidrar til at Frelsesarmeen nok fungerer mer som en pragmatisk enn en teologisk begrunnet bevegelse. Målet for Frelsesarmeens misjon er en eskatologisk aspirasjon, det at hvert menneske, med Guds hjelp, skal bli frelst (Miller, 2014).

Selv om frelsen på mange steder, ikke minst i korpsene, er synlig gjennom symboler og handlinger som andakter og sang, fremstår ikke evangelisering eller formidling av frelsen som den prioriterte aktiviteten i det diakonale arbeidet. Mange av diakonimedarbeiderne uttrykte en ønske om å kunne sende med en velsignelse eller si at man ber for noen som en viktig kommunikasjon til mennesker i nød.

Det virker også som om bruker dette mest frimodig, også er de som har flest åpne samtaler og bønn med brukere. Det å ha en tydelig verdiformidling er viktig for alle omsorgsarbeidere.

Brukere vil lettere kunne forholde seg til en omsorgsarbeider som har en tydelig verdiprofil, da det også gir mulighet for å velge det bort. Hvis det er uklart hva tiltaket eller omsorgsarbeideren står for, kan det bli vanskeligere for brukere å ta opp eksistensielle tema, fordi denne kan oppleve usikkerhet med hvordan han/hun vil bli møtt (Aalen, 2000). Dette vil si at tydelig fokus på verdigrunnlag og tro vil åpne for fler muligheter til faktisk å forkynne frelsen på en slik måte som Frelsesarmeens teologi tilsier.

6.1.1 Profilering

I Norge brukes profilering aktivt. Det har vært arbeidet med profilering de siste årene, og dette har ført til en mer samlet kommunikasjonsstrategi i form av en kommunikasjonsplattform. Denne inneholder de retningslinjer som er gjeldende ved profilering. I det samme tidsepoken har brukergruppen, fremst i de store byene i Norge, forandret seg. Frelsesarmeen i Norge kommer i kontakt med mennesker fra hele verden, og ikke minst fra land i Midtøsten, hvor Frelsesarmeen ikke er til stede med arbeid. Frelsesarmeen i Øst- Europa og Sør- Europa er også forholdsvis små og har ikke den samme tilliten i samfunnet og heller ikke en så fremtredende rolle. Brukere fra disse områdene har ikke den samme kjennskapen til den profilering som Frelsesarmeen bruker. I dette ligger også at mange ikke forstår at de kommer til en kristen organisasjon siden skjoldet mangler kors. Man kan si at dette har fått to konsekvenser. På den ene siden blir behovet for å forklare hva Frelsesarmeen er, en mulighet til å profilere verdier og oppdrag. På den andre siden er tydeligheten om hva man står for, ikke til stede. Fravær av universelle symboler på den kristne tro, som korset, bidrar til at Frelsesarmeen ikke umiddelbart kommuniserer sine kristne verdier.

Skjoldet på alle institusjoner, inklusive korps, er den foretrukne profilering i dag. Skjoldet signaliserer en vernende og beskyttende holdning, men inneholder ingen elementer som peker på det kristne grunnlaget. I Frelsesarmeens profilering i dag er korset lite synlig. Korset er kun brukt i Frelsesarmeens menighetslokaler som del av kronens symbolikk. De fleste mennesker i nød som Frelsesarmeen møter i dag, kommer ofte ikke så langt inn som til menighetslokalet, når de søker hjelp i det lokale korpset.

Kan denne bruken av skjoldet ha gjort noe med vår generelle innstilling til budskapet og frelse i sammenheng med vårt sosiale engasjement? Til tross for kronens noe utilgjengelige symbolikk, bidrar den til å vise hva som er kjernen i Frelsesarmeens arbeid på en tydeligere måte enn skjoldet. Kan hende at kronen likevel har symboler i seg som kommuniserer til alle

de som ikke kjenner Frelsesarmeen fra før. Skjoldet skal på sin side symbolisere både vern og trygghet, men spørsmålet er hvis dette kommer tydelig frem.

6.1.2 Et homogent syn på «frelse» blant Frelsesarmeens ansatte

Som nevnt tidligere har Frelsesarmeen, på lik linje med mange andre, gjennomgått en prosess de siste 20 årene hvor profesjonalisering har vært et tema. Dette gjelder fremfor alt sosialtjenestens arbeid. Denne prosessen har resultert i et forholdsvis stort antall ansatte som har en god og solid fagkunnskap og kompetanse innenfor sine områder. Mange av de samme ansatte har også ingen eller liten tilknytning til Frelsesarmeen for øvrig og deler i liten eller ingen grad det trosgrunnlaget som Frelsesarmeen har. I alle ansettelser er det en forutsetning at man skal kunne arbeide i tråd med Frelsesarmeens verdigrunnlag og respektere organisasjonens trosgrunnlag.

I 2007 ga Frelsesarmeen ut en «Verdibok» som i korthet beskriver de verdier som Frelsesarmeen står for. Den beskriver også hvordan de ønskes å komme til uttrykk i virksomheten. Verdiboken gjelder for alle enheter i Frelsesarmeen, den er ikke kun for sosialtjenesten. I arbeidet med denne verdiboken meldte det seg et behov for å kommunisere disse verdiene ut til ansatte i organisasjonen. Rusomsorgen i sosialtjenesten var først ute med å tilby kurs til sine ansatte i «Suppe, Såpe, Frelse». Dette er i dag et kurs som tilbys alle nyansatte i Frelsesarmeen, uansett om personen har en tilknytning til organisasjonen eller ikke. I samtale med kursholder presiserer denne at kurset har god respons, men at virksomheter i østlandsområdet utmerker seg med flest deltakere på kurs. I prosedyren for intervju av potensielle arbeidstakere er en gjennomgang av verdiboken et obligatorisk element.

Informantene i intervjustudien representerer ulike grupper av ansatte i Frelsesarmeen. Informantene har forskjellige arbeidssteder, alder, tilknytning til Frelsesarmeen, tro og verdier. Til tross for dette var det høy grad av samstemte svar når spørsmålet omhandlet Frelsesarmeen og dess verdigrunnlag. Alle de som ble intervjuet var godt innsatt i verdiboken. Flere sa at de tok den i bruk opp til flere ganger i uken og at den var et viktig dokument i arbeidet de utførte. Alle informantene responderte på en måte som samsvarer godt med forklaringen på hva «suppe, såpe og frelse» står for, og i noe ulik grad kunde alle gjengi Frelsesarmeens oppdrag. Nesten alle nevnte at de hadde deltatt på «suppe, såpe, frelse»- kurs, og at de der hadde fått presentert og diskutert verdigrunnlaget godt.

Det som er interessant er at ingen av informantene ga uttrykk for at de følte at frelse var en problematisk del av oppdraget. I denne sammenhengen er det naturlig å skille ut de som ikke deler Frelsesarmeens trosgrunnlag, men ingen av dem uttrykte at det var problematisk for dem å arbeide for en organisasjon som har et overordnet mål om menneskers frelse. Flere av dem opplevde at de var med på å gjennomføre oppdraget ved at de sørget for «suppen og såpen» men at noen andre hjalp til med «frelsen». Ingen av dem ville heller fjerne frelsen fra slagordet for å på den måten få fokus bort fra den delen. Det som var interessant var at to av disse som ikke deler trosgrunnlaget, mente at Frelsesarmeens identitet ville blitt forringet hvis man fjernet frelse fra slagordet. Dette samsvaret av kjennskap og enighet rundt verdier kan man med stor sannsynlighet knytte opp mot et aktivt arbeid med verdibok og kursing av ansatte i kjerneverdier for organisasjonen. Det ville vært å undersøke hvordan det på disse kursene blir undervist om frelse. Er det den sosiale frelsen eller den radikale frelsen som blir presentert, eller noe mellom disse begrepene? Det kunne også vært interessant å undersøke hvorfor så få av de som ikke selv bekjenner seg til den kristne tro, faktisk ikke har problemer med at menneskers frelse er målet for alt arbeid i Frelsesarmeen.

6.1.3 Internasjonalt arbeid med Frelsesarmeens teologiske forståelse

I likhet med andre kirker er formidling av egen teologi og forståelse av det å være kirke, viktig. Som medlem av Frelsesarmeen står den enkelte i en stor sammenheng, i et internasjonalt miljø, samtidig som man skal være virksom i lokalmiljøet. Spenninger mellom teologi, ikke minst en teologi som skal være noe som 126 land kan bli enige om, og en praktisk gjennomføring av arbeidet, blir tydelig i denne oppgaven. Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid ønsker å være en del av omsorgstilbudet for mennesker, samtidig som man ønsker å være kirke for de samme menneskene. Formidling av frelse er ikke så tydelig som mange nok ønsker at den skal være. Det kan fremstå som at man er forsiktig med å evangelisere. Det finnes gode eksempler i frelsesarméverden på hvordan arbeid med teologiforståelse og fokus på evangelisering har resultert i en større forståelse for teologien, og et mindre skille mellom det å være kirke og det å drive et sosialt arbeid. New Zealand er et eksempel som jeg mener det er legitimt å se til, fordi samfunnet på mange måter minner om vårt norske samfunn. På New Zealand opplevde man at det sosiale arbeidet og arbeidet på korps var kraftig polarisert og man opplevde få resultater i form av rekruttering av dette arbeidet. Man begynte da et strategisk arbeid med å undervise medlemmer om teologien og om sosial rettferdighet i lys av Bibelen. Dette, sammen med andre organisatorisk strategiske valg som å basere mye av det sosiale arbeidet på korps, har gitt meget gode resultater.

Resultatet av arbeidet der er at Frelsesarmeen i dag har medlemmer som er mer representative for de grupper man arbeider med i det sosiale arbeidet. Man har klart å bygge bro mellom sosialt arbeid og kirke, og å gjøre forkynnelsen til en del av arbeidet for å hjelpe mennesker videre. Menighetene har i dag flere medlemmer som er kommet til gjennom det sosiale arbeidet og som har opplevd en helhetlig omsorg som grunnlag for et forandret liv. Roberts skriver i sitt innlegg til en internasjonal sosial konferanse i Frelsesarmeen:

« Additionally, as Salvationists have reflected more deeply on the genesis of their faith, they have been drawn to a more integrated community approach that sees holiness, not only in individual, but also in collective terms. As there has been an increasingly outward focus, with faith re-energized in the lives of Salvation Army worshipping communities.

In New Zealand the better integration of Salvation Army theology in our mission of serving suffering humanity is contributing to a unification and renewal of the mission purpose of The Salvation Army in New Zealand. It is helping us bridge the great divide between church congregations and social expression by returning us to the intention of God for the church: that we would be integrated in our mission expression, and that we would proclaim the actuality of God's integration with the social and public spheres of his world. God is present and invites us to be present to». (Roberts, 2014)

Dette er et godt eksempel på hvordan arbeid med det holistiske grunnlaget kan bidra til å styrke det enkelte medlem og de tiltak som drives. For Frelsesarmeen er det å arbeide holistisk, integrert, en nøkkel for å oppfylle oppdraget.

6.1.4 «Suppe» og «såpe» men ikke «frelse»

I arbeidet med denne oppgaven har det også vist seg at det faktisk at mange som arbeider i Frelsesarmeen ikke deler den kristne tro eller de verdier som Frelsesarmeen har, kan ha bidratt til en økt forsiktighet. Hvis det er mange medarbeidere som sier, slik det kom frem i min studie, at de kan bidra med «suppe og såpe», men ikke med frelsen, kan dette føre med seg et tillitsbrudd i forhold til den enkelte bruker? Frelsesarmeen er preget av sitt holistiske syn på tjeneste. Men allerede tidlig frelsesarméhistorie forteller om slumsøstre som fikk hjelp av frivillige til å utføre noe av det praktiske arbeidet. Det er ikke nytt for Frelsesarmeen at det er mange, som kanskje ikke selv deler troen, som bidrar i arbeidet.

I dagens samfunn, hvor krav om profesjonalitet og kvalitet er viktig i enhver tjeneste, kan det være slik at Frelsesarmeen, på lik linje med andre diakonale tiltak, kanskje ikke klarer seg uten disse menneskene. Denne diskusjonen handler i stor grad om omsorgsetikk. I hvilken grad skal vårt sosiale engasjement være preget av å være en del av kirken, og i hvilken grad er det sosiale arbeidet autonomt og styrt av både kristne idealer og omsorgsidealer. Bør

Frelsesarmeen, på lik linje med andre diakonale institusjoner, utvide sin selvforståelse og åpne for en større og differensiert forståelse av de etiske og moralske spørsmålene som knytter seg til arbeid med mennesker i nød? Til denne diskusjonen kan man knytte barmhjertighetstanken. Barmhjertighetstanken grunner seg både i bibeltekster som Matteus 25, men også i en allment etisk forståelse av omsorg. Denne teksten, i likhet med mang andre, savner et element av ordet forkynnelse. Handlingen og det gode eksemplet er det som fremstår som det viktigste. Gjennom disse bibeltekstene og ved bruken av barmhjertighetsbegrepet, blir alle menneskers forpliktelser overfor sin neste demonstrert, uavhengig av tro. Mennesker kan, uavhengig av religiøst kall eller kristen motivasjon, utføre Jesu oppdrag, som er omsorg av sin neste, og er således vitner for Guds rettferdighet. Det er i spenningsfeltet mellom tro og de gode gjerninger som diakonien lever, tenker og handler. (Foss, 2009)

Frelsesarmeen har en teologi som forplikter til etterfølgelse. Frelsesarmeens forståelse av barmhjertighet innebærer dessuten å forkynne det gode budskap for de som lider nød. Det er Frelsesarmeens ønske at denne teologien også skal prege de sosiale arenaer og åpenheten for å møte trosrelaterte spørsmål. I boken «I mørkeste England og veien ut» presenterer William Booth frelsen som mål både for den enkelte og for samfunnet. Denne forståelsen forutsetter et hellig folk som arbeider for dets utbredelse i verden. Dette var motivasjonen for Frelsesarmeens sosiale engasjement, en kamp både for sjelers frelse, men også for et mer rettferdig samfunn. (Gundersen, 2005)

Med tanke på Frelsesarmeens radikale teologi og tanker om frelse som mål for arbeidet, er det viktig å ta en diskusjon om hvordan de som arbeider i bevegelsen kan bidra uten selv å være kristne. General Shaw Clifton tar opp disse vanskelige temaene i sin bok «Who are these salvationists?» (1999). Han tar opp ansettelse av ikke kristne og de argumenter som er knyttet opp mot denne praksisen, bla at det har vært praktisk, at de som ikke tror kan bli troende og at det er imot loven å kreve en trosbekjennelse i ansettelsen. Han stiller dette opp mot det å være «partners in mission». Han problematiserer hvordan ansatte som selv ikke er kristne, kan være medarbeidere i en evangelisk kristen bevegelse. Han viser til et latinsk ordtak som sier «nemo dat quod non habet- du kan ikke dele noe du ikke har. Hvis oppdraget er å forkynne budskapet og bruke det samme i arbeidet med å gi mennesker et helhetlig tilbud, blir spørsmålet hvis disse medarbeiderne er sanne «partners in mission». Han sier «These are hard questions, but they deserve an airing and some answers as we enter the twenty- first

century, for the future does not promise to lessen the pressures upon us to secularize our social programming.» (Clifton, 1999, side 152)

I tillegg handler det om overordnede mål for virksomheten og hva som er viktig for Frelsesarmeen. Om det å hjelpe mennesker i nød er et mål i seg selv og kan leve et autonomt liv, også i Frelsesarmeen, har disse ansatte en plass. Om det sosiale arbeidet derimot ikke kan være autonomt, er nok denne gruppen ansatte ikke med på å oppfylle oppdraget. «I mørkeste England og veien ut» viser på viktigheten av å hjelpe mennesker i nød, uten diskriminering og uten forventning om omvendelse. Men den viser også til viktigheten av en tydelig tilstedeværelse av forkynnelse og en åpenhet for åndelige spørsmål. Frelsesarmeen i Norge har her et stort potensiale for å arbeide med akkurat dette.

I arbeidet med å bevare og styrke den holistiske tjenesten er det viktig å se hvilke muligheter den enkelte sosiale institusjon har for å knytte tettere bånd til korps, for på den måten å ha et tydelig evangelistisk preg på sitt arbeid. Denne problematikken er ikke unik for Frelsesarmeen i Norge, det er noe som også Dean Pallant (2012) konkluderer med i sin bok «Keeping faith in faithbased organizations», som har sett på den globale Frelsesarmeens helsetjenester.

Frelsesarmeen er en tydelig profilert kristen evangelisk bevegelse med et sterkt sosialt engasjement. Noen av de som ble intervjuet sa at det å arbeide for Frelsesarmeen har gitt dem et nytt syn på hva frelse er. Medarbeidere og frivillige som ikke deler trosgrunnlaget bidrar til å utføre tjenesten, barmhjertighet og nestekjærlighet, også i Frelsesarmeen. Disse verdiene skal ikke alene være nok for å oppfylle oppdraget, men med gode nettverk og økt fokus på frelse, kan de langt på vei være en del av helheten og bidra til den holistiske tanken om «omsorg for hele mennesket».

6.2 Frelse som egen motivasjon hos ansatte og som motivasjon for Frelsesarmeens sosiale engasjement

I arbeidet med verdier og hvordan de påvirker den praktiske gjennomføringen av arbeidet er egen motivasjon viktig. I intervjumaterialet finner man forskjellige motivasjoner for samme type arbeid. Ingen av de intervjuede hadde et uttalt problem med frelsens plass i tiltaket, men ikke alle kunne si at den bidro til valg av arbeidsplass eller arbeidsoppgaver. For frelsens plass i et sosialt/diakonalt arbeid, vil den personlige motivasjonen være viktig for profilering av verdier og presentasjonen av frelse. Den vil også være avgjørende for hvordan man formidler mulighetene som den enkelte har til å ta mot frelse.

6.2.1 Forskjell i formidling av frelse mellom diakonalt og sosialt arbeid i Frelsesarmeen

Intervjustudien viser at det ikke er stor forskjell på forkynnelse og formidling av frelse i sosiale og diakonale tiltak. Den største forskjellen mellom de intervjuede, er at de har forskjellig tanker om hva frelse er og hvilket behov mennesker man møter, har for frelse. Frelse virker ikke å være, med noen unntak, et tema som ofte tas opp i diskusjoner eller blir satt fokus på for noen av de diakonale eller sosiale virksomhetene.

Forkynnelsen av frelse i de diakonale tiltakene er tydeligere og frimodigheten er større enn i sosialtjenesten, men den er allikevel preget av en viss usikkerhet. Diakonimedarbeideren har en kompleks hverdag som skifter mellom det å stå i en direkte formidlingsrolle til å skulle vise respekt for den enkeltes ønske i forbindelse med sosialt nødsarbeid. Dessuten er diakonimedarbeiderens rolle og plassering i menighetene skiftende, fordi noen kun arbeider med det sosiale. Dette kan bidra til at diakonien lever sitt eget liv og står litt ved siden av det øvrige menighetsarbeidet. På noen steder er det organisert i velferdssenter/omsorgssenter og på andre steder er det mer integrert i korpsets øvrige virksomhet. Felles for diakonimedarbeiderne var at de ønsket å formidle mennesker inn i korpsets «vanlige» aktiviteter hvor det forkynnes om frelse. Dette opplevdes av noen som den største utfordringen i arbeidet. At det allikevel er en tydeligere forkynnelse i den diakonale tjenesten har mye med plasseringen i korps, profilering og en større forventning fra brukere til forkynnelse.

På samme måte som for noen av tiltakene i sosialtjenesten, finnes det ingen klare retningslinjer for hvor tydelig forkynnelsen kan, eller skal, være i den diakonale tjenesten. Alle de korpsetene rundt om i Norge som har diakonimedarbeider, driver med en form for matutdeling og med fellesskapsbyggende arbeid for de som trenger det. Til tross for at arbeidet foregår i korpsets lokaler, oppleves det som usikkert hvilke forventninger brukerne kommer med i forhold til formidling av det kristne budskapet. Det er interessant å merke seg at når de som ikke arbeider på korps ble spurt om hvordan de trodde de ville forholde seg hvis det skulle ha arbeidet på korps, trodde de at de ville hatt en mye større og naturlig frimodighet, på grunn av konteksten. I møte med mennesker som har akutte behov av mat og omsorg, blir den verbale formidlingen underordnet behovet for å møte fysiske behov.

Mange av de som ble intervjuet var opptatt av hva som skjer med arbeidet hvis det ikke springer ut fra den kristne forkynnelse om frelse. Samtidig var det mange som sa at den jobben som blir gjort, ikke skiller seg ut fra den som kommunen gjør. Uansett kan vi se at

samfunnet er opptatt av hva kirken mener, på godt og vondt. Det søkes om hjelp for å bekjempe rasisme og ensomhet. I denne relasjonen til dette «nye» samfunnet, har kirken tre viktige oppgaver i følge Ytterberg:

- *Å oppfordre den enkelte kristne å være med å kjempe mot et samfunn som er segregert og klassedelt, og at vi må verne om et velferdssamfunn med plass til alle.*
- *Å tørre å være vanskelige på den måten at vi kjemper mot etablerte meninger og snakker for de som ikke kan snakke for seg selv.*
- *Å arbeide med den praktiske diakonien som handler om å møte de akutte behovene som man ser rundt seg, i form at suppekjøkken, omsorgstilbud, sykehjem. (Ytterberg, 1999, side 16, egen oversettelse)*

Det finnes en risiko at identiteten blir svekket da man skal møte alle disse behovene på en profesjonell måte. Det holder ikke alltid i dag å være «godhjertet» og ønske mennesker vel, man må møte mennesker med fag og viten for at resultatet skal bli slik man ønsker. Går det å kombinere den profesjonelle med frelse og kan det bli en del av en kristen profesjonalitet, noe som går på tvers av hva det etablerte samfunnet tenker er den «riktige» måten å møte mennesker på? Kan vi på denne måten bevare vår identitet som «godhjertet profesjonell omsorgsutøver»?

I NOVAs undersøkelse fra 2010 granskes medarbeidernes motivasjon. Det som kommer tydeligst frem er at de ansatte er drevet av idealisme. I sin undersøkelse har NOVA ikke satt idealisme opp mot egen kristen motivasjon. Det blir i undersøkelsen pekt på at Frelsesarmeens verdier om «omsorg for hele mennesket» er noe som er brukt som et ideal. Undersøkelsen viser at mange ansatte har god kunnskap om Frelsesarmeens verdier, og de fleste kan identifisere seg med «suppe og såpe». De forstår Frelsesarmeens verdier som «en måte å møte mennesker med respekt og nestekjærlighet». (NOVA, 2010, side 114). Dette stemmer godt overens med de utsagn som kommer frem i denne oppgaven av de som ikke selv er kristne. NOVA finner også at man fra ledelsen sier at det ikke skal utøves påvirkning eller forkynnelse overfor brukere. Det som ikke er klart er om dette er lovpålagt eller om det er et ideal som Frelsesarmeen har pålagt seg selv.

Idealisme kan også være å ha en kristen tro som grunnlag for det man gjør. Adjektivet *idealistisk* betegner noen eller noe som er preget av idealisme, at en handler ut fra visse idealer og, ikke bøyer seg for faktiske forhold i verden, men forsøker å omforme verden i henhold til sine idealer. En person med spesiell tro på en ideologi eller en spesiell sannhet, kan kalles en idealist. (Wikipedia, 21.04.14) De som er kristne og arbeider for Frelsesarmeen

preges i høy grad av idealisme. Det kommer tydelig frem i undersøkelsen at mange av de intervjuede hadde den som kristne troen som grunnlag for sin idealisme og motivasjon for arbeidet.

Det er også noen grunnleggende forskjeller mellom diakonalt arbeid og deler av det sosiale arbeidet. På grunn av anbudsdrift vil det være en begrensning i hvordan frelsen påvirker tiltaket, og disse tiltakene finnes kun i sosialtjenesten.

Men, dersom disse anbudsdrivne tiltakene tas ut og man ser på sosialtjenestens tiltak som i hovedsak er finansiert av Frelsesarmeens egne midler, er ikke forskjellen så stor mellom de diakonale og sosiale tiltakene. Alle disse tiltakene ønsker et fokus på frelse, noen er mer frimodige enn andre, men det virker å ligge en usikkerhet i hvordan man bør la frelsen prege tiltaket. For det diakonale og sosiale arbeidet ligger usikkerheten mest i hvilke forventninger til direkte eller indirekte forkynnelse av frelse brukere har.

Det generelle ønsket for alle tiltak, både i det diakonale og sosiale arbeidet, er at frelsen skal være en implisitt del av tiltakene. Man ønsker at både verdier og oppdrag skal være det som styrer beslutninger, ansettelse og program, men at man i noen tiltak innen sosialtjenesten opplever å måtte begrense den eksplisitte forkynnelsen av frelse.

Frelse som motivasjon for at man har valgt å arbeide med det man gjør, er sterkere tilstede i det diakonale arbeidet. Intervjuene viser tydelig at frelse som motivasjon for diakonale medarbeidere, er helt avgjørende, og det er også det som gir dem inspirasjon og utholdenhet i arbeidet. På samme gang viser intervjuene at de som arbeider i sosialtjenesten har en større åpenhet for idealisme som motivasjon og inspirasjon for arbeidet. Også de som selv sa de var troende pekte på dette som viktig i deres valg av arbeid.

Alle disse faktorene vil naturlig påvirke hvordan man snakker og tenker om frelse, men det virker å være den egne motivasjonen for arbeidet som er avgjørende for hvordan frelsen blir forkynt. De informantene som var tydelige på frelse som egen motivasjon, var de som hadde størst frimodighet i formidlingen av frelse. Et større og vanskeligere spørsmål er kanskje om Frelsesarmeen faktisk kan bruke mennesker til å arbeide i bevegelsen som ikke deler trosgrunnlaget og ikke har menneskers frelse som mål. Om hjelperen ikke kan hjelpe holistisk, bidrar dette til ev tillitsbrudd i relasjoner til mennesker, siden tjenesten Frelsesarmeen skal gi skal være holistisk? Til tross for at det legges til rette, og at det i de fleste tilfeller sannsynligvis ikke utgjør et problem, ville det vært interessant å studere

effekten av denne situasjonen og hvis den påvirker måten Frelsesarmeen velger å presentere seg på for brukere.

6.2.2 «Suppe og såpe» som virkemiddel for «frelse»

Verdier og trosgrunnlag har vist seg å være godt kommunisert blant de som arbeider i Frelsesarmeen. Men resultatet av intervjustudien viser også på en forholdsvis lav grad av forkynnelse, både på institusjon og i det diakonale arbeidet på korpene.

Einar Aadland sier noe i sin bok «Kan institusjoner elske» om hva som er viktig for å skape identitet i en institusjon. Hver institusjon bør stille seg spørsmålet om den praksisen man legger for dagen, metoder, bemanning, teknikker og møter med den enkelte, er det beste uttrykket for kristen nestekjærlighet i dagens situasjon, hvis man er en dagsaktuell barmhjertig samaritan. (Aadland 2009)

I institusjonene vil ikke «suppen og såpen» bli et virkemiddel bare for å kunne frelse mennesker, siden dette på mange måter ikke er en aktuell problemstilling. På grunn av kontrakter og profesjonell diskurs innenfor helse og sosialfagene vil disse institusjonene ha et fokus på barmhjertighetsgjerninger, som et eksempel på Guds kjærlighet for sin skapelse. Ved lover og regler er disse institusjonene begrensede i måten de har mulighet til å evangelisere, og spørsmålet reiser seg, hvis Frelsesarmeen i disse institusjonene oppfylder oppdraget som Frelsesarmeen har.

For de som arbeider på tiltak som i hovedsak er finansiert av Frelsesarmeen, eller for diakonimedarbeidere på korps, er situasjonen noe annerledes. I disse tiltakene er både verdier og tro tydelig kommunisert gjennom symbolbruk, plassering av de tiltak som er lokalisert i et korps, og ved et mer regelmessig tilbud om andakter og sjelesorg for både ansatte og brukere.

I korpene har man frelse som et uttalt mål for all sin virksomhet. Utover dette er målene i stort sett samsvarende og omhandler tiltakenes mål om å møte akutt nød og grunnleggende behov. Det er også tydelig i intervjustudien at frelsen er en motivasjon både for de som arbeider i sosialtjenesten og som bekjenner seg som kristne, og for de som arbeider på korps. I tillegg var også idealisme og ønsket om å være «noe mer» for andre, en drivkraft for å arbeide for Frelsesarmeen.

På denne måten kan man se at for de diakonale tiltakene bidrar «suppe og såpe» med å få kontakt med mennesker, for også å kunne tilby dem noe mer, frelsen. De tiltakene i sosialtjenesten som er egenfinansierte oppleves også å ha en tydelig profil av å være kristne, blant mange av de ansatte er også ønsket om at mennesker skal bli frelst viktig.

For William Booth som laget mottoet «Suppe, såpe, frelse» var det helt tydelig at «suppen og såpen» skulle sette mennesker i stand til å høre om og ta imot evangeliet om frelse. I Frelsesarmeens teologi er ikke det sosiale engasjementet løftet frem. I de teologiske skriftene kommer det tydelig frem at det er evangelisering og menneskers frelse som er målet for all virksomhet. Den poengterer hvor viktig holistisk tenking er for Frelsesarmeen ved å si at frelsen er holistisk. Frelsen berører alle deler av vårt liv, og den påvirker våre relasjoner til venner, familie og samfunnet rundt oss. Denne holistiske tenkemåten reflekteres i Frelsesarmeens kombinasjon av sosialt og evangelisk arbeid. Det ligger i salvasjonismen at et holistisk tankemønster er grunnlaget for både det personlige åndelige livet og for misjonen i verden. Det er dette som danner grunnlaget for Frelsesarmeens sosiale arbeid. Teologier og teorier som vil skille disse to, blir sterkt avvist av Frelsesarmeen. Det kommer også frem i intervjustudien at de fleste ser på sin tro og på den holistiske tankegangen som en ressurs og som en styrking av sin kvalifikasjon som omsorgsarbeider.

«Suppe og såpe» er veier for å presentere mennesker for frelse, samtidig som den tjeneste som de representerer er viktig i seg selv. I følge Frelsesarmeens teologi er det vanskelig å skulle skille disse begrepene fra hverandre eller sette de opp mot hverandre. Frelsesarmeens fokus på en holistisk måte å arbeide på, gjør at det ene blir uvirksomt uten det andre. I tillegg er også en erkjennelse at mennesket er mer enn bare en ånd som skal bevares for evigheten. Den pragmatiske måten å møte menneskelig nød på, gir også plass for «suppen og såpen» å være en del av denne holistiske tankemåten.

Kort kan man si at for Frelsesarmeen er frelsen målet, og det sosiale engasjementet er et middel for å nå dette målet.

6.3 Frelsesarmeens diakonale forståelse

Frelsesarmeen har per i dag ikke en egen definert diakonal forståelse. Som leverandør av diakonale tjenester har man valgt å si noe om hvordan diakoni skal prege alt arbeid som gjøres, men bevegelsen mangler en tydelig definisjon. Man lever i et samfunn som er preget av Den norske kirkes forståelse av diakoni, og i dette avsnittet vil jeg prøve å se på behovet for en egen definisjon og forståelse, og hvordan kommunikasjonen av begrepet er i dag.

6.3.1 Frelse – en forutsetning for diakoni og sosialt arbeid i regi av en kristen evangelisk bevegelse eller en sidefunksjon og tilleggsverdi?

Det er allerede konstatert at frelse er sentralt i Frelsesarmeens forståelse av det å være en diakonal kirke. Men dette er ikke nødvendigvis hvordan andre diakonale kirker og bevegelser ser på frelsen.

Identitet for «trosbaserte» organisasjoner handler i dag mye om dess historie og dess vedtekter. Det sekulariserte samfunnet har forskjøvet denne identiteten fra å være basert på de ansattes tro og kall, til å basere seg på profesjonalitet og kvalifikasjoner. Før var det et ønske om å arbeide for Gud i en organisasjon som vektla trosaspektet, det som rekrutterte medarbeidere. Denne forandring utfordrer den trosbaserte identiteten hos organisasjonen og mange blir klassifisert som «private, non profitt eller ideelle aktører». Det ligger et stort arbeid foran for å klargjøre, både for seg selv, og for omverden hva man legger i begrepet trosbasert. Det må naturlig ligge en nyansering og problematisering av begrepet «tro» i dette arbeidet. (Aadland, 2012)

6.3.2 Definisjonsarbeid av begrepet *diakoni* i Frelsesarmeen

Frelsesarmeen er en internasjonal organisasjon som finnes i 126 land per i dag. Alle disse landene har forskjellige kulturer, noen er preget av forskjellige religioner. Bruken av ordet diakoni, skiller seg også meget mellom disse landene. Den katolske kirke har en begrunnelse for diakoni og for den anglikanske kirke betyr det noe helt annet. Frelsesarmeen som kirke i alle de ulike landene, forholder seg derfor forskjellig til dette begrepet, og innføring av begrepet diakoni internasjonalt vil kreve en tydelig definisjon. Spørsmålet er om hensikten med et slikt arbeid i et internasjonalt perspektiv er bortkastet siden mange refererer til det engelske uttrykket «social ministry» som en beskrivelse av det sosiale arbeidet. Men, Frelsesarmeen i Norge kan velge å bruke dette ordet, uten å ta hensyn til det internasjonale miljøet, så lenge det er definert innenfor rammene av vår troslære. Diakoni som ord i den norske kristenheten og i det norske samfunnet vinner gradvis mer forståelse, og det er knyttet visse forventninger til dette arbeidet. For Frelsesarmeen kan det være hensiktsmessig ikke å stå «utenfor» det diakonale fellesskapet ved ikke å bruke ordet, da det kan hjelpe Frelsesarmeen å bli en sterk medspiller og deltaker i dette felleskirkelige arbeidet. Per i dag er uttrykket forholdsvis godt innarbeidet i Frelsesarmeen, og det kan føre til ytterligere forvirring å skulle fjerne det. Det som uansett blir viktig i en slik avgjørelse, er hva som er viktig for Frelsesarmeen og å definere «diakoni», «Diakon» eller «Diakonimedarbeider» er, hvis man velger fortsatt å bruke begrepet.

Det finns en forklaring av diakonalt arbeid i Frelsesarmeens kvalitetssystem, men dette virker ikke å ha vært nok for å avklare en forvirring rundt hva ordet og arbeidet det skal representere betyr. Det råder fortsatt en viss usikkerhet rundt begrepene «sosialt arbeid», som er det uttrykket som tradisjonelt er brukt for dette arbeidet, og «diakoni». En annen årsak til at «diakoni» ikke har fått en klarere mening, er at det ikke er stilt noen felles krav til utdanning eller erfaring for de som blir ansatt. Dette har resultert i at det er mange aktiviteter, på godt og vondt, som er en diakon/diakonimedarbeiders arbeidsområder.

Frelsesarmeen er en kirke hvor menighetsledere både har omsorgstjeneste og forkynnertjeneste som del av sin prestetjeneste. Frelsesarmeen er i denne forstand en kirke som holder fast ved hvordan man tror at diakonene i den første menigheten arbeidet, både med ord og omsorg. Gjennom både sitt sosiale engasjement og gudstjenesteansvar har offiseren kunnet følge mennesker og gi omsorg for hele mennesket, i en sjelesorgs situasjon, gjennom praktisk hjelp og i gudstjenestefellesskapet. På denne måten har den holistiske tilnærmingen vært en naturlig del av tjenesten. Lederskapet i Frelsesarmeen er et tjenende lederskap, og i boken «Servants together» (2002), som beskriver Frelsesarmeens embetssyn, er det Jesu programtale i Nasaret (Luk 4) og fotvasken (Joh 13) som danner grunnlaget for tjenesten. Dette forsterker Frelsesarmeens syn på lederskapet som holistisk og som et tjenende lederskap.

6.3.3 Diakoni og «Suppe, såpe, frelse»

Intervjustudien viser at for informantene er diakoni og Frelsesarmeens slagord «suppe, såpe og frelse» det samme. Men hvis man ser på de rådende teorier om diakoni og på Den norske kirkes diakoniplan, vil det bli mer problematisk å sette et likhetstegn mellom disse begrepene.

Den norske kirke vil ikke definere diakonien som misjonerende eller forkynnende. Det Lutherske verdensforbundet har gitt ut heftet «Diakoni i kontekst». I dette heftet blir diakoni og evangelisering problematisert. Forfatterne sier:

«Det er derfor umulig (med henvisning til Luthers lære om rettferdiggjørelse kun ved Gud) å redusere diakonale handlinger til et redskap for et annet formål enn hva de grunnleggende sett er: tjeneste for vår neste i nød. Diakonien kan ikke være et redskap for å møte behovene hos den som hjelper, og er heller ikke et evangeliseringsverktøy. Diakonale tiltak ville da heilt feilaktig bli en strategi, bevisste anstrengelser for å kombinere omsorgsaktiviteter og forkynnelse slik at mennesker kan bli omvendt. Resultatet kunne da bli at de diakonale aktivitetene ble valgt ut fra hvor effektive de ville være med tanke på å rekruttere nye kirkemedlemmer. En slik misjonsfokuseret metode er i strid med Bibelens befaling om å hjelpe mennesker i nød som et gudgitt mandat og en viktig handling i seg selv, slik det så klart går frem av Jesu egen

diakonale praksis. I tillegg er det etisk tvilsomt å bruke menneskers nød og behov som en mulighet for evangelisering. Skjer dette, blir ikke enkeltmenneskers integrert respektert slik den skulle.» (Det lutherske verdensforbundet, 2010, side 85).

Samme publikasjon sier også at «*Diakoni og forkynnelse hører sammen i kirkens liv, men da på samme måte som noen organisasjoner i kirken fokuserer på forkynnelse, mens andre spesialiserer seg på diakoni*» (Det lutherske verdensforbundet 2010, sid 86).

Frelsen er til stede som årsak til diakonien, men den skal ikke være målet for arbeidet. Diakoni i Den norske kirke er preget av å være en barmhjertighetsgjerning, begrunnet i skapelsesteologi. Diakoni er en forvaltning av alt det skapte, ikke forkynnende i den mening at frelsen blir presentert som mål for tjenesten. Man kan si at diakonien i Den norske kirke er skapelsesteologisk begrunnet med forvaltertanken og fokus på at alle mennesker er skapt i Guds bilde. Denne måten skaper et synlig og markert skille mellom Den norske kirkes måte å tolke diakoni og hvordan Frelsesarmeen bør se på sin diakonale tjeneste. Diakonien i Den norske kirke tar ikke avstand fra at kirkens oppdrag både er å forkynne og hjelpe men er forsiktige med sammenblandingen av de to elementene i kirkens liv.

Det er interessant å se hvordan man uttrykker det i heftet «Diakoni i kontekst» (2010) «*Selv om ord og handling ikke kan skille lag, bør de heller ikke blandes slik at det ene reduseres til et redskap for det andre.*» (side 87). Denne setningen representerer en ambivalent holdning til diakoni og forkynnelse og fremstår som noe vanskelig å forstå.

Et annet dokument fra «The Lutheran World Federation» (2009) «*Serving the whole person*» sier at diakoni er en holistisk handling og tjenesten er innbyrdes knyttet sammen av «*keryma*» (ordets forkynnelse) og «*koinonia*» (å tjene ved bordet) og at tjenesten både transformerer tjeneren og den som er mottaker. Samtidig mener man at tjenesten ikke er misjonerende.

Et tredje dokument som tar opp denne motsetningen er «Plan for diakoni» (Kirkerådet, 2010) hvor Den norske kirke definerer diakoni som «*evangeliet i handling*». Disse dokumentene viser til en ambivalens mellom teori og handling. Det problematiserer også bruken av ordet holistisk tjeneste, fordi teori og handling skiller seg. Evangeliet er ikke bare handling, den er definert av Jesus som frelser og at dette er en virkelighet for alle. Hvis man skal tenke holistisk, blir det derfor problematisk å holde evangeliseringen utenfor tjenesten.

Diakoniforståelsen i Den norske kirke er også preget av forskjellige syn på hvordan man tenker holistisk. Springer diakonien ut fra et skapelsesteologisk eller et kristologisk bane og er diakonien en del av kirken, eller bare en frukt av troen. Utviklingen i kirken og arbeidet med dette beskriver diakonien som en del av kirken, men ikke som et middel til forkynnelse. (Dietrich, 2011)

Frelsesarmeens oppdrag på sin side sier at «*evangelisering og sosialt arbeid er to sider av samme sak*» (Verdiboken, side 8) og viser til en klar sammenheng og avhengighet mellom disse to elementer. Det ene ikke kan utføres fullt ut uten det andre. Man kan si at en kombinasjon av begrepene av de to begrepene er en forutsetning for å forstå Frelsesarmeens diakonale arbeid.

Suppen, såpen og frelsen er Frelsesarmeens diakoni, og den er både misjonerende og en barmhjertighetshandling. Diakonien i Frelsesarmeen er mer kristologisk begrunnet, og frelsen blir av den grunn et viktig element og et uttalt virkemiddel til å gjenopprette liv. Barmhjertighet i en frelsesarmésammenheng vil være ikke å utelukke evangeliet som en kilde til forvandling og forsoning, men å se den som like viktig som «suppen» og «såpen» for et helt liv. For Frelsesarmeen, slik som den presenterer sin teologi og sine verdier, ville det å unnlate å presentere evangeliet på en eller annen måte, ikke være forenlig med barmhjertighet ut fra et holistisk perspektiv. Det er dessuten problematisk at Jesu virke fremstilles i heftet til det Lutherske verdensforbundet, som handling uten en tydelig evangelisering. Jesu diakonale handling var som oftest etterfulgt av oppmuntring, formaning eller undervisning. Den Lutherske læren fremstiller «gjerninger som frukt av troen» (Adland, 2012) og betoning på en korrekt tro. Man kan dra en konklusjon at diakoni på grunn av dette har fått en sekundær plass i kirken. Einar Aadland (2012) tar opp dette da han peker på at Jesus i evangeliet neste utelukkende sier hva man skal gjøre, og lite om hvordan man skal tro. Jesus peker på hvordan vi skal leve og hva vi skal gjøre, så peker han på frelsesbudskapet at hvis man ikke får det til, finnes det tilgivelse. Skal man som diakonal organisasjon eller bevegelse følge Jesu eksempel er det problematisk å lage et skille mellom evangelisering og diakoni/sosialt arbeid, da dette alltid vil være innvevd i et dialektisk samspill. (Aadland, 2012) I forhold til en helhetlig tilnærming blir det vanskelig ikke å ta med evangelisering som en aktiv del av det diakonale/sosiale arbeidet.

Men også i Frelsesarmeen skiller seg teori/teologi og praksis ved at man ser på det sosiale og diakonale arbeidet som en til dels autonom tjeneste hvor evangeliseringen dempes til fordel for en mer nøytral holdning.

Utsagn i intervjustudien som sier at det å arbeide for Frelsesarmeen eller en kommunal/statlig institusjon eller tiltak ikke skiller seg i stor grad, bekrefter denne nøytrale holdningen. I tillegg er det forskjellige syn på hva som er Frelsesarmeens «diakonale metode». Noen vil si at frelse er metoden. Denne tradisjonen og måten å tenke på kommer av Frelsesarmeens lange historie av praksis først. Teologien har tradisjonelt blitt utformet ut fra erfaringer i praksis og bygget på en holistisk tankegang. I dag er det fler og fler som studerer Frelsesarmeens teologi ut fra et akademisk ståsted, og disse vil nok mene at «metoden» til dels ser annerledes ut. Det finnes indikasjoner på, både i Norge og internasjonalt, at den pragmatiske og til dels radikale måten å tenke teologi på, i større grad erstattes av en akademisk, og kanskje mer skapelsesbegrunnet teologi. I Norge er nok dette en konsekvens av Den norske kirkes sterke posisjon innen utdanning i og forskning på diakoni, samt et stort diakonalt arbeid. Frelsesarmeens troslære er også, på lik linje med troslæren for Den norske kirke, lite preget av oppfordring til sosialt og diakonalt engasjement. Frelsesarmeens troslære omhandler den rette tro og hvordan evangeliet skal forstås.

Frelsesarmeen i Norge eksisterer i en kultur hvor diakoni er definert, ikke fra eget ståsted, men fra en majoritetskirke. Denne oppgaven etterlyser at Frelsesarmeen gjennomfører et arbeid med en noe mer akademisk tilnærming til begrepet «diakoni». Frelsesarmeen kan, til tross for de forskjeller som her er presentert, finne mye grunnlag for sitt arbeid i den lutherske diakonale tenkingen. Ved å åpne for en mer skapelsesteologisk begrunnelse for sin tjeneste, vil man kanskje se at diakonibegrepet åpner for diakoni som en profetisk tjeneste, hvor kampen for rettferdighet kan stå enda sterkere. Ved å gjøre dette kan vi også få et tydelig fokus på vern om skaperverket og dermed hvordan diakonien også kan brukes i kampen for vårt miljø. På den andre siden vil Den norske kirken kunne lære noe av Frelsesarmeens måte å tenke helhetlig omsorg og barmhjertighet, det å inkludere evangelisering i diakonibegrepet og den sosiale tjenesten. Den norske kirkes diakonibegrep kan dessuten lære noe av å tenke pragmatisk, og danne en teologi, ut fra den praksisen man står i fra Frelsesarmeen.

En del av arbeidet med å finne en definisjon av vårt sosiale arbeid og hva diakoni betyr for Frelsesarmeen, kan være å se på andre ord og uttrykk som er brukt om det å møte mennesker i nød. Et slikt ord, som er brukt for mye av den samme tjenesten, men som nok ikke er så farget

av kontekst er f eks ordet «gjestfrihet», jf. det engelske ordet «hospitality». Dette begrepet inneholder et mer holistisk syn på tjeneste. Det greske ordet for gjestfrihet er «philoxenos». Ordet er sammensatt av ordene *phileos*, som betyr broderlig kjærighet, og *xenos*, som betyr fremmed og sammen betyr da ordet kjærighet for den fremmende.

I gjestfrihet finner vi en av de sterkeste egenskapene hos den treenige Gud, at han inviterer inn til et fellesskap med ham. Gjennom kirkehistorien har gjestfrihet handlet om vår neste og invitere de man ikke kjenner, de fremmede. Bibelen har mange referanser til dette ordet, bla i Rom 12,13 hvor det står «... legg vinn på gjestfriheten». Siden Jesu tid har gjestfrihet vært sett på som en kristen sed, det er ikke før de siste tre hundre årene som ordet er blitt brukt av samfunnet for øvrig.

Språk er viktig for å forstå sin tjeneste, og hva man legger i den. Språket kan være med å gi den kristne tjenesten en forståelse for det sosiale ansvar som vedkommende har i en teologisk, historisk og moralsk kontekst. Dette er viktig for den moderne utøvelsen av gjestfrihet, fordi gjestfriheten kan føre deres tjeneste videre utover det som er «plikt», «sosial tjeneste» eller «sosialt arbeid». Gjestfriheten blir da noe mer enn bare det som utføres, det blir et uttrykk for det å være en del av Kristi kropp. Den bibelske forståelsen av gjestfrihet kan være en ny måte for Frelsesarmeen å se på sin sosiale tjeneste. I tillegg kan gjestfriheten på en ny måte koble arbeidet til den teologiske arven. Teologien har ofte fått en lav prioritering i Frelsesarmeens arbeid, men teologien og tradisjonen av gjestfrihet kan være et levende grunnlag for Frelsesarmeens eksisterende sosiale arbeid. Gjestfrihet kan dessuten være med på å knytte Frelsesarmeens sosiale arbeid og feltarbeid tettere sammen. Dersom man ser på «serving suffering humanity», gjennom gjestfriheten vil vi kunne se hvordan vi både kan tjene våre medmennesker og evangelisere (Miller, 2014).

6.3.4 Bruk av ordet diakoni, eller ikke?

Diakoni, definert i en luthersk sammenheng, er en omsorgsutøvelse. Det er barmhjertighet og et bevis på hva Guds kjærighet kan bety for mennesker. Frelsesynet i den lutherske tradisjonen skiller seg fra Frelsesarmeens på en slik måte at også synet på diakoni blir annerledes. Frelse i Den norske kirke er noe som blir gitt ved dåpen. I Frelsesarmeen er frelse et bevisst valg. Helliggjørelse som en konsekvens av frelsen gir et annet utgangspunkt for tjeneste, diakoni. Troen på at frelsen kan være med å forandre menneskers liv, gjør den til en uløselig del av Frelsesarmeens syn på diakoni. «Suppe, Såpe og Frelse» skal føre mennesker frem til punktet hvor frelse for den enkelte-, blir en realitet. Dette er årsaken til at jeg anser at

Frelsesarmeen må utforme en egen diakonal definisjon og teori, hvis man velger fortsatt å bruke ordet.

Diakoni uten forkynnelse-, bør være en umulig tanke for Frelsesarmeen utfra det som er presentert i denne oppgaven.

Det å fortsette tradisjonen med å omtale Frelsesarmeens arbeid rettet mot mennesker i nød, som sosialt arbeid, uavhengig av hvor man arbeider, ville kanskje ha bidratt til igjen å samle arbeidet under felles strategier, noe som er et ønske for Frelsesarmeen. Dette ville også være i tråd med den internasjonale visjonen om «one army». Det at Frelsesarmeen driver et sosialt arbeid er både universelt som uttrykk i Frelsesarmeen internasjonalt og forklarende for tjenesten.

Min anbefaling er at man tar tilbake begrepet sosialt arbeid, også for arbeidet på korps, og at de som arbeider der blir kalt sosial- eller velferdsarbeidere. Å se videre på begrepet «gjestfrihet» og andre aktuelle begreper, og arbeide med det som bibelsk referanse for det sosiale arbeidet, hadde vært et spennende arbeid som jeg ønsker å anbefale.

7 Konklusjon

På en forelesing for mastergradsstudenter på diakonhjemmet den 13/1 2014 sa Einar Aadland at vi som mennesker i praksis prioriterer ting som ikke finnes i våre verdier. Han gir et bilde av en handleliste som de verdier vi ønsker å stå for eller står for og en handlevogn for de prioriteringer av verdier som vi i praksis gjennomfører. Han sier videre at det som oftest finnes avviker i handlevognen i forhold til det som står på handlelisten. Disse avvikene representerer de prioriteringer som gjennomføres i praksis, og som ikke står i samsvar med våre verdier.

På mange måter kan man si at denne metaforen er beskrivende for hvordan frelse bli forkynt og sett på som et redskap til forvandling og forandring i Frelsesarmeens sosiale og til dels diakonal arbeid.

Min problemstilling og mine hypoteser for denne oppgaven har vært:

Hvordan forstås og brukes frelse i Frelsesarmeens sosiale og diakonale arbeid?

- *Formidling av frelse er annerledes i sosialtjenesten enn i den diakonale tjenesten i Frelsesarmeen.*
- *Frelsesarmeens diakoniforståelse tar utgangspunkt i definisjonen av diakoni i Den norske kirke og har som organisasjon ikke selv arbeidet med definisjon av begrepet.*

Frelsen er relevant for all virksomhet i Frelsesarmeen, men graden av synlighet og tro på at det kan bidra til en helhetlig forvandling, fremstår som mindre tydelig. Det er forskjell mellom tiltak i Frelsesarmeen, da arbeidet favner mange områder og fag. Denne studien er liten, men man kan tross alt lese at frelsen er interessant og at man nok med større frimodighet både kan forkynne frelsen, men også undervise våre ansatte om frelsen og dens muligheter. Frelsesforståelsen, som denne oppgaven fremstiller det, er tett knyttet opp mot Frelsesarmeens forståelse av å være en diakonal bevegelse.

Ønsket om å forkynne frelse er til stede, men det kan virke som om kunnskap om brukergruppes forventninger og egen kunnskap om hva som kan forventes av den enkelte medarbeider, svekker gjennomføringen.

Frelseformidlingen i dagens sosialtjeneste er preget av en høy grad av profesjonell forsiktighet, men med et økt fokus på hvordan og med hvilke midler man kan formidle uten ord. Flere av tiltakene sier at de ikke rekrutterer mange nye gudstjenestebesøkende eller

nyfrelste gjennom sine brukere, men at de som kommer som frivillige, i større grad tar til seg budskapet. Dette kan ha sammenheng med at man i personalmøter og informasjonsmøter er mer frimodige med forkynnelsen. Mange institusjoner sier også at de har tilbud for ansatte og frivillige om å be for brukere og på den måten inkludere dem i et kristent fellesskap.

I refleksjonen rundt dette tema kom det frem at det nok foreligger mange muligheter for formidling som man kanskje ikke har tenkt på. Det kan være hvordan man organiserer seg, hvilke tjenester som gjøres tilgjengelige, språk bruk og bruk av profilering. Det kan virke som at refleksjon og diskusjoner rundt slike temaer kunne styrke den enkelte medarbeider i å skulle vite mer om hva man kan gjøre for å gjøre frelsen mer tydelig i tiltaket. I sosialtjenesten er frelse et tema som holdes levende gjennom diskusjoner og samtalegrupper. Frelse er et tema for sosialtjenesten, da denne delen av Frelsesarmeen nok er de som opplever å måtte balansere direkte og indirekte forkynnelse og påvirkning eller ikke påvirkning i samarbeid med det offentlige.

For Frelsesarmeen kan det være at en tilpasning til det miljøet man arbeider i og måten man legger frem budskapet på, tillater tjenesten å være til stede for mennesker som trenger dette. Da man i noen sammenhenger må balansere forkynnelse og påvirkning opp mot det og ikke drive virksomhet, innenfor det gitte fagfeltet, må man også huske hensynet til «suppen og såpens» plass i Frelsesarmeens teologiske og historiske grunnlag.

For diakonimedarbeiderne virker opplevelsen å være at det ligger til rette for å skulle formidle, men det er en usikkerhet rundt dette og det er ikke noe man har mulighet å ta opp som en diskusjon da mange arbeider alene. Usikkerheten handler fremst om brukers forventninger.

Det er en tydeligere formidling av evangeliet i den diakonale tjenesten, enn i deler av sosialtjenesten. Dette skillet blir mindre hvis man trekker ut de tiltak i sosialtjenesten som er finansiert via anbud. De tiltak i sosialtjenesten som i hovedsak er finansiert av egne midler, har en tilsvarende forkynnelse til det som skjer på korpsbaserte diakonale tiltak.

I følge denne undersøkelsen kan frelsen synes ikke å være et mye brukt redskap, hverken på korps eller i sosialtjenesten. Frelsen virker å være mer knyttet opp mot den personlige motivasjonen for hvorfor man arbeider med det man gjør. Mange mener at frelsen er det ytterste mål for arbeidet, men at veien til formidling noen ganger både er lang og vanskelig, da det er mange grunnleggende behov som må dekkes først.

De fleste av informantene mente at de ville utført jobben de gjør på samme måte i et offentlig tiltak eller institusjon. På den måten kan vi se at frelsen ikke har en direkte påvirkning på hvordan de utfører jobben sin. I denne sammenhengen var ordet respekt viktig for alle, uansett arbeidssted, og at man skal se og møte mennesket der hvor det er. Noen av informantene sa også at vektleggingen av frelse blir litt forskjellig, avhengig av hva man gjør. Dette var likt for både de som arbeider på institusjon og de som arbeider på korps. Det fremkommer også i denne refleksjonen at de oppgaver som er knyttet til direkte nødhjelpsarbeid har en lavere intensitet av formidling enn annen aktivitet.

I forhold til bruken av ordet «diakoni» kommer det frem en dårlig forståelse av ordets betydning blant de som arbeider i feltet. Dette gjelder ikke bare den språklige betydningen men også betydningen av hvorfor Frelsesarmeen velger å bruke ordet. Til tross for at ordet nå har vært del av Frelsesarmeen vokabular i over ti år, er Frelsesarmeens bruk fortsatt ureflektert og til dels uten begrunnelse. Dette kan bekrefte hypotesen at man i stor grad baserer seg på definisjonen som Den norske kirke har laget for diakoni.

Diakonimedarbeideren mangler et tydelig faglig administrativ enhet som kan samordne og hjelpe til med diskusjoner og kompetanseheving av faget. At en slik enhet er viktig, kommer frem både ved diakonimedarbeiderens uttrykk for usikkerhet i møte med det offentlige, lovverk og for hva som er viktig for Frelsesarmeen i en større sammenheng. De av informantene som har en slik faglig enhet som samler dem, virker å ha en tryggere holdning til viktige fagspørsmål. En slik samlende enhet ville kanskje også ha en effekt på å trygge medarbeidere på brukers forventning til dem som trosbasert og diakonalt tiltak.

Å knytte feltavdelingen og sosialavdelingen tettere sammen, kan være med å styrke diakonimedarbeiderne. Det å utføre mer sosialt arbeid på korpene og styrke det allerede korpsbaserte sosiale arbeidet, er noe som mange ser på som positivt.

Et arbeid som tar for seg undervisning om forståelsen av teologien, herunder frelsesforståelsen, til ansatte og medlemmer, en viktig del av arbeidet både med å gjøre frelsen mer tydelig og for å finne definisjoner på arbeidet. Som eksemplet fra New Zealand viser, kan et slikt arbeid føre med seg både et styrket helhetlig arbeid og en ny entusiasme for det oppdraget Frelsesarmeen har. Jeg vil anbefale å starte en slik prosess, da presset for å overleve som omsorgsleverandør til stor handler om Frelsesarmeens evne å beskrive hva som definerer dem og deres «lille ekstra».

Litteraturliste

- Aadland, E. (2012). Tro er praksis- Diakoni er etikk. I: E. Aadland (red). *Ledelse i diakonale virksomheter*. Trodheim: Akademika Forlag
- Aalen, T.L. (2000). *Person og profesjon- Om menneskesyn og livsverdier i offentlig omsorg*. Oslo: Universitetsforlaget
- Angell, O.H. (2009). Institusjonsdiakoni i den norske velferdsstaten. I: E. Aadland (red) *Kan institusjoner elske*. Oslo: Akribe
- Bennett, D. (2003). *The General William Booth*. USA: Xulun Press
- Bonhoffer, D. (1967). *Letters and papers from prison*. New York: McMillan
- Booth, W. (1890). *In darkest England and the way out*. London: The Salvation Army
- Clifton, S. (1999). *Who are these salvationists? An analysis for the 21st century*. Alexandria: Crest Books
- Dietrich, S. (2006). *The diaconal ministry in the Lutheran church*. Geneva: The Lutheran World Federation
- Dietrich, S. (2011). Systematisk teologisk grunnlag for diakonitjenesten. I: S. Dietrich, K.K Korslien, K. Nordstokke (red). *Diakonen- kall og profesjon*. Trondheim: Tapir Forlag
- Fanuelsen, O. (2011). Den diakonale bevegelsen i Tyskland på 1800- tallet. I: S. Dietrich, K. K. Korslien, K. Nordstokke (red). *Diakonen- kall og profesjon*. Trondheim: Tapir Forlag
- Frelsesarmeen. (2007). *Verdiboken*. Oslo: Frelsesarmeens hovedkvarter
- Foss, Ø. (2009). Mellom autonomi og lojalitet. I: E. Aadland (red). *Kan institusjoner elske*. Oslo: Akribe
- Green, R.J. (2005). *The life and ministry of William Booth*. Nashville: Abingdom Press
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokbolaget
- Gundersen, B. (2005). *Frelsesarmeens sosiale engasjement- Gudstjeneste og etterfølgelse eller solidaritet og samfunnsansvar*. Masteroppgave i kristendomsstudier. Oslo: Teologisk fakultet
- Hattersley, R. (2000). *Blood and fire. William and Catherine Booth and their Salvation Army*. London: Abacus
- Helgesen, L.A. (2008). *Menneskets dimensjoner, Lærebok i psykologi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

- Jordheim, K. (2009). Plan for diakoni i Den norske kirke- en presentasjon. I: K.I Johannessen, K. Jordheim, K.K Korslien (red.). *Diakoni, en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir Forlag
- Kirkerådet. (2010). *Plan for diakoni*. Oslo: Kirkerådets kommunikasjonsavdeling
- Kvale, S. (2001). *Den kvantitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendahl forlag
- Lydholm, G. (1987). *Diakoni- og kirkesyn med særlig henblik på Frelses hærs storbyarbejde*.
- Maslow, A. (1968). *På vej mod en eksistenspsykologi*. (Oversatt etter engelsk af Åge Hauglund). København: Nyt Nordisk Forlag- Arnold Busck
- Mathisen, A.S. (2010). *Suppe, såpe og frelse som del av det miljøterapeutiske arbeidet*. Oslo: NOVA- Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Mc Grath, A. (2011). *Christian Theology*. Oxford: Wiley- Blackwell
- Metodistkirken. (2010). *Diakoniplan for Metodistkirken i Norge*. Metodistkirken Norge
- Miller, Andy. (2014). *Can we “save souls” while “serving a suffering humanity”?* 2014 USA Salvation Army Conference for Social work and emergency Disaster Services. Orlando: The Salvation Army
- Myers, B.L. (2011). *Walking with the poor- Principles and practices of transformational development*. New York: Orbis Books
- Nielsen, H.K. (2009). *Han elskede os først*. Århus: Århus Universitetsforlag
- Nordstokke, K. (2011). En diakonal kirke. I: S. Dietrich, T.S. Dokka, H. Hegstad (red). *Kirke nå- Den norske kirke som evangelisk- luthersk kirke*. Trondheim: Tapir
- Pallant, D. (2012). *Keeping Faith in Faith Based Organizations*. Eugene, USA: Wipf & Stock.
- Pallant, D. (2014). *“What is the Salvation Army’s theology as we serve a suffering humanity?”*. 2014 USA Salvation Army Conference for Social work and emergency Disaster Services. Orlando: The Salvation Army
- Robert, C. (2014). *“What is the Salvation Army’s theology as we serve a suffering humanity?”*. 2014 USA Salvation Army Conference for Social work and emergency Disaster Services. Orlando: The Salvation Army
- Skjørshammer, M. (2009). Kunsten å institusjonalisere barmhjertigheten. I: E. Aadland (red). *Kan institusjoner elske*. Oslo: Akribe
- The Lutheran World Federation. (2010). *Diakoni i kontekst. Forvandling, Forsoning, Myndiggjøring*. Geneva: Lutheran University Press

The Lutheran World Federation. (2009). *Serving the whole person, The practise and understanding of Diakonia within the Lutheran Communion*. Geneva: Lutheran University Press

The Salvation Army. (2013). *The Salvation Army year Book 2013*. London: Salvation Army International headquarter

Ytterberg, C.B. (1999). Diakoni, samhälle och välfärdsutveckling. I: H. Wallskär. *Diakonins perspektiv*. Stockholm: Verbum Förlag.

Vedlegg 1

Intervjuguide

1. **Hva betyr frelse for deg?**
2. **Hva er Frelsesarmeens oppdrag?**
3. **Forklar hva dette oppdraget, slik du forstår det, betyr for ditt arbeid**
4. **Hva legger du i begrepene «Suppe, såpe og frelse»?**
5. **Vektlegger du noen av begrepene mer enn de andre?**
6. **Hva betyr frelse i ditt daglige arbeid?**
7. **Tror du måten du forholder deg til frelse ville vært annerledes hvis du arbeidet i en annen del av Frelsesarmeen?**
8. **Er «suppe, såpe og frelse» relevant som motto for Frelsesarmeen i dag?**
9. **Hva betyr ordet «diakoni»?**
10. **Mener du at diakoni og sosialt arbeid er det samme?**
11. **Forklar hvordan diakoni er/kan være et relevant ord for Frelsesarmeen**

Vedlegg 2

Frelesarmeens trosartikler

1. Vi tror Det gamle og Det nye testamentet i Bibelen er inspirert av Gud, og at bare de gir den guddommelige rettesnoren for kristen tro, lære og liv.
2. Vi tror det er bare én Gud, som er absolutt fullkommen, som har skapt, opprettholder og styrer alle ting og er det eneste rette formålet for religiøs tilbedelse.
3. Vi tror at det er tre personer i guddommen: Faderen, Sønnen og Den hellige ånd. De er ett i vesen og like i makt og ære.
4. Vi tror at i Jesu Kristi person er guddommelig og menneskelig natur forent, så han er både virkelig og sann Gud og virkelig og sant menneske.
5. Vi tror de første foreldrene våre ble skapt i en uskyldstilstand, men at de ved ulydigheten sin tapte renheten og lykken. Som en følge av fallet deres, er alle mennesker blitt helt igjennom fordervede syndere og derfor gjenstand for Guds vrede.
6. Vi tror Herren Jesus Kristus, ved sin lidelse og død, har tilveiebrakt forsoning for hele verden, så alle som vil kan bli frelst.
7. Vi tror anger for Gud, tro på vår Herre Jesus Kristus og gjenfødelse ved Den hellige ånd er nødvendig for å bli frelst.
8. Vi tror vi blir rettferdiggjort av nåde, ved tro på vår Herre Jesus Kristus; og at den som tror, bærer i seg vitnesbyrdet om dette.
9. Vi tror en stadig må lyde og tro på Kristus for å forbli frelst.
10. Vi tror alle troende har rett til å bli helliget «helt gjennom» og at «ånd, sjel og kropp» kan bli «bevart uskadet så dere ikke kan klandres for noe når vår Herre Jesus Kristus kommer» (1. Tess 5,23).
11. Vi tror på sjelens udødelighet, kroppens oppstandelse, den alminnelige dom ved verdens ende, de rettferdiges evige lykke og de gudløses evige straff.

Vedlegg 3

Prosedyre Diakoni

- Kap. 50 Feltavdelingen, generelle retningslinjer 50.2 Diakoni

P-50.2.1 Mål og strategi

1. Hensikt og omfang

- Å sikre at mål og strategi for diakoniarbeidet blir ivaretatt.
- Gjelder for alt Frelsesarmeens diakonale arbeid.

2. Ansvar og myndighet

- Feltsjefen er ansvarlig for at prosedyren foreligger og at den oppdateres.
- Seksjonsleder for diakoni er ansvarlig for at prosedyren er kjent av alle den omfatter, og at den benyttes.
- Alle som omfattes av prosedyren er ansvarlig for at den følges.

3. Beskrivelse

DIAKONI

Diakoni knytter kristentro og nestekjærighet sammen, og finner sted når vitnesbyrdet om Jesus – med eller uten ord – uttrykker seg i en sosialhandling. Som en ekte diakonal bevegelse, vil alt arbeid som utføres i Frelsesarmeen være preget av diakoni

(= Omsorg for hele mennesket: Suppe, såpe frelse.)

Våre medmennesker

Er de enkeltmennesker vi er i kontakt med og arbeider for

Vi vil vise omsorg for hele mennesket

- Tilby samtale og mulighet for individuell oppfølging og hjelp
- Tilby mat, klær og annet nødvendig utstyr
- Legge til rette for sosiale tiltak som fremmer fysiske, psykiske, sosiale og åndelige perspektiver.

Vi vil bekrefte og kjempe for menneskets verdighet, ukrenkelighet og Gudgitte verdi

- Lytte til historiene og være et medmenneske
- Sette ord på og evt. videreformidle uverdige forhold – være de stemmeløses

stemme

- Respektere den enkeltes valg og grenser
- Møte mennesker der de er og lytte til dem
- Holde fokus på enkeltmenneskets ressurser og muligheter

Vise veien til frelse ved Jesus Kristus

- Vise tydelig at vi er kristne og tilhører Frelsesarmeen.
- Tilby sjelesorg og forbønn når det er ønskelig
- Ved å være gode forbilder i ord og handling
- Invitere til gudstjeneste og andre arrangementer

Vårt samfunnsengasjement

Er det vi er og gjør lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Vi vil bekjempe fattigdom og sosiale problemer ved å:

- Ha relevante tjenester
- Delta i samfunnsdebatten
- Stå for rusfri/avholdsstandpunkt
- Være engasjert i barn og unges oppvekstvilkår
- Gi praktisk og økonomisk hjelp

Vi vil kjempe for miljøet

- Kildesortering av avfall i følge kommunens tiltak
- God håndtering av mat og utstyr som vi mottar slik at dette kan videreformidles
- Vise mulighetene for gjenbruk blant annet gjennom Fretex

Vi vil skape gode møteplasser

- Legge til rette for positive aktiviteter
- Benytte lokalmiljøet
- Eks. kan være kafé, turgrupper, aktivitetsgrupper og den gode samtalen

Våre medarbeidere

Er offiserer, ansatte, soldater, tilhørige, medlemmer i ulike grupper og frivillige

Vi vil ha gode vilkår og utviklingsmuligheter for våre medarbeidere

- Ved aktivt å bruke verdiboka i ansettelse og arbeid
- Benytte Frelsesarmeens kvalitetssystem
- Ha fokus på helse, miljø og sikkerhetstiltak på arbeidsplassen
- Kurs – inspirasjonshelg/dager - nettverssamlinger

Vi vil rekruttere medlemmer og frivillige

- Ha et tett samarbeid med resten av korpset – sørge for informasjon om arbeidet
- Motivere menigheten til å engasjere seg i det diakonale arbeidet
- Ta godt imot henvendelser fra folk som ønsker å være frivillig
- Delta som arrangører for frivillighetskurs evt. i samarbeid med Frelsesarmeens øvrige virksomheter

Vi vil synliggjøre og styrke vår kristne profil

- Beholde de møteplassene vi allerede har for bibel og bønn
- Ved å bruke Frelsesarmeens uniform eller profiltøy

Vår organisasjon

Omfatter alle arbeidsområder i Frelsesarmeen

Vi vil ha god kvalitet på arbeidet vårt

- Følge Frelsesarmeens kvalitetssystem
- Være bevisst vårt forvaltningsansvar
- Igjennom å evaluere arbeidet – slik at tilbudet vårt til enhver tid er relevant

Vi vil ha en sunn økonomi

- Arbeide for at en får tilstrekkelige inntekter gjennom innsamlinger og offentlige tilskudd
- Ta vare på det vi får fra givere og være tydelige på hva vi trenger

Vi vil holde oppdraget levende

- Oppgaven er å forkynne Jesu Kristi evangelium og i hans navn møte menneskelige behov uten diskriminering

4. Kontroll

Hvordan virksomhetene benytter organisasjonens kvalitetssystem dokumenteres årlig i henhold til årsplaner og årsrapporter.

5. Referanser

Mål og strategi diakoniarbeid på korps

6. Vedlegg

Vedlegg 4

«Kronens symbolikk»

Frelsesarmeens krone symboliserer hovedpunktene i Frelsesarmeens lære:

- den runde figuren – sola – står for Den hellige ånds lys og ild
- korset i sentrum viser til Jesu kors
- bokstaven F står for «Frelse»
- sverdene representerer frelseskrigen
- de syv kulene representerer evangeliets syv sannheter
- kronen minner om herlighetens krone som Gud vil gi til alle som holder ut til slutt
- Evangeliets syv sannheter:
 1. Det finnes en Gud som er hellig og allmektig
 2. Synden er brudd mot Gud og mennesker
 3. Syndens straff er rettferdig og evig
 4. Jesus Kristus har gitt oss frelse gjennom døden på korset
 5. Frelse tilbys alle mennesker
 6. Alle kristne har ansvar for å spre evangeliet
 7. Alle som holder ut i tro får en herlig belønning

Vedlegg 5

William Booths «I'll fight»

“While women weep, as they do now,
I'll fight
While little children go hungry, as they do now,
I'll fight
While men go to prison, in and out, in and out, as they do now,
I'll fight
While there is a drunkard left,
While there is a poor lost girl upon the streets,
While there remains one dark soul without the light of God,
I'll fight-I'll fight to the very end!”

Norsk oversettelse

Så lenge kvinner gråter, som de gjør nå,
vil jeg kjempe.

Så lenge små barn går sultne, som de gjør nå,
vil jeg kjempe.

Så lenge mennesker går inn og ut av fengsel, som de gjør nå,
vil jeg kjempe.

Så lenge noen sliter med avhengighet,

så lenge det finnes en misbrukt kvinne,

så lenge det finnes en sjel som lever uten Guds lys,
vil jeg kjempe.

Jeg vil kjempe til siste slutt